FONDURI EUROPENE
2010 - 2013

CUPRINS

INTRODUCERE

Sub ochii noştri lumea se transformă. Noua Ordine Mondială impune azi Comunitatea Europeană ca entitate distinctă în cooperarea globală. Mai ales după evenimentele din 1990 faţa Europei s-a schimbat radical. România este una din ţările, aparţinătoare blocului comunist, care s-a aliniat legislaţiei europene. Azi, au apărut noi provocări la care nu putem face faţă decât printr-o cooperare transfrontalieră în interiorul (dar şi exteriorul) Uniunii Europene. Pentru a şti, pentru a putea folosi în interesul propriu fondurile europene, este necesar să-i cunoaştem legislaţia, valorile, instrumentele operaţionale, oportunităţile de afaceri şi direcţiile de acţiune economică şi geo-strategică. Trăim într-o lume liberă, bazată pe cooperare şi iniţiativă, trăim într-o lume în care nu ne putem afirma decât prezentându-ne cu propriile valori şi iniţiative. Astfel zis, nu putem reuşi decât împreună, dar evidenţiindu-ne propriile valori culturale şi iniţiative economice. Pentru reuşită este nevoie de cunoaşterea instrumentelor structurale, în cuantumuri de miliarde de euro, implementate prin mai multe (şapte la număr) programe operaţionale **sectoriale** şi **regionale**, la care se adaugă alte **opt noi programe** de cooperare cu alte state.

În acest scop a fost desemnată, în cadrul ministerelor, câte o **Autoritate de Management** (în concordanţă cu cerinţele europene), **care se ocupă cu implementarea programelor în profil teritorial**. Fiinţează, de asemenea, şi alte **organisme intermediare, la nivel central sau regional**, în funcţie de programele adoptate.

Pentru a fi mai edificatori vă invităm să luaţi aminte că, în colaborare cu Comunitatea Europeană, instituţia care coordonează programele naţionale se numeşte A**utoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale (ACIS)**, care fiinţează în cadrul **Ministerului Finanţelor Publice**, şi care coordonează toate celelalte programe în plan naţional. Aceasta are următoarea adresă: „**Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale, Ministerul Finanţelor Publice**”, B-dul Mircea Vodă, număr. 44, sector 3, Bucureşti, Tel. 021 302.52.00, fax. 021.302.52.64 E-mail: fonduri.ue@mfinante.ro, website: www.fonduri-ue.ro

Autorii

SCURT ISTORIC AL RELAȚIILOR DINTRE ROMANIA ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ

Asistența Uniunii Europene pentru România - scurt istoric al relațiilor dintre România şi Uniunea Europeană

1993

- 1 februarie - România semnează Acordul European (Acordul European instituie o asociere între România, pe de o parte, şi Comunitățile Europene şi Statele Membre ale acestora, pe de altă parte);
- Mai - se începe aplicarea prevederilor comerciale din Acordul European, prin intermediul unui Acord Interimar;

1995

- 1 februarie - intră în vigoare Acordul European;
- Iunie - România depune cererea de aderare la Uniunea Europeană;

1997

- Iulie - Comisia Europeană adoptă Agenda 2000, care include **Opinia** asupra cererii de aderare a României la Uniunea Europeană;

1998

- Martie - Uniunea Europeană lansează, în mod oficial, procesul de extindere;
- Noiembrie - Comisia Europeană publică primele Raporturi de Țară privind procesul de aderare al României (şi al tuturor celorlalte țări candidate) la Uniunea Europeană;

1999

- Iunie - România adoptă Planul Național de Aderare la Uniunea Europeană;
- Noiembrie - Comisia Europeană publică cel de-al doilea Raport de Țară privind progresele României în procesul de aderare la Uniunea Europeană;
- Decembrie - la Helsinki, Consiliul European decide începerea negocierilor cu şase țări candidate, printre care şi România;

2000

- Februarie - în cadrul reuniunii Consiliului UE pentru Afaceri Generale, dedicată lansării Conferinței Interguvernamentale, are loc deschiderea oficială a negocierilor de aderare a României;
- Martie - România adoptă Strategia Economică pe Termen Mediu (SETM) şi o prezintă în cadrul reuniunii Consiliului de Asociere România - Uniunea Europeană;
- În primul semestru al anului (în timpul Preşedinției Portugheze a UE) se deschid spre negociere 5 capitole: Întreprinderi mici şi mijlocii (Cap. 16), Ştiință şi cercetare (Cap. 17), Educație şi formare profesională (Cap. 18), Relații externe (Cap. 26) şi Politică externă şi de securitate comună (Cap. 27), care sunt şi închise provizoriu;
- Mai - Guvernul României adoptă Programul Național de Aderare la Uniunea Europeană (actualizat), precum şi Planul de Acțiune şi Cadrul Macroeconomic, complementare SETM;

- 24 octombrie - în timpul Preşedinției Franceze a UE - au fost deschise 2 capitole de negociere Statistică (Cap. 12) şi Cultură şi audiovizual (Cap. 20);

- 8 noiembrie - se publică al treilea Raport de Țară asupra progreselor înregistrate de România în pregătirea pentru aderare;

- 14 noiembrie - sunt deschise încă 2 noi capitole de negociere: Telecomunicații şi tehnologia informației (Cap. 19) şi Politică în domeniul concurenței (Cap. 6). Până la sfârşitul anului este închis un singur capitol: Statistica;

- Decembrie - Consiliul European de la Nisa adoptă poziția comună a Uniunii Europene privind reformele instituționale necesare extinderii. Consiliul evidențiază că, odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Nisa şi cu reforma instituțională aferentă, Uniunea Europeană va putea primi ca noi state membre pe acelea dintre țările candidate care vor fi pregătite la sfârşitul anului 2002.

2001

- ianuarie - iunie: (în timpul Preşedinției suedeze a UE) sunt deschise spre negociere 5 noi capitole: Dreptul societăților comerciale (Cap. 5); Pescuitul (Cap. 8); Uniunea vamală (Cap. 25); Libera circulație a capitalului (Cap. 4) şi Politica în domeniul transporturilor (Cap. 25). Un singur capitol este închis pe durata acestei preşedinții: Pescuitul;

- 13 noiembrie - al patrulea Raport de Țară este publicat;

- noiembrie - Comisia prezintă o ediție revizuită a Parteneriatului pentru Aderare cu România;

- 14-15 decembrie - Consiliul European de la Laeken nominalizează, pentru prima dată, țările candidate susceptibile să încheie negocierile de aderare până la sfârșitul anului 2002. Zece dintre țările candidate sunt nominalizate, cu excepția României şi Bulgariei;

- iunie - decembrie (în timpul Preşedinției Belgiene a UE) - alte trei capitole sunt deschise: Cap. 10 - Impozitare, Cap. 13 - Politici sociale şi de ocupare a forței de muncă şi Cap. 23 - Protecția consumatorilor şi a sănătății. Două capitole sunt închise: Cap. 5 - Dreptul societăților comerciale şi Cap. 23 - Protecția consumatorilor şi a sănătății;

- Decembrie - numărul capitolelor de negociere închise de către România ajunge la 9;

2002

- ianuarie - mai (în timpul Preşedinției Spaniole a UE) - sunt dechise 9 capitole: Cap. 1 - Liberă circulație a mărfurilor, Cap. 2 - Libera circulație a persoanelor, Cap. 11 - Uniunea Economică şi Monetară, Cap. 14 - Energie, Cap. 21 - Politica regională şi de coordonare a instrumentelor structurale, Cap.22 - Protecția mediului, Cap. 24 - Justiție şi afaceri interne, Cap. 28 - Control financiar şi Cap. 30 – Instituții. Trei capitole sunt închise: Cap. 13 - Politica socială şi de ocupare a forței de muncă, Cap. 11 - Uniunea Economică şi Monetară şi Cap. 30 - Instituții;

- 9 octombrie - Comisia Europeană publică al cincilea Raport de Țară;

- 13 noiembrie - Comisia adoptă câte o "Foaie de parcurs" pentru România şi Bulgaria;

- 20 noiembrie – Parlamentul European ia în considerare data de 1 ianuarie 2007 ca data țintă pentru aderarea Romaniei la Uniunea Europeană;

- 12 - 13 decembrie – Consiliul European de la Copenhaga decide asupra aderării a 10 noi state membre şi adoptă foile de parcurs pentru România şi Bulgaria;

- iunie - decembrie (în timpul Preşedinției Daneze a UE) - sunt deschise ultimele 4 capitole de negociere: Cap. 15 - Politica industrială, Cap. 7 - Agricultura, Cap. 3 - Libera circulație a serviciilor şi Cap. 29 - Prevederi financiar-bugetare. Tot în cursul acestei preşedinții sunt închise 4 capitole: Cap. 15 - Politica industrială, Cap. 19 - Telecomunicații şi tehnologia informației, Cap. 20 - Cultură şi audiovizual şi Cap. 25 - Uniunea vamală;

2003

- 26 martie - Comisia Europeană prezintă ediția revizuită a Parteneriatului de Aderare cu România;

- ianuarie - mai (în timpul Preşedinției Elene a UE) - sunt închise trei capitole: Cap. 1 - Libera circulație a mărfurilor, Cap. 4 - Libera circulație a capitalurilor şi Cap. 10 - Impozitarea;

- 5 noiembrie - este dat publicității Raportul de Țară privind progresele Romaniei în procesul de aderare;

- iunie - decembrie (în timpul Preşedinției Italiene a UE) - sunt închise încă trei capitole: Cap. 2 - Libera circulație a persoanelor, Cap. 9 - Politica în domeniul transporturilor şi Cap. 28 - Control financiar;

- decembrie - din cele 30 de capitole, 22 sunt închise provizoriu.

2004

- ianuarie - iunie - (în timpul Preşedinției Irlandeze a UE) alte trei capitole de negociere au fost închise: Cap. 7 - Agricultura, Cap. 14 - Energie si Cap 29 - Prevederi financiare şi bugetare.

- 30 iunie - la finalul Preşedinției Irlandeze a UE, 25 din 30 de capitole de negociere au fost închise.

- 17 decembrie - la Consiliul European de la Bruxelles, România a primit confirmarea politică a încheierii negocierilor de aderare la Uniunea Europeană. României i se recomandă să continue reformele şi să implementeze angajamentele referitoare la *acquis*-ul *comunitar*, în special în domeniile: Justiție şi afaceri interne, Concurență şi Mediu. Uniunea Europeană va continua monitorizarea pregătirilor de aderare şi consideră că România va fi capabilă să-şi asume obligațiile de membru de la 1 ianuarie 2007. De asemenea, Consiliul European recomandă semnarea Tratatului de aderare comun pentru România şi Bulgaria în aprilie 2005, după primirea avizului Parlamentului European, şi aderarea efectivă la 1 ianuarie 2007.

2005

- 13 aprilie, Parlamentul European a dat undă verde aderării României şi Bulgariei la Uniunea Europeană. Cu 497 voturi pentru, 93 împotrivă şi 71 de abțineri, a fost adoptată rezoluția referitoare la aderarea României la Uniunea Europeană în 2007.

- 25 aprilie, în cadrul unei ceremonii oficiale, desfăşurate la Abația de Neumunster din Luxemburg, preşedintele României, Traian Băsescu, a semnat Tratatul de Aderare la Uniunea Europeană ca şi primul ministru al Bulgariei, Simeon de Saxa Coburg, alături de reprezentanții celor 25 de state membre

DICȚIONAR DE TERMENI DE FINANȚARE FINANCIARI– CONTABILI

TERMEN ENGLEZ	DEFINIȚIE	TERMEN ROMAN	DEFINIȚIE
Current Assets	Liquid assets with a life expectancy of a tear or less (cash and small inventory)	Active curente	Active lichide cu o durată de viață egală cu un an sau mai puțin de un an (mijloace băneşti şi inventar mărunt)
Liquid Assets	Assets that can be easily and cheaply turned into cash: cash and marketable securities (short term)	Active lichide	Active care pot fi transformate uşor şi ieftin în numerar: de exemplu hârtii de valoare în numerar şi comercializabile (pe termen scurt)
Accelerated Depreciation	Method of writing off the value of assets faster in the earlier years than the straight line method	Amortizare (depreciere) accentuată	Amortizare a valorii unui activ (mijloc fix) de-a lungul duratei sale de viață
Accumulated Depreciation	Total amount of depreciation expense of the fixed assets	Amortizare (depreciere) cumulată	Valoarea totală a cheltuielilor de amortizare a unui mijloc fix de-a lungul duratei sale de viață
Straight Line Depreciation	Equal depreciation expense on asset over its life	Amortizare (depreciere) liniară	Cheltuieli de depreciere egale pe durata de viață a mijlocului fix
Fiscal Year	An institution's accounting year	An fiscal	An contabil al instituției
Appreciation	Increase in value on an assets	Apreciere	Creşterea în valoare a unui activ
Liability Insurance	Financial protection against legal liabilities resulting from the injury to other persons or damage to their property	Asigurarea unei obligații	Protecție financiară față de răspunderile rezultate din prejudiciile aduse altor persoane sau daune provocate proprietății lor
Auditing	Verification of the authenticity of financial statements by an independent professional accountant	Audiere	Verificarea autenticității situațiilor financiare de către un specialist contabil independent
External Audit	An activity whereby professional accountants (auditors) with no affiliation with	Audit	O activitate în cadrul căreia contabili specialişti (auditori) fără nici o legătură cu organizația

	the institution ("External") are contracted to review the organizations systems, procedures, polices, legal statues and financial records to determinate if the institution is following proper legal and accepted methods of operation. Generally the main focus is on the accounting systems used and the financial statements of the institution. In the auditor's report will be a statement on the validity and accuracy of the financial statements. The auditor should also include a list of findings (short – comings) and recommendations. An audit generally includes 12 month f activity (the institution's "fiscal" year). It is also possible that a donor may require an audit of a particular project or program witch cover a period of time witch is more or less that 12 months.		("Extern") sunt angajați pentru a efectua o expertiză contabilă a sistemului folosit de instituție, proceduri metode, statut legal şi înregistrări financiare pentru a determina dacă instituția respectă metodele legal acceptate. În general accentul se pune pe sistemul contabil folosit şi pe rapoartele financiare alcătuite de instituție. În raportul auditului va fi prezentat un raport despre felul în care se alcătuiesc rapoartele financiare. Auditul trebuie să includă o listă de constatări (neajunsuri) şi recomandări. Un audit se face de obicei pentru o perioadă de 12 luni (anul "fiscal" al instituției). Dar, este posibil ca un donator să ceară un audit pentru un proiect sau program ce durează mai mult sau mai puțin de 12 luni.
Fund Balance	In Fund Accounting, shown on the Balance Sheet as the difference between an institution's assets and liabilities.	Balanța Fondurilor (Excedent/Deficit)	În cadrul bilanțului apare ca diferență dintre active şi pasive.
Trial Balance	In double entry accounting, a document listing the balance in each general ledger account at a particular point in time(usually at month – end).	Balanța de verificare	În cazul partidei duble se întocmeşte un tablou care înfățişează desfăşurat informațiile furnizate de fiecare cont într-o perioada de timp (de obicei la sfârşitul lunii)
Cash Basis	Accounting method that recognizes revenue when cash is received and recognizes the	Baza numerar	Metoda de contabilitate care recunoaşte venitul atunci când este în numerar şi respectiv

	expenses when the cash is paid out		cheltuielile, când se efectuează în numerar.
Balance Sheet	Financial statement indicating financial position at a point in time; assets and claims against assets (liabilities and equity)	Bilanț	Situație financiară care indică poziția financiară la un moment dat; active şi drepturi asupra activelor (datorii şi excedente/deficit)
Cash Budget	Detailed plan of cash inflows and outflows within a year's time	Buget de casă (numerar)	Planul detaliat al intrărilor şi ieşirilor de numerar într-o perioadă de un an
Ledger	Group of all T accounts for an institution	Cartea Mare	Setul tuturor conturilor în formă de partizi (T) al unei instituții
Capital Gain or Loss	Difference between the selling price and original price of capital assets	Câştigul/pierderea privind operațiunile de capital	Diferența dintre prețul de vânzare şi prețul inițial al activului de capital
Cash Receipts Schedule	Part of the cash budget which shows the cash inflows	Centralizatorul încasărilor în numerar	Parte din bugetul de casa (numerar) care arată ieşirile de numerar
Cash Disbursement Schedule	Part of the cash budget which shows the cash outflows	Centralizatorul plăților în numerar	Partea din bugetul de casă (numerar) care arată intrările în numerar
Pre – Paid Expenses	Cash paid in one accounting period for services used in a future accounting period; example is subscription paid in advance	Cheltuieli anticipate	Plați făcute într-o anumită perioadă pentru servicii folosite într-o perioadă de calcul viitoare; de exemplu, abonamentele plătite în avans
Bad Debt Expense	Estimated amount of uncollectible account receivables over a period	Cheltuieli datorate şi neonorate	Valoarea estimată a conturilor de creanțe (datorii) necolectate într-o anumită perioadă de timp
Depreciation expense	Estimated cost of consumption of a fixed assets	Cheltuieli de amortizare	Costul estimate al uzurii unui mijloc fix (amortizarea mijloacelor fixe)
Deferred Charge (Pre – Paid Expense)	An asset account of the unused portion of a payment which is written off as consumed; advance rent or advance subscription	Cheltuiala amânată (cheltuiala de active plătite în avans)	Un cont de active reprezentând o parte nefolosită dint-o plată care este înregistrată ca făcută, dar nu şi consumată; de exemplu chiria în avans sau o subscripție în avans.
Accounting Information Processing Cycle	Steps in collection, analyzing, recording, posting and generating trial balance and financial statements from accounting data	Ciclul de prelucrare a informației contabile	Etape de colectare, analiză, înregistrarea şi generarea balanței de verificare şi a situațiilor financiare bazate pe date contabile
Internal Audit	Similar to an external audit except that the	Comisie de cenzori	Similară cu un audit extern numai că în acest caz

	auditor is affiliated with institution in some way(possibly an employee). Generally an internal audit focuses on compliance with policies and procedures rather than the validity and accuracy of the financial statements. For purpose of objectivity and independence an internal auditor should generally be reporting those who guide the overall direction of the institution but are not responsible for the day-to-day operations.		cenzorul are o oarecare legătură cu instituția (posibil să fie chiar un angajat al ei). Comisia de cenzori îşi îndreaptă atenția în general asupra metodelor şi procedurilor şi mai puțin asupra sistemului financiar. Pentru păstrarea obiectivității şi independenței comisiei de cenzori, cenzorul trebuie să raporteze mai departe la cei care supraveghează întreaga activitate a instituției, dar nu răspund de activitatea zilnică a instituției.
Board of Directors	Elected members of an institution who implement the institution's charter and by-laws	Consiliul de Conducere	Membrii din cadrul instituției/asociații unei companii care implementează statutul instituției
Certified Management Accountant (CMA)	Professional certification of accountants who work in businesses.	Contabil autorizat	Atestat profesional al contabililor.
Cost Share	An institution's contribution, either monetary, or in-kind, to a donor funded project or activity. Cost share can take the form of the organization expending its own funds (or a different donor's funds), donating office space, contributing staff time, contributing office supplies, project materials etc.	Contribuție	Contribuția unei instituții, fie bănească, fie în natură (in-kind), către un finanțator al unui proiect sau activitate. Contribuția poate însemna folosirea propriilor fonduri de către instituție (sau fondurile altor donatori/parteneri), donarea de spații pentru birouri, contribuția personalului angajat, furnizarea de materiale de birou etc.
Internal Control	Policies and procedures which help to create an environmental where an institution's assets are used efficiently with minimal risk of fraud and theft. Proper segregation of duties is an example of an internal control.	Control intern	Metode şi proceduri care ajută la crearea unui mediu în care patrimoniul instituției este astfel administrat încât să evite frauda şi furtul. O repartizare corectă a sarcinilor este un exemplu de control intern.

Account Receivable	Money own by a costumer	Costuri de creanțe	Conturi care reflectă banii datorați de diverşi clienți instituției (debitori)
Accounts Payable	Accounts that reflect the money owed by an institution to a supplier (creditors) or to government (different taxes or unpaid fees)	Conturi de datorii (angajamente)	Conturi care reflecta banii datorați de instituție unui furnizor (creditori) sau bugetului statului (diverse impozite sau contribuții neachitate)
Statement of Revenues and Expenditures	A financial statement which summarized an institution's revenue (sources of funds or income) and expenditures (funds spend) for a particular period of time(usually monthly, quaterly or annually).	Contul de execuție a bugetului instituției	O situație financiară ce conține date despre veniturile instituției (sursele veniturilor) şi despre cheltuieli (sumele cheltuite) dintr-o anumita perioadă de timp (de obicei lunar, trimestrial sau anual).
Controller or Comptroller	Chief accountant and manager of the accounting department in an institution	Coordonatorii compartimentului de contabilitate	Contabilul – șef și conducătorul compartimentului de contabilitate al instituției
Corporation	An entity that legally functions separate and apart from its owner	Corporație	Entitate care, legal, funcționează separat şi distinct de proprietarii ei
Carrying Costs	Cost of holding inventory	Costuri de stocaj	Costul stocării
Unallowable Costs	Types of expenditures which are not chargeable to a grant agreement.	Costuri nepermise	Cheltuieli ce nu intra în înțelegerea financiară (nu sunt acceptate) stabilită prin contractul de finanțare.
Allocable costs	Those expenditures that are permitted according to the terms of an agreement with a donor.	Costuri permise	Acele cheltuieli permise prin înțelegerea contractuală cu un finanțator.
Reasonable Costs	Expenditures charged to a grant which are within normal rates for given good or service procured.	Costuri rezonabile	Cheltuielile din cadrul fondurilor primite nu trebuie să depăşească o anumită sumă pentru un lucru achiziționat sau serviciu.
Credit	Right – hand site of a T account used to record decrease in an asset or increase in liability	Credit	Partea din dreapta contului în formă de T folosită pentru înregistrarea scăderii valorii unui activ sau a creşterii unui pasiv
Exchange Rate	The price of a unit of one country's currency expressed in terms of the currency of some other country	Curs de schimb	Prețul unității monetare a unei țări exprimat în funcție de moneda altei țări.

Debt	Money a company owes; total assets – shareholders' equity	Datorie	Banii pe care îi datorează o instituție; active totale minus venituri și fonduri
Debit	Left – hand side of a T account used to record increase in an asset or decrease in liability	Debit	Partea din stânga contului în formă de T folosită pentru înregistrarea creșterii valorii unui activ și a descreșterii unui pasiv
Deficit	Excess expenditures over budget	Deficit	Excedentul de cheltuieli din buget
Exchange Risk	The loss or gain in value due to a change in a foreign exchange rate	Diferența favorabilă sau nefavorabilă	Pierdere sau câştig în valoare ca urmare a modificării cursului valutar
Interest Income	Cash received for the use of money (time value of money).	Dobânda	Dobânda primită pentru folosirea banilor (valoarea temporară a banilor), de către bancă.
Interest Expense	Fixed contractual charge for borrowing money	Dobânzi de plătit	Sume fixate prin contract pentru banii luați cu împrumut
Capital budgeting	Decision criteria for a fixed asset investment which involve comparing the investment cost and its future benefits	Evaluarea capitalului	Criterii de decizie ale unei investiții în mijloace fixe care implică compararea costului investiției cu viitoarele sale beneficii
Certified Public Accountant	Professional certification in accounting which usually requires a competent university degree in accounting, professional experience and an examination.	Expert contabil	Atestat profesional de contabil care de obicei necesită obținerea unei diplome de studii superioare de specialitate, experiența profesională şi trecerea unui examen.
Cash Flow	Difference between cash receipts and cash disbursement on a cash budget	Flux de numerar	Diferența dintre încasările în numerar şi plățile în numerar din bugetul de casă (numerar)
Cash Flow from Operating Activities	Inflows and outflows related to earnings (net income) on the Statement of Cash Flow	Fluxuri de numerar din activitatea operațională	Intrările şi ieşirile din situația fluxului de numerar care exprimă veniturile nete câştigate
Petty Cash Fund	A small amount of cash (currency) maintained in an office for purposes of paying for small expenditures where a check, bank draft or bank transfer would not be appropriate	Fond de casă	O mică sumă de bani (curentă), păstrată în birou pentru mici cheltuieli, în situația în care un cec sau un transfer de bancă n-ar fi adecvat
Imprest Petty Cash Fund	A petty cash which always maintains a fixed amount	Fond de casa fix	Un fond de casa care se menține întotdeauna într-o sumă fixă.

Fund Accounting	A type of double entry accounting used by NGOs and other not-for-profit organisation which allows recognition of separate funds for separate purposes within the organisation	Fonduri Contabile	Un tip de contabilitate cu dublă înregistrare folosit de ONG-uri şi alte organizații non-profit ce facilitează recunoaşterea fondurilor separate pentru scopuri diferite în cadrul organizației
Inflation	Decline in the purchasing power of money due to increase in the price level	Inflație	Scăderea puterii de cumpărare a monedei datorită creşterii nivelului prețurilor
Loan	Act of receiving money with a repayment of the money plus interest at a point of time in the future	Împrumut	Acțiunea de primire a banilor care implică rambursarea acestora plus dobânda la un anumit moment de timp în viitor
Adjusting Entry	Changing of certain account balances at the end of the accounting usually for purposes of correction of adjustment	Înregistrare actualizată	Modificarea soldurilor unui anumit cont la finele perioadei, în vederea corecțiilor şi ajustărilor
Closing Entries	End – of – period entries to close all revenues and expanse accounts to Retained Earnings	Înregistrări de încheiere a perioadei	Înregistrările făcute la sfârşitul anului în vederea închiderii conturilor de cheltuieli şi venituri
Lessee	User of a leased asset	Locatar	Persoana care foloseşte un bun închiriat, beneficiarul bunului închiriat
Lessor	Owner of a leased asset	Locator	Proprietarul bunului închiriat
Accounting And Operation Manual	A document which fully describes the procedures, forms and approvals used by an institution in conducting its day – today business.	Manual de contabilitate	Un manual care descrie pe larg procedurile, formularele şi metodele folosite de instituție în conducerea activităților financiare zilnice
Non - Expendable Equipment	Goods (assets) purchased which have a useful life of at least tow years and have a purchase price of at least a certain amount as established by the low	Mijloace fixe	Bunuri achiziționate care au o durată de funcționare de cel puțin 2 ani şi au fost achiziționate la o sumă stabilită prin lege
Reporting currency	The currency in which an institution prepares its financial statements	Moneda de raportare	Moneda în care instituția îşi alcătuieşte rapoartele financiare
Cash	Current assets of the	Numerar	Active curente cu cea mai

	highest liquidity		mare lichiditate (fie în monedă, fie în cecuri sau ambele
Double Entry	Simultaneous production of an debit and a credit from processing a transaction	Partida dublă	Înregistrarea simultană a tranzacțiilor în debitul și creditul conturilor
Chart of Accounts	Listing of all account names contained in the ledger	Planul de conturi	Lista tuturor numelor conturilor conținute în Cartea Mare
Accruals	Recognition of a service for a payment as not yet made	Posturi tranzitorii	Recunoaşterea (în contabilitate) a unui serviciu a cărui plată nu a fost încă făcută
Pro forma	Projected financial statements or invoices	Pro forma	Situații financiare previzionate sau facturi emise înainte de livrarea mărfii
Financial Annual Report	A yearly document produced by an institution about the financial situation	Raport financiar anual	Raportul anual al unei instituții despre situația financiară
Repairs and Maintenance	Expenditures for normal operating up-keep of operational assets	Reparații şi întreținere	Cheltuieli de întreținere şi funcționare
Withholding	Deduction from salary payments to satisfy individual's tax liability	Reținere. Salariul brut	Reținere făcută la plata salariilor în vederea achitării impozitelor pe veniturile individuale din salariu
Gross salary	Total amount that an individual earns before any deductions are taken: taxes, pension and unemployment fund	Salariul brut	Total salariu obținut de un angajat înainte să fie oprite taxele: impozitul pe salariu, pensia suplimentară şi ajutorul de şomaj
Net Salary	The amount the individual receives after all deductions are made	Salariul net	Suma pe care o încasează un individ după ce s-au oprit toate taxele
Ltd. (Limited)	British word for limited liability company	SRL	Termen englez pentru o societate cu răspundere limitată
Net Worth	Total assets minus total liabilities	Valoarea netă	Active totale minus datorii
Revenue	The total cash and credit sales of an institution	Venit	Totalul vânzărilor în bani sau pe credit ale unei instituții

FONDURI EUROPENE – DESCRIERE GENERALĂ A TIPURILOR DE FONDURI

Fondurile structurale – sunt fonduri comunitare destinate reducerii diferențelor de dezvoltare dintre statele membre ale Uniunii Europene și dintre regiunile acestora.

Fondul European de Dezvoltare Regională

Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) – obiectivul acestui fond este de a consolida coeziunea economică și socială în Uniunea Europeană prin diminuarea dezechilibrelor regionale.

FEDR finanțează:

- ajutoare directe pentru investițiile în întreprinderi (în special, IMM-uri) în vederea creării de locuri de muncă durabile;
- infrastructuri legate, în special, de cercetare și inovare, telecomunicații, mediu,energie și transporturi;
- instrumente financiare (fond de capital de risc, fond de dezvoltare regională etc.) destinate să sprijine dezvoltarea regională și locală și să favorizeze cooperarea între orase și regiuni;
- măsuri de asistență tehnică.

Fondul Social European

Fondul Social European (FSE) reprezintă instrumentul financiar principal folosit de UE pentru a investi în cetățenii săi, pentru a-i ajuta să își desăvârșească educația și să își perfecționeze abilitățile, îmbunătățindu-și perspectivele obținerii unui loc de muncă.

FSE sprijină acțiunile statelor în următoarele domenii:

- adaptarea lucrătorilor și a întreprinderilor; sisteme de învățare pe toată durata vieții, conceperea și diseminarea unor forme inovatoare de organizare a muncii;
- îmbunătățirea accesului la un loc de muncă al persoanelor în căutarea unui loc de muncă, a persoanelor inactive, a femeilor și a emigranților;
- integrarea socială a persoanelor defavorizate și combaterea tuturor formelor de discriminare pe piața muncii;
- consolidarea capitalului uman prin aplicarea unor reforme ale sistemelor de învățământ și prin activitățile de conectare în rețea a unităților de învățământ.

Fondul de coeziune

Fondul de Coeziune (FC) ajută statele membre cu un produs național brut (PNB) pe cap de locuitor de mai puțin de 90% din media comunitară să-și reducă diferențele dintre nivelurile de dezvoltare economică și socială și să-și stabilizeze economiile.

Fondul de Coeziune finanțează acțiuni care fac parte din următoarele domenii:

- rețele transeuropene de transport, în special proiectele prioritare de interes european definite de Uniunea Europeană;
- mediu. În acest context, Fondul de Coeziune poate interveni, de asemenea, în proiecte din domeniul energiei sau al transporturilor, atâta vreme ce acestea prezintă avantaje clare pentru mediu: eficacitate energetică, utilizarea de surse de energie regenerabile, dezvoltarea transportului feroviar, sprijinirea intermodalității, consolidarea transporturilor publice etc.

Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală

Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală **(**FEADR) contribuie la îndeplinirea obiectivelor de creștere a competitivității agricole și forestiere, de management agricol și mediu, de îmbunătățire a calității vieții și diversificarea activităților economice în perimetrele ce variază de la zone rurale cu populație redusă până la zonele rurale periurbane aflate în declin sub presiunea centrelor urbane.

Fondul European pentru Pescuit

Fondul European pentru Pescuit (FEP) va implementa Politica Comună de Pescuit care se referă la asigurarea pe termen lung a activităților de pescuit printr-o exploatare eficientă a resurselor acvatice, la dimensionarea flotelor de pescuit, precum și dezvoltarea și îmbunătățirea vieții marine, a lacurilor și zonelor de coastă afectate de activitățile intensive de pescuit și acvacultură.

Fondul de solidaritate al UE

Fondul de solidaritate al UE (FSE) a fost instituit pentru a permite Comunității să răspundă rapid, eficient și cu ușurință situațiilor de urgență. Obiectivul acestui fond este de a facilita exprimarea solidarității UE față de populația unui Stat Membru sau în curs de aderare, care a fost afectată de un dezastru natural major.

Fondul European de Ajustare pentru Globalizare

Fondul European de Ajustare pentru Globalizare (FEAG) a fost creat pentru a oferi sprijin lucrătorilor care și-au pierdut locul de muncă ca urmare a efectelor globalizării, astfel încât aceștia să-și găsească un nou loc de muncă cât mai repede. Un stat membru (în numele lucrătorilor disponibilizați) poate solicita Comisiei Europene finanțare din FEAG atunci când sunt concediați peste 1 000 de lucrători sau, când este afectat un număr mai mic de lucrători, în anumite condiții speciale.

JASPERS, JEREMIE, JESSICA

În contextul politicii de coeziune, a fost demarată cooperarea între Comisia Europeană (DG Regio), Banca Europeană de Investiții și alte instituții financiare pentru sprijinirea Țărilor beneficiare (în principal în noile state membre și Țările în curs de aderare al UE) în vederea pregătirii proiectelor care vor fi finanțate prin fondurile structurale și de coeziune în perioada 2007-2013. Astfel, au fost stabilite 3 inițiative după cum urmează:

- JASPERS: Asistență comună pentru susținerea proiectelor în regiunile europene;
- JEREMIE: Resurse europene comune pentru întreprinderi mici și mijlocii;
- JESSICA: Asistență comună pentru investiții durabile în zonele urbane.

Cadrul instituțional național de coordonare și gestionare a instrumentelor structurale – este asigurat prin H.G. nr. 457/2008.

Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale (ACIS)

ACIS din cadrul Ministerului Finanțelor Publice îndeplinește rolul de coordonator național al asistenței în relația cu UE. În calitate de coordonator național al asistenței nerambursabile acordate de Uniunea Europeană, ACIS are atribuții și responsabilități atât în ceea ce privește asistența financiară de pre-aderare, cât și în ceea ce privește coordonarea gestionării fondurilor structurale și de coeziune.

Autoritățile de Management (AM)

AM sunt responsabile de gestionarea și implementarea asistenței financiare nerambursabile acordată fiecăruia dintre Programele Operaționale. AM sunt organizate în cadrul ministerelor de linie.

Organismele Intermediare (OM) și Birourile Regionale pentru Cooperare Transfrontalieră (BRCT)

Aceste organisme intermediare preiau, în baza unui acord, funcții delegate de către Autoritățile de Management, însă responsabilitatea finală a implementării programului operațional revine tot AM.

Cadrul Strategic Național de Referință (CSNR)

Conform acquis-ului comunitar privind Politica de Coeziune a Uniunii Europene, fiecare Stat Membru elaborează un Cadru Strategic Național de Referință (CSNR), ca document de referință pentru programarea Fondurilor Structurale și de Coeziune.

CSNR nu este un instrument de management, ci este documentul strategic național prin care au fost stabilite prioritățile de intervenție ale instrumentelor structurale (FERD, FSE si FC). CSNR face legătura între prioritățile naționale de dezvoltare, stabilite în Planul Național de Dezvoltare 2007-2013, și prioritățile la nivel european - Orientările Strategice Comunitare privind Coeziunea 2007-2013 și liniile directoare integrate ale UE pentru creștere economică și locuri de muncă 2005-2008 (Strategia Lisabona revizuită).

Planul Național de Dezvoltare 2007-2013

Planul Național de Dezvoltare (PND) este instrumentul fundamental prin care România va încerca să recupereze cât mai rapid disparitățiile de dezvoltare socio-economică față de Uniunea Europeană. PND este un concept specific politicii europene de coeziune economică și socială și reprezintă documentul de planificare strategică și programare financiară multianuală, elaborat într-un larg parteneriat, care va orienta și stimula dezvoltarea socio-economică a României în conformitate cu Politica de Coeziune a Uniunii Europene. PND reprezintă un instrument de prioritizare a investițiilor publice pentru dezvoltare.

Ca diferență majoră între PND si CSNR, este de menționat că, din punct de vedere al finanțării, CSNR este susținut exclusiv din Fondurile Structurale si de Coeziune și cofinanțarea națională aferentă, în timp ce PND include și alte finanțări (programe de investiții naționale și locale, credite externe, fonduri europene pentru dezvoltare rurală și pescuit, etc.).

Programele Operationale

Programele operaționale (PO) sunt documentele prin care se realizează implementarea acțiunilor strategice prevăzute în CSNR și accesarea efectivă a instrumentelor structurale.

Au fost elaborate 7 PO după cum urmează:

- Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice (POS CCE);
- Programul Operațional Sectorial Transport (POS Transport);
- Programul Operațional Sectorial Mediu (POS Mediu);
- Programul Operațional Regional (POR);
- Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative (PODCA);
- Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane (POS DRU);

- Programul Operațional Asistență Tehnică (PO AT).

Programele Operationale pentru Obiectivul Cooperare Teritorială Europeană

În perioada de programare 2007-2013 se derulează 10 programe de cooperare teritorială europeană la care participă România, atât la granițele interne cât și la granițele externe ale Uniunii Europene.

Acestea sunt:

- Programul Operațional de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria;
- Programul Operațional de Cooperare Transfrontalieră Ungaria-România;
- Programul Operațional de Cooperare Transnațională Sud-Estul Europei (SEE);
- Programul Operațional INTERREG IVC;
- Programul Operațional URBACT II;
- Programul Operațional INTERACT II;
- Programul Operațional Comun România-Ucraina-Republica Moldova;
- Programul Operațional Comun de Cooperare în bazinul Mării Negre 2007-2013;
- Programul Operațional Comun Ungaria-Slovacia-România-Ucraina 2007-2013;
- Programul de Cooperare România-Serbia 2007-2013.

Cadrul național instituțional și strategic de coordonare și gestionare a FEADR și FEP

Autoritatea de Management pentru Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR), care este finanțat prin FEADR, se află în cadrul Ministerului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale, iar Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Pescuit (PO Pescuit), care este finanțat prin FEP, se află în cadrul Agenției Naționale pentru Pescuit și Agricultură. Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP) asigură implementarea tehnică și financiară a FEADR și FEP.

Fonduri de preaderare

Polonia Ungaria Ajutor pentru Reconstrucția Economiei

Polonia Ungaria Ajutor pentru Reconstrucția Economiei (PHARE) este unul dintre cele trei instrumente de pre-aderare finanțat de către UE pentru a asista Țările candidate din Europa Centrală și de Est pentru a adera la Uniune.

Obiectivele PHARE sunt:

- Întărirea administrațiilor și instituțiilor publice pentru funcționarea eficientă întru Uniunea Europeană;
- Promovarea convergenței cu legislația Uniunii Europene (acquis-ul comunitar) și reducerea nevoilor de perioade de tranziție;
- Promovarea coeziunii economice și sociale.

Instrumentul pentru Politici Structurale de pre-aderare

Instrumentul pentru Politici Structurale de pre-aderare (ISPA) este un program al Uniunii Europene care finanțează în Țările candidate, în perioada 2000-2006, proiecte de infrastructură în domeniul transporturilor și al protecției mediului.

Obiectivele ISPA sunt:

- Sprijinirea țărilor beneficiare în vederea alinierii standardelor de mediu la cele ale UE;
- Extinderea și conectarea rețelelor de transport ale statelor beneficiare, la cele transeuropene;
- Familiarizarea țărilor beneficiare cu politicile și procedurile aplicate Fondurilor Structurale și de Coeziune ale Uniunii Europene.

Programul de Aderare Special pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală

Programul de Aderare Special pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (SAPARD) a fost creat pentru a sprijini eforturile de aderare la Uniunea Europeană a țărilor candidate de Europa Centrală și de Est și pentru a pregăti participarea acestora la Politica Agricolă Comunitară. Mai mult, în acest mod se oferă posibilitatea de a ne adapta procedurilor financiare și mecanismelor de control ale Uniunii Europene.

Facilitatea de tranziție

Comisia Europeană continuă să sprijine noile state membre în procesul de consolidare a capacității administrative, chiar și după aderarea acesteia la Uniunea Europeană, pentru a implementa în bune condiții legislația comunitară prin acordarea de asistență financiară nerambursabilă în cadrul Programului Facilitatea de tranziție.

Asistența răspunde necesității permanente de consolidare a capacității instituționale în anumite domenii prin intermediul unor acțiuni care nu pot fi finanțate prin fondurile structurale, în special în următoarele domenii:

- justiție și afaceri interne (consolidarea sistemului judiciar, controlul la frontierele externe, strategia de luptă împotriva corupției, consolidarea mijloacelor de aplicare a legii);
- controlul financiar;
- protejarea intereselor financiare ale Comunităților și lupta antifraudă,
- piața internă, inclusiv uniunea vamală;
- mediul;
- serviciile veterinare și consolidarea capacității administrative privind siguranța alimentară;
- structurile administrative și de control pentru agricultură și dezvoltare rurală, inclusiv sistemul integrat de gestiune și control (SIGC);
- siguranța nucleară (consolidarea eficacității și competenței autorităților însărcinate cu siguranța nucleară și a organismelor de asistență tehnică aferente, precum și ale agențiilor publice de gestionare a deșeurilor radioactive);
- statistica;
- consolidarea administrației publice în funcție de necesitățile care sunt definite în raportul complet de monitorizare al Comisiei și care nu sunt acoperite de fondurile structurale.

COORDONAREA INSTRUMENTELOR STRUCTURALE ÎN ROMANIA

Cadrul Strategic Național de Referință (CSNR) 2007 – 1013

Conform noului acquis privind Politica de Coeziune a Uniunii Europene, fiecare Stat Membru elaborează un **Cadru Strategic Național de Referință (CSNR)**, ca document de referință pentru programarea Fondurilor Structurale şi de Coeziune.

Acest document nu va servi însă ca instrument de management, ci ca document strategic prin care se stabilesc prioritățile de intervenție ale Fondurilor Structurale şi de Coeziune în perioada de referință. **CSNR face legătura între prioritățile naționale de dezvoltare, stabilite în Planul Național de Dezvoltare 2007-2013, şi prioritățile la nivel european - Orientările Strategice Comunitare (OSC) privind Coeziunea 2007-2013 şi Liniile Directoare Integrate ale UE pentru Creştere Economică şi Locuri de Muncă 2005-2008.**

Baza pentru elaborarea acestui document strategic de planificare pe termen mediu a Fondurilor Structurale şi de Coeziune a constituit-o Planul Național de Dezvoltare 2007-2013, aprobat de Guvernul României în luna decembrie 2005. Este însă de menționat că, deşi CSNR preia şi sintetizează elementele principale incluse în Analiza şi Strategia PND, acestea sunt reorganizate în funcție de cele 3 Priorități şi cele 11 Direcții de acțiune (Guidelines) din Orientările Strategice Comunitare, reflectând astfel încadrarea CSNR în principiile europene ale Politicii de Coeziune.

Ca diferență majoră între PND şi CSNR, este de menționat că, din punct de vedere al finanțării, CSNR este susținut exclusiv din Fondurile Structurale şi de Coeziune şi cofinanțarea națională aferentă, în timp ce PND include şi alte finanțări (programe de investiții naționale şi locale, credite externe, fonduri europene pentru dezvoltare rurală şi pescuit etc.).

Este extrem de important de subliniat legătura între CSNR şi Programele Operaționale (PO). În cadrul pachetului care se negociază cu Comisia Europeană, **CSNR reprezintă strategia globală de utilizare a Fondurilor Structurale şi de Coeziune, iar diversele PO reprezintă instrumentele prin care se realizează diversele prevederi ale CSNR**. Din acest motiv, trebuie evidențiate foarte clar conexiunile şi intercondiționările strategice între CSNR şi PO.

Din punct de vedere al **structurii CSNR**, aceasta este stabilită în conformitate cu reglementările comunitare relevante privind Fondurile Structurale şi de Coeziune.

Principalele elemente ale Cadrului Strategic Național de Referință al României sunt prezentate în continuare.

Analiza socio-economică – aspecte principale

Rămân încă destule probleme care trebuie soluționate pentru a impulsiona dezvoltarea economiei româneşti. Sunt necesare intervenții structurale majore pe termen lung, în următoarele domenii:

- **Infrastructura de bază** – calitatea slabă şi ineficiența serviciilor de furnizare a apei potabile, canalizare şi de management al deşeurilor, precum şi a sistemului de transport rutier, feroviar, aerian şi naval, ca şi lipsa inter-conectivității,

constituie frâne în calea dezvoltării. Toate acestea sunt dublate de un nivel scăzut al cunoştinţelor în domeniul protecţiei mediului înconjurător, administrarea defectuoasă a acestuia, precum şi utilizarea ineficientă a resurselor de energie.

- **Competitivitatea economică** – productivitatea scăzută, echipamentele şi tehnologia învechite, ineficienţa energetică, spiritul antreprenorial insuficient dezvoltat, un climat de afaceri dificil şi lipsa unei infrastructuri adecvate pentru sprijinirea mediului de afaceri, accesul limitat la finanţare şi investiţiile insuficiente în cercetare-dezvoltare şi tehnologiile informaţiei şi comunicării (TIC), toate afectează dezvoltarea mediului de afaceri.
- **Capitalul uman** - capacitatea limitată a sistemului de educaţie şi formare profesională continuă de a răspunde nevoilor unei economii moderne bazate pe cunoaştere, atenţia redusă acordată educaţiei, insuficienta corelare între educaţie, formarea profesională iniţială şi formarea profesională continuă. Inegalitatea de şanse duce la excluderea socială a categoriilor vulnerabile, cum ar fi femeile, persoanele cu dizabilităţi şi etnia romă.
- **Capacitatea administrativă** – serviciile publice sunt slab dezvoltate şi „neprietenoase”. Capacitatea administrativă insuficientă este reflectată în structuri de management neperformante, abilităţi nesatisfăcătoare ale funcţionarilor publici, cooperare interinstituţională inadecvată, care conduc într-un final la calitatea slabă a serviciilor furnizate societăţii, punând astfel în pericol dezvoltarea socio-economică. În mod special, este necesară consolidarea în continuare a managementului fondurilor comunitare pentru utilizarea eficientă a acestora în scopul promovării dezvoltării economice şi sociale.
- **Dimensiunea teritorială** - ca urmare a restructurării industriei, au apărut foarte rapid decalaje între regiuni, acestea continuând să crească. Disparităţile dintre mediul urban şi cel rural sunt de asemenea mari şi în continuă creştere. Acest fenomen este şi mai pregnant atunci când se compară nivelul de dezvoltare al regiunii Bucureşti–Ilfov cu restul ţării. ISD sunt atrase, de obicei, în regiunile mai dezvoltate, ceea ce conduce la creşterea decalajelor de dezvoltare dintre regiuni. Atât zonele urbane cât şi zonele rurale se confruntă cu probleme legate de infrastructură (din cauza investiţiilor insuficiente), de dezvoltare economică locală şi de mediul social. Totodată, zonele rurale depind excesiv de agricultură. În aceste zone, infrastructura şi serviciile de sprijin pentru afaceri sunt foarte slab dezvoltate sau chiar inexistente. Este necesară o abordare mai structurată în ceea ce priveşte nivelul teritorial al diverselor politici de dezvoltare sectoriale şi inter-sectoriale şi măsurilor derivate din acestea.

Răspunsul strategic

Viziune : ***Crearea unei Românii competitive, dinamice şi prospere***

OBIECTIV CSNR: *REDUCEREA DISPARITĂŢILOR DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ ŞI SOCIALĂ DINTRE ROMÂNIA ŞI STATELE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE PRIN GENERAREA UNEI CREŞTERI SUPLIMENTARE DE 15-20% A PIB PÂNĂ ÎN ANUL 2015*

Priorităţi şi acţiuni

Priorităţile CSNR au fost formulate ca răspuns strategic al Guvernului la problemele economice actuale şi în vederea creării oportunităţilor pe care România şi le doreşte. CSNR vizează armonizarea tuturor acestor priorităţi într-o strategie coerentă, care să fie adecvată pentru România, dar care să se şi conformeze strategiilor Uniunii Europene, inclusiv Strategia de la Lisabona, şi să aibă ca efect dezvoltarea economică şi creşterea numărului de locuri de muncă.

- ***Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene*** – investiţiile în infrastructură vor îmbunătăţi calitatea reţelelor rutiere şi feroviare, precum şi a navigaţiei pe Dunăre (axele prioritare TEN-T nr. 7, 18 şi 22) şi vor sprijini dezvoltarea mediului de afaceri şi crearea de noi locuri de muncă. Investiţiile vor îmbunătăţi, de asemenea, accesibilitatea şi inter-conectivitatea dintre drumurile naţionale, judeţene şi locale, căi ferate, aeroporturi şi servicii navale, asigurând totodată legături mai bune cu rutele TEN-T. Investiţiile vor îmbunătăţi accesul la pieţe mai extinse şi toate acţiunile vor contribui la reducerea duratei călătoriilor şi costurilor de transport. Investiţiile în infrastructura de mediu vor contribui la îmbunătăţirea sistemelor de management al apei potabile şi a deşeurilor menajere la standarde europene. O eficienţă energetică mai mare de-a lungul întregului lanţ – producţie, transport, distribuţie şi utilizare finală – va îmbunătăţi competitivitatea economică şi calitatea aerului şi vor crea premizele unei dezvoltări durabile. Eforturile se vor concentra pe un management mai eficient al mediului natural şi pe utilizarea durabilă a resurselor naturale.

- ***Creşterea competitivităţii pe termen lung a economiei româneşti*** – strategia va contribui la construirea unei baze de producţie şi antreprenoriale dinamice, va sprijini crearea şi dezvoltarea de noi afaceri, în special prin investiţii în produse şi servicii cu o valoare adăugată mai mare. Se va încuraja inovarea şi se va îmbunătăţi procesul de punere în practică a rezultatelor activităţilor de cercetare şi dezvoltare la oportunităţile de piaţă, precum şi accesul la finanţare şi TIC. Întreprinderile mici şi mijlocii vor beneficia de ajutoare pentru investiţii şi vor fi sprijinite prin servicii de consiliere pentru afaceri de calitate, precum şi prin asigurarea accesului la alte tipuri de servicii necesare dezvoltării şi creării de noi locuri de muncă. Turismul va fi sprijinit, de asemenea, acesta fiind un important motor al dezvoltării.

- ***Dezvoltarea şi folosirea mai eficientă a capitalului uman din România*** - strategia va urmări sprijinirea sistemului de învăţământ şi formare profesională în scopul îmbunătăţirii calităţii educaţiei şi calificărilor indivizilor, precum şi pentru asigurarea unei mai mari flexibilităţi a sistemului educaţional. Totodată, se va acorda sprijin pentru creşterea accesului şi participării la educaţie şi pentru creşterea adaptabilităţii sistemului de educaţie şi formare profesională în vederea furnizării cunoştinţelor şi aptitudinilor necesare unei economii moderne şi în plină dezvoltare. Creşterea adaptabilităţii, dezvoltarea spiritului antreprenorial şi învăţarea pe parcursul întregii vieţi se vor afla în centrul politicilor în domeniu, iar angajatorii vor fi încurajaţi să investească în capitalul uman. Pentru a beneficia de sisteme educaţionale şi de formare profesională de calitate, se impune modernizarea infrastructurii educaţionale şi de formare, inclusiv prin dotarea cu echipamente şcolare şi TIC. Se vor sprijini acţiunile de combatere a excluziunii sociale şi de promovare a incluziunii sociale a grupurilor vulnerabile (femeile, minorităţile etnice, persoanele cu dizabilităţi) care reprezintă categorii dezavantajate pe piaţa forţei de muncă, astfel încât acestea

să poată beneficia de noile oportunităţi de angajare care vor fi create. Îmbunătăţirea calităţii serviciilor de sănătate şi îngrijire va contribui la regenerarea economică prin reducerea costurilor şi a perioadelor de inactivitate.

- ***Consolidarea unei capacităţi administrative eficiente*** – strategia va îmbunătăţi managementul în sectorul public. Investiţiile vor contribui la îmbunătăţirea procesului de elaborare a politicilor şi a proceselor decizionale în domeniul managementului public, la dezvoltarea unui sistem al funcţiei publice modern, flexibil şi reactiv, precum şi la îmbunătăţirea standardelor de calitate şi eficienţă în furnizarea serviciilor publice. Acţiunile vor viza, cu prioritate, acele domenii administrative unde se poate înregistra cel mai mare impact din punctul de vedere al stimulării dezvoltării socio-economice şi al mediului de afaceri, precum şi al combaterii deficienţelor economiei române.
- ***Promovarea dezvoltării teritoriale echilibrate* –** scopul este stoparea şi, eventual, inversarea tendinţei de accentuare a disparităţilor de dezvoltare prin sprijinirea şi promovarea unei dezvoltări economice şi sociale echilibrate a Regiunilor. Acţiunile vor sprijini dezvoltarea regiunilor prin crearea condiţiilor necesare stimulării creşterii economice a regiunilor mai puţin dezvoltate, precum şi restructurarea zonelor rurale şi urbane. Investiţiile se vor concentra pe consolidarea infrastructurii şi stabilirea legăturilor locale cu reţelele naţionale, europene şi inter-continentale care conectează România la pieţele internaţionale. Acţiunile vor viza coridoarele şi polii de dezvoltare existenţi sau emergenţi şi vor crea condiţiile necesare dezvoltării integrate, stabilind conexiunile cu reţelele regionale, naţionale şi trans-europene. Sprijinul acordat va contribui la consolidarea mediului de afaceri local şi regional şi la dezvoltarea patrimoniului natural şi cultural în vederea sprijinirii turismului şi dezvoltării mediului urban. Realizarea coeziunii teritoriale se va sprijini pe cadrul strategic pe termen lung stabilit prin Conceptul strategic de dezvoltare spaţială şi integrare în structurile spaţiale europene 2007–2025.

Programele Operaţionale

CSNR se implementează prin Programele Operaţionale din cadrul Obiectivelor “Convergenţă” şi “Cooperare Teritorială Europeană”. În continuare este prezentată lista Programelor Operaţionale elaborate de România sau la elaborarea cărora colaborează cu alte state membre şi nemembre UE,	**Autoritate de Management**	**Organism Intermediar**	**Fond**

precum şi instituțiile responsabile de gestionarea acestor programe. CSNR cuprinde o prezentare generală a Programelor Operaționale din cadrul Obiectivului "Convergență". **Program Operațional**			
Obiectivul Convergență			
POS Creşterea Competitivității Economice	Ministerul Economiei şi Finanțelor	- Ministerul pentru Întreprinderi Mici şi Mijlocii, Comerț, Turism şi Profesii Liberale - Ministerul Educației, Cercetării şi Tineretului (Autoritatea Națională pentru Cercetare Ştiințifică) - Ministerul Comunicațiilor şi Tehnologiei Informațiilor - Ministerul Economiei şi Finanțelor (Direcția Generală Politica Energetică)	FEDR
POS Transport	Ministerul Transporturilor	-	FEDR+FC
POS Mediu	Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile	8 Organisme Intermediare Regionale, coordonate de MMDD	FEDR+FC
PO Regional	Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuințelor	- Agențiile pentru Dezvoltare Regională - Ministerul pentru Întreprinderi Mici	FEDR

		şi Mijlocii, Comerţ, Turism şi Profesii Liberale	
POS Dezvoltarea Resurselor Umane	Ministerul Muncii, Familiei şi Egalităţii de Şanse	- Agenţia Naţională pentru Ocuparea Forţei de Muncă - 8 Organisme Intermediare Regionale, coordonate de MMFES - Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Tineretului - Centrul Naţional de Dezvoltare a Învăţământului Profesional şi Tehnic	FSE
PO Dezvoltarea Capacităţii Administrative	Ministerul Internelor şi Reformei Administrative	-	FSE
PO Asistenţă Tehnică	Ministerul Economiei şi Finanţelor	-	FEDR

Planul Naţional de Dezvoltare (PND) 2007 – 1013

* Poate fi găsit integral pe CD

În contextul aderării României la UE în anul 2007, politica naţională de dezvoltare a României se va racorda din ce în ce mai strâns la politicile, obiectivele, principiile şi reglementările comunitare în domeniu, în vederea asigurării unei dezvoltări socio-economice de tip „european" şi reducerea cât mai rapidă a disparităţilor semnificative faţă de Uniunea Europeană.

Conform ultimelor date statistice publicate de Comisia Europeană, în ultimii ani România a înregistrat o îmbunătăţire notabilă a convergenţei reale în termeni de produs intern brut pe locuitor exprimat la standardul puterii de cumpărare, ajungând să reprezinte, în anul 2004, 28,8% din media UE-15 şi 31,1% din media UE-25, faţă de 23% şi respectiv 25,2% în 2000. Cu toate acestea, România continuă să se plaseze în urma tuturor noilor State Membre, decalajul pe care trebuie să-l recupereze fiind semnificativ.

Planul Naţional de Dezvoltare (PND) este instrumentul fundamental prin care România va încerca să recupereze cât mai rapid disparităţile de dezvoltare socio-economică faţă de Uniunea Europeană. PND este un concept specific politicii europene de coeziune economică şi socială (Cohesion Policy) şi reprezintă *documentul de planificare*

strategică şi programare financiară multianuală, elaborat într-un larg parteneriat, care va orienta şi stimula dezvoltarea socio-economică a României în conformitate cu Politica de Coeziune a Uniunii Europene.

Se impune sublinierea clară a caracterului specific al PND 2007-2013. Acesta nu substituie o Strategie Națională de Dezvoltare Economică, ci reprezintă o componentă esențială a acesteia. În accepțiunea politicii de coeziune, PND reprezintă un **instrument de prioritizare a investițiilor publice pentru dezvoltare**. Rațiunea elaborării PND este aceea de a stabili direcțiile de alocare a fondurilor publice pentru investiții cu impact semnificativ asupra dezvoltării economice şi sociale, din surse interne (buget de stat, bugete locale, etc.) sau externe (fondurile structurale şi de coeziune, fonduri UE pentru dezvoltare rurală şi pescuit, credite externe, etc.), în scopul diminuării decalajelor de dezvoltare față de Uniunea Europeană şi a disparităților interne (ex. urban-rural, regiunea X față de media națională etc.). De altfel, PND nu conține aspecte de reglementare legislativă, construcție instituțională sau reformă structurală, acestea fiind apanajul altor documente programatice, cum ar fi Programul Economic de Preaderare sau viitorul Program Național de Reformă.

Pornind de la discuțiile tehnice cu Comisia Europeană la Capitolul 21 „Politica regională şi coordonarea instrumentelor structurale", elaborarea PND 2007-2013 a demarat în anul 2004 pe baza ideii că acest document va fi **orientat în principal asupra priorităților şi obiectivelor compatibile cu domeniile de intervenție a Fondurilor Structurale şi de Coeziune**. Această abordare este justificată atât prin rolul PND de fundamentare generală a accesului la Fondurile Structurale şi de Coeziune, cât şi prin prisma faptului că politica de dezvoltare a României va trebui să se alinieze după anul 2007 la prioritățile comunitare de dezvoltare şi să fie bazată pe măsuri considerate stimuli de dezvoltare soci-economică durabilă la nivel european.

În contextul reformei Politicii de Coeziune a UE pentru perioada 2007-2013 şi a modificării subsecvente a reglementărilor privind managementul fondurilor structurale şi de coeziune, PND reprezintă documentul pe baza căruia va fi elaborat *Cadrul Strategic Național de Referință 2007-2013 (CSNR)*1, reprezentând strategia convenită cu Comisia Europeană pentru utilizarea instrumentelor structurale.

Este important de subliniat legătura cu prioritățile europene de dezvoltare. În perioada de referință a PND 2007-2013, România trebuie să se racordeze atât la Politica de Coeziune a Uniunii Europene, cât şi la prioritățile Agendei Lisabona, la realizarea cărora va trebui să-şi aducă propria contribuție. Este de menționat că propunerile Comisiei Europene privind managementul Fondurilor Structurale în perioada de programare 2007-2013 reflectă o reorientare sporită în sensul susținerii eforturilor de atingere a obiectivelor fundamentale de la Lisabona şi Göteborg, respectiv *creşterea competitivității, ocuparea deplină şi protecția durabilă a mediului.* Pe aceleaşi obiective se axează şi Strategia de dezvoltare a PND 2007-2013, în încercarea de a realiza reducerea cât mai rapidă a decalajelor existente față de UE prin metode promovate la nivel european şi care vor beneficia de o susținere financiară substanțială din partea UE.

În ceea ce priveşte Strategia PND, având în vedere obiectivul global de reducere a decalajelor de dezvoltare față de UE şi pornind de la o analiză cuprinzătoare a situației socio-economice actuale, au fost stabilite **şase priorități naționale de dezvoltare**, ce grupează în interior o multitudine de domenii şi subdomenii prioritare:

- **Creşterea competitivității economice şi dezvoltarea economiei bazate pe cunoaştere**
- **Dezvoltarea şi modernizarea infrastructurii de transport**
- **Protejarea şi îmbunătățirea calității mediului**

- **Dezvoltarea resurselor umane, promovarea ocupării şi a incluziunii sociale şi întărirea capacității administrative**
- **Dezvoltarea economiei rurale şi creşterea productivității în sectorul agricol**
- **Diminuarea disparităților de dezvoltare între regiunile țării**

Acest set de priorități asigură continuitatea față de prioritățile stabilite în PND 2004-2006 şi a fost agreat de principiu cu Comisia Europeană. Mai mult decât atât, în cadrul negocierilor la Capitolul 21 „Politica regională şi coordonarea instrumentelor structurale" (închise la data de 23 septembrie 2004), autoritățile române şi Comisia Europeană au stabilit viitoarele Programe Operaționale prin intermediul cărora se vor gestiona Fondurile Structurale şi de Coeziune pe baza domeniilor acoperite de prioritățile sus formulate (cu excepția agriculturii, dezvoltării rurale şi pescuitului, care vor fi finanțate din instrumente comunitare distincte).

Strategia PND 2007-2013 este structurată pe cele şase priorități naționale de dezvoltare, limitarea numărului de priorități fiind de natură să asigure concentrarea resurselor disponibile pe realizarea acelor obiective şi măsuri cu impact maxim asupra reducerii decalajelor față de UE şi a disparităților interne. Trebuie precizat, însă, că în interiorul acestor priorități sunt abordate numeroase domenii / sectoare de intervenție specifice, cum ar fi educația, sănătatea, energia, sectorul comunicații şi IT, prevenirea riscurilor naturale etc. Formularea obiectivelor strategice ce contribuie la realizarea priorităților naționale de dezvoltare încearcă să îmbine, pe de o parte, elementele politicilor sectoriale şi ale politicii de dezvoltare regională, inclusiv prin prisma Strategiei Naționale de Dezvoltare Durabilă a României „Orizont 2025", şi, pe de altă parte, orientările strategice la nivel european şi cerințele specifice legate de accesarea fondurilor comunitare post-aderare.

Strategia PND va fi finanțată din surse multiple. Aşa cum s-a menționat anterior, PND 2007-2013 va reprezenta un instrument de prioritizare a investițiilor publice pentru dezvoltare, asigurând fundamentarea generală a direcțiilor de alocare a fondurilor publice pentru investiții cu impact semnificativ asupra dezvoltării economice şi sociale, din surse interne (buget de stat, bugete locale etc.) sau externe (instrumentele structurale ale UE2, fondurile UE de tip structural pentru agricultură, dezvoltare rurală şi pescuit, credite Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European, Fondul de Coeziune externe, etc.). Programarea financiară a PND, care a urmărit realizarea unui tablou general realist al surselor de finanțare a dezvoltării ce ar trebui utilizate în perioada 2007-2013 pentru creşterea convergenței cu UE, a condus la o sumă estimativă globală de cca. 58,7 miliarde Euro, din care cca. 43% reprezintă aportul Uniunii Europene.

În cadrul negocierilor de aderare la Capitolul 21 „Politica regională şi coordonarea instrumentelor structurale", **România şi-a asumat angajamentul de a finaliza PND prin aprobarea sa de către Guvern în decembrie 2005**.

În vederea realizării acestui angajament complex, Ministerul Finanțelor Publice, în calitate de coordonator al elaborării PND şi al pregătirilor pentru managementul Fondurilor Structurale şi de Coeziune (conform HG nr. 497/2004), a realizat măsurile şi acțiunile necesare, împreună cu ministerele, celelalte instituții şi partenerii implicați în acest proces şi în conformitate cu cerințele derivând din reglementările naționale şi comunitare relevante, precum şi cu calendarul de lucru convenit cu Comisia Europeană.

În primul rând, a fost aprobată HG nr. 1115/2004 privind elaborarea în parteneriat a Planului Național de Dezvoltare, care a stabilit principiile de elaborare a PND, rolul diferitelor instituții în procesul de elaborare şi modalitățile de cooperare inter-instituțională şi de consultare partenerială. În acest sens a fost constituit Comitetul Interinstituțional pentru elaborarea PND, structura partenerială consultativă la nivel național, precum şi şapte grupuri de lucru tematice.

Proiectul final al PND reflectă activitățile intense desfăşurate în perioada mai 2004 – decembrie 2005 de diverse instituții şi organizații implicate în elaborarea documentului, sub coordonarea Ministerului Finanțelor Publice, precum şi consultările parteneriale organizate la nivel național, regional şi local.

PND 2007-2013 încearcă să reflecte cât mai fidel prioritățile stringente de dezvoltare ale României la nivel național, regional şi local şi propune susținerea acestora prin investiții publice concentrate, alocate pe bază de programe şi proiecte. Implementarea strategiei de dezvoltare prin utilizarea eficientă a fondurilor prevăzute, atât interne, cât şi externe, va conduce, la orizontul anului 2013, la o Românie competitivă, dinamică şi prosperă, integrată cu succes în Uniunea Europeană şi aflată pe un trend de dezvoltare rapidă şi durabilă.

Programul Național de Dezvoltare Rurală – PNDR

- **Integral pe CD**

În România sectoarele agricol şi forestier constituie pentru spațiul rural un factor determinant pentru obținerea producțiilor agricole şi silvice, precum şi pentru menținerea calității peisajului şi protecției mediului înconjurător. O mare parte din totalul populației active din mediul rural, cca. 2,9 milioane, este ocupată în aceste sectoare.

Astfel, evoluția şi specializarea în agricultură şi silvicultură necesită un nivel corespunzător de instruire tehnică, economică şi juridică, inclusiv expertiză în tehnologii noi ale informației, pentru a corespunde cerințelor comunitare în domeniul fitosanitar, bunăstării animalelor, standardelor de calitate, sprijinind astfel mobilizarea populației rurale şi îmbunătățirea diversității locale în vederea creşterii atractivității zonelor rurale, a diversificării economiei rurale şi a calității vieții.

Nivelul de educație al populației rurale cu vârsta cuprinsă între 25 - 64 de ani a înregistrat o tendință de creştere a ponderii persoanelor cu studii medii sau superioare de la 46,3% în 1998 la 52,1% în 2003, datorată parțial creşterii gradului de participare la procesul educațional sau de instruire a persoanelor cu vârsta cuprinsă între 25 - 64 de ani, din mediul rural de la 0,2 % în 1998 la 0,3 % în 2003.

Structura populației active din mediul rural pe domenii de activitate şi şcoală absolvită: (%) 2003

Necesitatea activităților de formare profesională apare în contextul legat de creşterea competitivității şi diversificării produselor şi activităților din agricultură şi silvicultură, de restructurarea şi modernizarea sectoarelor agricol şi forestier, a sectoarelor de procesare şi comercializare pentru produsele agricole şi forestiere, de încurajarea afacerilor orientate spre piață, a cerințelor pentru o gamă largă de aptitudini economice şi de management cât şi de îndeplinirea obiectivului gestionării durabile a terenurilor şi protecției mediului, aplicarea de tehnologii şi practici prietenoase mediului şi de utilizare a energiei regenerabile.

Prin urmare, este necesar ca activitățile de formare profesională, informare şi difuzare a cunoştințelor să fie extinse şi la persoanele adulte care sunt implicate în domenii care au legătură cu agricultura, industria alimentară şi silvicultura.

Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013

Activitățile de formare profesională, informare şi difuzare a cunoştințelor sunt necesare, de asemenea, în zonele defavorizate din punct de vedere natural, acolo unde

continuarea activității agricole contribuie semnificativ la menținerea viabilității spațiului rural.

Sprijinul acordat prin această măsură va facilita accesul la alte măsuri din Programul Național de Dezvoltare Rurală, în special cele din Axa 1- Creşterea competitivității sectoarelor agricol şi forestier şi Axa 2 – Îmbunătățirea mediului şi a spațiului rural. De asemenea, accesul la măsura de instalare a tinerilor fermieri este condiționat de dovedirea de competențe profesionale, ce pot fi obținute şi prin participarea potențialilor beneficiari la cursurile finanțate prin această măsură..

Împreună cu măsura 143 – „Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanță pentru fermieri" - sprijinul care se acordă prin această măsură va spori nivelul de cunoaştere, informare, educație a persoanelor care lucrează în sectoarele agro-alimentar şi silvic, va facilita, de asemenea, accesarea unor măsuri de investiții de către tinerii fermieri.

În sectorul forestier, ca urmare a modificărilor survenite în urma reconstituirii dreptului de proprietate asupra pădurilor, structura proprietății asupra fondului forestier a înregistrat o modificare accentuată prin reducerea suprafețelor aflate în proprietatea publică a statului.

Astfel, se estimează că suprafața pădurilor proprietate privată şi proprietate publică locală va fi de aproximativ 65% din fondul forestier național. Se are în vedere crearea de asociații de proprietari de pădure sau de comasare a proprietăților de pădure, având drept scop stoparea acestui fenomen şi practicarea unui management durabil al proprietăților.

În concluzie, pentru asigurarea gospodăririi durabile a pădurilor, care este unul din obiectivele principale ale politicii naționale forestiere, apare necesitatea aplicării acestei măsuri cu scopul îmbunătățirii managementului pădurilor pentru creşterea valorii economice, ecologice şi multifuncționale a acestora.

Astfel, este necesar să se extindă aria activităților de instruire, informare şi difuzare a cunoştințelor către toate persoanele adulte care sunt sau vor fi implicate în sectoarele agricol, alimentar şi silvic. Aceste activități acoperă subiecte în cadrul ambelor obiective: competitivitatea sectoarelor agricol, alimentar şi forestier precum şi îmbunătățirea utilizării durabile a terenurilor şi protecția mediului.

În prezent, Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale, pe baza nevoilor de formare profesională, elaborează politica de îmbunătățire a informării şi formării persoanelor care lucrează în sectoarele agro-alimentar şi forestier. Informarea şi formarea profesională se realizează prin instituții specializate ale MADR (ANCA - Agenția Națională de Consultanță Agricolă; CEFIDEC – Centrul de Formare şi Inovație pentru Dezvoltare în Carpați), ale altor autorități publice, precum şi de către furnizori privați. Numărul total de cursanți care au fost instruiți în perioada 1998 – 2005:

• prin ANCA - 35.538 de cursanți;

• prin CEFIDEC – Vatra Dornei - 2.288 de cursanți.

Conform datelor furnizate de CNFPA (Consiliul Național de Formare Profesională a Adulților http://www.cnfpa.ro) în România, sunt la acest moment:

• 10 furnizori de formare profesională autorizați să furnizeze cursuri de inițiere în domeniul agriculturii;

• 18 furnizori de formare profesională autorizați să furnizeze cursuri de perfecționare în domeniul agriculturii;

• 12 furnizori de formare profesională autorizați să furnizeze cursuri de specializare în domeniul agriculturii.

Implementarea acestei măsuri, prin care se acordă sprijin privind participarea la acțiuni de formare, informare şi difuzare a cunoştințelor va fi în acord cu Strategiile de la Lisabona şi Göteborg care urmăresc reînnoirea bazelor competitivității europene, creşterea potențialului Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013 sau de

dezvoltare cum ar fi productivitatea şi consolidarea coeziunii sociale cu accent asupra cunoştinţelor, inovaţiei şi valorificării capitalului uman.

Obiectiv general:

Îmbunătăţirea competitivităţii sectoarelor agricol, silvic şi alimentar, utilizarea durabilă a terenurilor agricole şi protecţia mediului, prin acţiuni de formare, informare şi difuzare de cunoştinţe inovative adresate persoanelor adulte care activează în sectoarele menţionate.

Obiective specifice:

Dobândirea de informaţii şi cunoştinţe relevante care să permită gospodărirea durabilă a terenurilor agricole şi forestiere, creşterea calităţii managementului la nivel de fermă, restructurarea şi modernizarea în sectoarele de procesare şi comercializare pentru produsele agricole şi forestiere, contribuind astfel la îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă şi reducerea şomajului în zonele rurale.

Îmbunătăţirea şi dezvoltarea competenţelor necesare pentru persoanele care sunt sau vor fi implicate în activităţi forestiere pentru practicarea unui management durabil al pădurilor în vederea creşterii suprafeţelor forestiere, prelucrării lemnului şi valorificării eficiente a produselor pădurii.

Obiectivele operaţionale urmăresc realizarea unor acţiuni care vor contribui la:

a) îmbunătăţirea cunoştinţelor tehnice şi economice generale, specifice pentru agricultură, silvicultură şi industria alimentară;

b) pregătire generală pentru managementul şi administrarea fermelor;

c) respectarea condiţiilor de eco-condiţionalitate şi a Standardelor Pieţei Agricole Comune, diversificarea sau restructurarea producţiei fermelor (introducerea de noi produse şi sisteme de procesare) ;

d) conştientizarea fermierilor privind probleme generale de mediu în sectoarele agricol, forestier şi al industriei alimentare în scopul îmbunătăţirii protecţiei mediului;

e) educarea şi conştientizarea proprietarilor de păduri (dobândirea conştiinţei forestiere) în vederea asigurării gospodăririi durabile a pădurilor coroborat cu valorificarea superioară a resurselor forestiere şi creşterea procentului de păduri la nivel naţional, ce reprezintă obiective principale ale politicii naţionale forestiere;

f) informări privind introducerea de noi tehnologii informaţionale şi de comunicare (IT).

Furnizarea acţiunilor de formare profesională precum şi a acţiunilor de informare şi difuzare a cunoştinţelor se va realiza pentru fiecare fermier, pe baza acceptului acestuia fără discriminare pe criterii de vârsta, sex, rasă, origine etnică, apartenenţă politică sau religioasă etc.

Domeniul de acţiune

Măsura sprijină:

1. Programe de formare profesională de scurtă durată (iniţiere, perfecţionare şi specializare), cu perioade diferenţiate de pregătire, în funcţie de tematica cursului, grupul ţintă şi nivelul existent de pregătire al solicitanţilor de formare profesională în vederea îmbunătăţirii şi perfecţionării cunoştinţelor privind competenţele manageriale şi tehnice în domeniul agricol, forestier şi agro-alimentar, introducerea de noi tehnologii şi inovaţii, protecţia mediului şi agricultură ecologică, cunoaşterea şi respectarea condiţiilor de eco-condiţionalitate etc.

Programul Național pentru Dezvoltare Rurală (2007-2013)
Creşterea competitivității produselor agricole și silvice

Tip de ajutor	Fonduri publice nerambursabile	Beneficiari
Investiții pentru modernizarea exploatațiilor agricole	Max. 65%	Fermieri, producători agricoli
Investitii pentru înființarea și modernizarea unităților de procesare a produselor agricole și silvice	Max. 50%	Microînteprinderi din sectorul silvic Microînteprinderi, IMM din sectorul agricol
Sprijin pentru fermele de semi-subzistență	1500 Euro/an/fermă	Ferme de semi-subzistență
Investiții pentru modernizarea infrastructurii agricole și silvice	Max. 100 %	Producători agricoli, asociații ale acestora, Consilii locale Deținători de păduri și asociații ale acestora
Sprijin pentru înființarea grupurilor de producători	100%	Grupuri de producători
Instruirea și pregătirea profesională a producătorilor agricoli și silvici	100%	Fermieri, producători agricoli, deținători de păduri, muncitori agricoli, angajați din industria alimentară, prelucrare a lemnului
Sprijin pentru instalarea tinerilor fermieri în mediul rural	100%	Persoane sub 40 de ani care Dețin pregătire profesională
Sprijin pentru pensionarea anticipată	100%	Proprietari de exploatații agricole, muncitori agricoli
Servicii de consiliere agricolă și silvică	100% maxim 1500Euro/an/fermă	Fermieri, producători agricoli, Deținători de păduri și asociații ale acestora
Investiții pentru creșterea eficienței economice a pădurilor	Max. 60%	Deținători de păduri, asociații ale acestora

EVALUAREA DE MEDIU PENTRU PNDR 2007-2013

1. INTRODUCERE

Această evaluare de mediu a fost elaborată în conformitate cu prevederile art. 9 (1) (b) al Directivei (CE) nr. 42/2001 (SEA) privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului (SEA). Evaluarea înregistrează modul în care SEA a îmbunătățit elaborarea programului, inclusiv modul în care opiniile exprimate în ceea ce privește Raportul de Mediu și PNDR au fost luate în considerare în finalizarea Programului.

2. METODOLOGIA ȘI ETAPELE SEA

PNDR a fost subiectul Evaluării Strategice de Mediu (SEA) în conformitate cu prevederile HG nr. 1076/2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe, care transpune în legislația românească Directiva (CE) nr. 42/2001 (SEA).

Procedura SEA a inclus următoarele etape:

1. Decizia de parcurgere a procedurii de evaluare de mediu a PNDR. Procedura SEA pentru PNDR a început a fi aplicată în noiembrie 2006 când Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor a fost notificat de catre MADR cu privire la elaborarea primei versiuni a PNDR 2007 – 2013, MMGA răspunzând în aceeași lună cu o adresă prin care specifică componenta generică a grupului de lucru, în cadrul careia trebuie să se desfășoare etapa de definitivare a Programului;

2. **Stabilirea unui grup de lucru compus din reprezentanții ministerelor relevante.**

Acest grup de lucru special a fost format din reprezentați ai: Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR), Ministerului Comunicațiilor și Tehnologiei Informației (MCTI), Ministerului Sănătății Publice (MSP), Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor (MDLPL), Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului (MECT), Ministerului Economiei și Finanțelor (MEF), Ministerului Mediului și Dezvoltării Durabile (MMDD), precum și din partea EPC-Consultanță de mediu. Au fost organizate 7 întâlniri ale grupului de lucru inter-instituțional;

3. **Stabilirea scopului și gradului de detaliere (conținutul) Raportului de Mediu –** s-a realizat în baza propunerilor făcute de expertul de mediu responsabil cu elaborarea raportului și a fost agreat de grupul de lucru sus mentionat;

4. **Pregătirea Raportului de Mediu** privind posibilele efectele semnificative ale PNDR asupra mediului, incluzând considerații privind:

a. Starea actuală a mediului și evoluția probabilă a acestuia dacă nu se implementează PNDR

b. Obiectivele privind protecția mediului, stabilite la nivel internațional, comunitar sau național, care sunt relevante pentru PNDR și modalitea în care aceste obiective au fost luate în considerație

c. Efectele probabile asupra mediului ale PNDR

d. Măsurile pentru monitorizarea efectelor asupra mediului.

5. **Dezbaterea publică privind Raportul de Mediu și versiunea PNDR din 28 iunie 2007.** Proiectul de Raport de mediu a fost elaborat într-o prima versiune în mai 2007, când a fost lansat și procesul de consultare publică privind raportul SEA și PNDR. Documentele au fost făcute publice și au fost disponibile pe site-ul MADR și la registratura acestuia. Publicul a fost anunțat prin intermediul mass-media despre oportunitatea de a-și exprima opinia asupra documentelor într-o perioadă de 45 zile, inclusiv la întâlnirea pentru dezbaterea publică ce a avut loc pe data 28 iunie 2007.

6. **Luarea în considerare a Raportului de Mediu și a rezultatelor consultării în finalizarea PNDR.** Comentariile, opiniile și sugestiile publicului și ale membrilor grupului de lucru au fost luate în considerare la elaborarea PNDR și a Raportului de mediu pentru acesta. Raportul de mediu a fost luat în considerare în elaborarea PNDR 2007 – 2013.

3. MODUL ÎN CARE S-AU AVUT ÎN VEDERE CONSIDERAȚIILE DE MEDIU DIN RAPORTUL DE MEDIU ÎN CADRUL PNDR

Raportul SEA pentru PNDR identifică efecte preponderant pozitive și neutre asupra mediului ca urmare a implementării programului. În ceea ce privește efectele negative asupra mediului care pot apărea ca urmare a unor investiții specifice prevăzute în program, raportul furnizează o serie de măsuri care să le prevină, să le reducă sau să le contracareze. Toate efectele implementarii PNDR asupra mediului vor fi monitorizate anual, printr-un set de indicatori.

În scopul evaluării efectelor de mediu a PNDR, a fost selectat și formulat un număr relevant de aspecte și obiective de mediu, având ca punct de pornire obligațiile naționale și internaționale (europene și globale) pe care România le are în domeniul mediului.

Raportul de Mediu a oferit recomandări utile care au fost luate în considerație în versiunea finală a PNDR. Recomandările propuse în Raportul de Mediu ce au fost luate în considerație la îmbunătățirea PNDR sunt prezentate în tabelul de mai jos:

Recomandări Cum au fost luate în considerare în POS Mediu sau alte documente conexe

Întocmirea ghidurilor de finanțare **–** trebuie să indice în mod clar importanța considerării aspectelor de protecția mediului în elaborarea proiectelor / propunerilor de finanțare.

La elaborarea ghidurilor de finanțare aspectele de protecția mediului în elaborarea proiectelor/propunerilor de finanțare vor fi luate în considerare. Propunerile de proiecte trebuie să fie însoțite de evaluări de impact. Proiectele care necesită evaluări de impact vor fi însoțite de aceste evaluări la depunerea documentației aferente cererilor de finanțare. Evaluările de impact se vor întocmi în conformitate cu cerințele legislației naționale în vigoare. Pe parcursul implementării proiectelor trebuie asigurată derularea programului de monitorizare cu desfășurarea unor sesiuni intermediare de evaluare. Acest program de monitorizare trebuie să cuprindă cu previziunile evaluării de mediu.

Anual, Autoritatea de Management a PNDR va trimite către MMDD un raport privind monitorizarea aspectelor de mediu relevante pentru PNDR, inclusiv analiza acestora. La finalizarea proiectului de investiții, beneficiarii trebuie să demareze procedura de autorizare din punct de vedere al protecției mediului în cadrul căreia să existe posibilitatea suplimentară a identificării eventualelor aspecte de impact și a conformării cu prevederile legislației de mediu. Conform prevederilor legislației de mediu, beneficiarii trebuie să demareze procedura de autorizare de mediu, iar la finalul lucrărilor, beneficiarii care se

supun procedurilor de emitere a acordului de mediu și a autorizației de mediu, necesită autorizație de mediu sau revizuirea autorizației de mediu existente.

4. CUM AU FOST LUATE ÎN CONSIDERAȚIE COMENTARIILE OPINIEI PUBLICE ȘI OPINIA AUTORITĂȚILOR RELEVANTE

Raportul de Mediu a fost pregătit ca urmare a desfășurării procesului de consultare, fiind întocmit de către expertul cheie Marius Nistorescu. În vederea consultării autorităților relevante (ministere) a fost constituit un Grup de Lucru inter – ministerial pentru SEA.

PNDR, precum și Raportul de Mediu și metodologia SEA au fost disponibile pentru toate părțile interesate pe site-ul MADR www.mapam.ro, o perioadă de timp corespunzătoare fiind prevazută pentru primirea de comentarii și sugestii. Începând din luna noiembrie 2006, prima versiune a PNDR, urmată de versiunile ulterioare au fost făcute publice pe site-ul MADR. De asemenea, în conformitate cu legislația națională relevanța privind procesul SEA, în data de 28 iunie 2007 a fost organizată o dezbatere publică.

5. ALTERNATIVE

Legislație relevantă - atât Directiva (CE) nr. 42 /2001, cât și Hotărârea de Guvern nr. 1076/2004, cer ca alternative rezonabile ale programului să fie luate în considerare în cadrul SEA.

Următoarele alternative la PNDR Mediu au fost analizate în timpul procesului SEA:

_ **Alternativa zero** - ne-implementarea PNDR

_ **Prima alternativ**ă - varianta PNDR elaborată în octombrie 2006

_ **A doua alternativ**ă - varianta PNDR elaborată în martie 2007

_ **A treia alternativ**ă - varianta PNDR elaborată în aprilie 2007

_ **A patra alternativ**ă – varianta PNDR elaborată în iunie 2007

Alternativa zero, analizată în Raportul de Mediu, a arătat că dacă nu se elaborează și implementează PNDR vor fi consecințe nefavorabile majorității aspectelor relevante de mediu. Astfel, s-a remarcat că majoritatea indicatorilor de mediu din PNDR vor cunoaste evoluții negative, iar pentru cei care înregistrează evoluții pozitive nu se poate previziona atingerea țintelor propuse sau asumate de România. În concluzia alternativei "0", Raportul de mediu precizează că aceasta este neacceptabilă pentru nevoile și cerințele spațiului rural românesc.

Toate variantele de Program înregistreză progrese de mediu. Cele mai importante sunt redate mai jos:

- Varianta PNDR din martie 2007, prevede pentru măsura 121:

o pentru producătorii agricoli din zona montană defavorizată și din zonele defavorizate – altele decât zonele montane, sprijinul public este de 60% din valoarea eligibilă a investiției;

o pentru investițiile necesare implementării Directivei Consiliului 91/676/CEE pe o perioadă de 4 ani de la data aderării, în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1463/2006, sprijinul public este de 75% din valoarea eligibilă a investiției;

o pentru implementarea Directivelor Consiliului 409/1979 și a Directivei (CEE) 43/1992 – privind Natura 2000 sprijinul public este de 75% din valoarea eligibilă a investiției;

- Varianta PNDR din iunie 2007 include în cadrul măsurii 214, două noi pachete în cadrul submăsurii de gospodărire extensivă a pajiștilor: pachetul 2.4 „recondiționarea pajiștilor invadate de vegetație lemnoasă" și pachetul 2.5 „conservarea habitatelor de pajiști umede". De asemenea, este mult mai bine.

- Spre deosebire de versiunile anterioare, în cadrul măsurii 312, varianta din iunie 2007 a PNDR, permite pentru acele proiecte care includ investiții de producere a energiei din surse regenerabile, creșterea intesității sprijinului pentru achiziționarea echipamentelor specifice și montajul acestora de până la 70%.

De asemenea, în cadrul măsurii 313, pentru acele proiecte de turism care includ și investiții de producere a energiei din surse regenerabile, intesitatea sprijinului pentru achiziționarea echipamentelor specifice și montajul acestora crește până la 70%;

- Varianta PNDR din iunie 2007 include în cadrul măsurilor 312 și 313 prioritizarea activităților printr-o intensitate mai mare a sprijinului public financiar în zonele defavorizate;

- Varianta PNDR din iunie 2007 prevede pentru măsura 322 investiții în extinderea rețelelor de alimentare cu apă potabilă numai împreună cu rețeaua de canalizare;

- Masura 123, în varianta din iunie 2007 include următoarele elemente suplimentare față de versiunile anterioare, cu un efect pozitiv asupra obiectivelor relevante de mediu:

o extinderea sprijinului financiar pentru investiții în scopul obținerii de combustibil ecologic din biomasa forestieră;

o includerea în cadrul cerințelor cu privire la îmbunătățirea performanței generale a întreprinderilor a următoarelor prevederi: reducerea emisiilor poluante și a deșeurilor în scopul protecției mediului și creșterea producerii și utilizării energiei din surse regenerabile;

o acceptarea investițiilor pentru respectarea standardelor de mediu și pentru producerea de combustibil ecologic;

o acordarea a 50% din valoarea eligibilă a investiției și un plafon maxim al sprijinului public nerambursabil de 2.000.000 euro/proiect pentru unitățile din sectoarele lapte și carne, care au programe de restructurare până în 2009 întocmite împreună cu ANSVSA și sunt cuprinse în anexa avizată de DG Sanco.

6. MĂSURI DE MONITORIZARE

PNDR are prevăzut un sistem propriu de monitorizare și evaluare. Acesta este în responsabilitatea Autorității de Management pentru PNDR (Direcția Generală Dezvoltare Rurală din MADR).

Monitorizarea și evaluarea PNDR se va realiza în conformitate cu prevederile Cadrului Comun de Monitorizare și Evaluare (CMEF), elaborat de către Comisia Europeană împreună cu Statele Membre.

Sistemul de monitorizare va măsura progresul, eficiența și eficacitatea Programului în raport cu obiectivele acestuia, pe baza indicatorilor comuni de bază, ai celor financiari, de realizare, de rezultat și de impact.

Sistemul de monitorizare va ține cont și de cuantificarea impactului PNDR asupra obiectivelor de mediu relevante specificate în Raportul de Mediu – în măsura în care acestea sunt influențate de către PNDR.

Raportarea privind problemele de monitorizare de mediu va fi realizată în conformitate cu procedurile și instrumentele existente de monitorizare, stabilite de cadrul normativ. Colectarea datelor de mediu se va realiza, pe cât posibil, prin colectarea indicatorilor de mediu de la nivel de proiect. În plus, informații statistice relevante (Raportul privind Starea Mediului, Anuarul Statistic Român) vor fi utilizate în cadrul unui context relevant.

Conform art. 27, paragraful 3 al HG nr. 1076 / 2006, Autoritatea de Management pentru PNDR va trimite anual autorității de mediu competente, respectiv Direcției Generale Evaluare Impact, Controlul Poluării, un raport anual privind rezultatele măsurilor de monitorizare prezentate mai sus.

Evaluatorii consideră că nevoile de resurse și măsuri care pot fi folosite pentru soluționarea problemelor identificate nu sunt nici evidențiate, nici cuantificate. În același timp însă, s-au evidențiat următoarele nevoi:

- A oferi persoanelor care părăsesc agricultura, trainning adecvat în dezvoltarea de afaceri noi și de oportunități de angajare;
- A sprijini persoanele care rămân în sector de a-și crește veniturile prin creșterea eficienței, prin dobândirea de cunoștințe și transfer de tehnologie;
- A dezvolta competitivitatea din sectorul agroalimentar prin încurajarea investițiilor în sectoare și produse noi;
- A dezvolta sectorul agroalimentar să-și crească valoarea adăugată;
- A promova inițiativele prietenoase cu mediul și conservarea ;
- A ridica gradul de conștientizare a fermierilor cu privire la problemele de mediu;
- A încuraja și facilita diversificarea fermelor spre activități neagricole, a turismului de exemplu;
- A îmbunătăți furnizarea de servicii în mediul rural, în special în zonele cel mai puțin accesibile;
- Dezvoltare a satelor;
- A crea locuri de munca în mediul rural;
- A încuraja parteneriate locale.

Evaluatorii consideră că nevoile acoperite sunt cele reale și în concordanță cu situația din România.

Rezultatele scontate ale PNDR sunt:

- un sector agricol mai competitiv, bazat pe cunoștinte, care să folosească tehnologii noi și să se concentreze pe piețele în dezvoltare;

- un sector agricol și alimentar mai competitiv, care să se concentreze pe valoare adaugată și pe inovație pentru produsele destinate pieței interne și externe;

- o agricultură prietenoasă cu mediul;

- diversificarea activitaților agricole în vederea furnizării de produse și servicii pentru locuitori și turiști;

- crearea de noi afaceri bazate pe rural, care să răspundă noilor piețe;

- servicii îmbunătățite și infrastructură rurală care să sprijine economia.

Care sunt obiectivele generale, specifice și operaționale, rezultatele așteptate și impactul acestora?

PNDR 2007-2013 va fi implementat într-o perioadă de schimbări semnificative pentru agricultura României de vreme ce face primii pași pe piața UE, în condițiile efectelor reformelor PAC din această perioadă. De asemenea, și creșterea economică are un impact semnificativ asupra sectorului agricol și al economiei rurale, ceea ce înseamnă oportunități, dar și amenințări. Până la sfârșitul anului 2006, fermierii români au primit sprijin prin intermediul programelor naționale (de ex. Programul Fermierul, Programul Renta Viagera) și prin Programul SAPARD cofinanțat de UE. Având în vedere mediul competitiv în creștere după aderare, aspecte precum competitivitatea și economia de scară vor deveni din ce în ce mai critice pentru agricultura României.

Contextul general economic și social al elaborării PNDR 2007-2013 este mai complex decât se prevedea în 2000. Noul PNDR pune accent pe întărirea competitivității și pe economia de scară și în același timp ia în considerare necesitatea de a proteja

natura, mediul, resursele naturale, terenul și apa în mediul rural, precum și îmbunătățirea calității vieții pentru locuitorii din spațiul rural.

PNDR-ul actual pune accent deci pe aspecte precum competitivitate, mediu, calitatea vieții, având ca obiective generale:

- Creșterea competitivității sectoarelor agricol și forestier;
- Îmbunătățirea mediului rural;
- Îmbunătățirea calității vieții și diversificarea economiei rurale;
- Demararea și funcționarea inițiativelor de dezvoltare locală (LEADER).

Obiectivele generale sunt împărțite într-un număr de obiective strategice ce țin cont de situația economică locală și regională din mediul rural și provocările ce vor urma.

Obiective cuantificate la nivelul programului

Majoritatea obiectivelor și indicatorii de bază legați de context au fost definiți și cuantificați pentru toate măsurile programului. Evaluatorii consideră că ar fi recomandabil – desigur, dacă acest lucru este posibil – ca datele de bază să fie identificate pentru restul de indicatori și inserate conform modelului recomandat al fișei măsurii pentru fiecare măsura.

Valoarea adaugată a implicării Comunității incluzând ajutorul statului

Conform Regulamentului (CE) nr.1698/2005, PNDR si PNS trebuie să asigure coordonarea cu alte instrumente de politică agricolă comună, FEADR, FSE, FC, instrumentul de sprijin Comunitar pentru pescuit și BEI.

PNDR preliminar pentru România este în mod evident complementar cu alte intervenții ale UE în cadrul fondurilor structurale. Obiectivele generale ale PNDR sunt în linie cu Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 și în principiu se conformează Liniilor Strategice Comunitare care schițează principiile generale de asistență. Complementaritatea și conformitatea sunt afirmate în PNS în termeni generali.

Din analiza măsurilor individuale, a reieșit că liniile de demarcație nu sunt indicate în mod clar, și nu este clar dacă liniile de demarcație există, astfel pregătite încât să dea posibilitate potențialului beneficiar să vadă unde anume să solicite un anumit proiect, ori în cadrul PNDR, ori în cadrul altor programe. Evaluatorii recomandă o îmbunătățire a liniilor de demarcație în PNDR, ca atare și în descrierea măsurilor.

Monitorizare și evaluare

Evaluarea implementării programului și cadrul administrativ

Cadrul administrativ

În conformitate cu cerințele Regulamentului (CE) nr.1698/2005, a fost stabilit un cadru administrativ care este descris în Capitolele 11 si 12 din PNDR. Sistemul se bazează pe structurile existente ale MADR, incluzând Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP – fosta Agenție SAPARD), Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA) și Direcția Generală pentru Dezvoltare Forestieră și Consolidarea Proprietății (DGDFCP). Deși a fost luată în considerare experiența din Programul SAPARD, evaluatorii consideră că o atenție sporită trebuie acordată măsurilor pentru care sarcinile delegate de Autoritatea de Management (AM) către APDRP, sunt delegate de APDRP către APIA și DGDFCP.

După cum s-a văzut din experiența Programului SAPARD, delegarea sarcinilor poate determina întârzieri în procesarea cererilor de finanțare și a cererilor de plată. Pentru a evita acest lucru, controalele realizate de AM și APDRP asupra sarcinilor realizate de APIA și DGDFCP ar trebui sa fie foarte bine definite procedural, din punct de vedere al planificării în timp a procesării documentelor.

Înainte de lansarea noului PNDR, AM ar trebui să se asigure că APDRP, APIA și DGDFCP au pregătit și simulat sistemul de implementare pe suport informatic și că toate procedurile sunt aplicabile, funcționale și bine-definite.

În implementarea sistemului, MADR, prin DGDR, va juca rolul Autorității de Management, responsabilă cu implementarea și managementul programului, delegând atribuții specifice sarcinii de implementare pentru toate măsurile, cu excepția Masurilor 111 și 143, operațiunile de asistență tehnică, inclusiv Reteaua Națională de Dezvoltare Rurală, sub-măsura 431.1 și selectarea GAL-urilor, Agenției de Plăți acreditate - APDRP. APDRP, fiind responsabilă cu funcția de efectuare a plăților va realiza sarcinile zilnice de implementare a măsurilor delegate din PNDR, incluzând primirea cererilor de finanțare, selectarea și aprobarea proiectelor și realizarea controalelor pentru toate măsurile, cu excepția:

- Sarcinilor de implementare și plata pentru schemele care vizează zonele defavorizate și schemele de agro-mediu – delegate la APIA;
- Sarcinii de control privind bunele condiții agricole și ecologice de mediu, (GAEC) și măsurarea suprafețelor pentru măsurile de silvicultura din cadrul Axei 2 – delegate către APIA;
- Evaluării formularelor de cerere și controlul pe teren privind cerințele specifice pentru măsurile din silvicultura din cadrul Axei 2 – delegate către DGDFCP.

În ceea ce privește implementarea măsurilor din cadrul Axei 4 – măsurile LEADER, datorită faptului că există o lipsă de experiență în România în legătură cu acest aspect, au fost selectați 120 de experți locali pentru a fi instruiți. Atunci când vor fi selectate cele 80 de GAL-uri de către AM, responsabilitatea selectării proiectelor le va reveni acestora, iar verificarea eligibilitații, aprobarea, implementarea plăților va cădea în responsabilitatea APDRP.

Din punct de vedere al responsabilității teritoriale a structurilor administrative, se constată urmatoarea situație:

- AM – nivel național cu reprezentare la nivel de județ prin Direcțiile pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală;
- APDRP – nivel național, regional și județean;
- APIA – nivel național, județean și local;

Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013 – versiunea a IV-a, Decembrie 2009 82

- DGDFCP – nivel național și reprezentare la nivel de județ prin Inspectoratele Teritoriale de Regim Silvic și Vânătoare.

Pentru a simplifica accesarea fondurilor este important să limităm pe cât posibil contactul potențialilor beneficiari și al beneficiarilor cu structurile administrative naționale și regionale. Este recomandat ca cererile de finanțare și de plată să fie depuse la nivel de județ. De asemenea, se recomandă ca toata corespondența cu beneficiarii care trebuie realizată la nivel județean, național și regional, să aibă loc între beneficiari și nivelul județean. Acest lucru este deja stabilit în proceduri, și ar fi util să se menționeze acest lucru în capitolul privind administrația.

Pentru a avea mai multe informații privind eficiența sistemului de implementare propus, s-a recomandat să se descrie în Capitolul 11 din PNDR, organizarea apelurilor de propuneri și timpul de evaluare/procesare avut în vedere pentru fiecare tip de cerere.

În conformitate cu prevederile articolului 74 al Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 privind sprijinul acordat dezvoltării rurale prin FEADR, pentru a se asigura că este protejat în mod eficient interesul financiar al Comunității Europene, România a creat de asemenea un Organism de Certificare.

Organismul de Certificare este reprezentat de Autoritatea de Audit, din cadrul Curții de Conturi a României, responsabil cu certificarea veridicității și exactității conturilor Agenției de Plăți acreditate.

Coordonarea ambelor agenții de plăți, APDRP și APIA, este asigurată de un organism coordonator.

Acesta este o structură organizată în cadrul APDRP, ca direcție cu atribuții în coordonarea Agențiilor de Plăți, care acționează în calitate de corespondent unic cu Comisia Europeană. Deși se menționează că atribuțiile Direcției pentru Coordonarea Agențiilor de Plăți sunt exercitate în mod independent de toate instituțiile românești implicate în implementarea PAC, ca și de conducerea acestora, direcția este reprezentată ca fiind *subordonat*ă directorului general de la APDRP.

Pentru a evita confuziile, dacă procedura Organismului Coordonator menționează că personalul de conducere al APDRP nu se implică efectiv în activitatea sa, câteva detalii ar trebui inserate în Capitolul 11.

O Autoritate Competentă a fost stabilită ca unitate în cadrul MADR și este direct subordonată Ministrului Agriculturii, fiind responsabilă cu transmiterea, către Comisie, a Certificatului de Acreditare pentru APDRP, APIA și pentru Organismul Coordonator, ca și a documentelor care descriu funcțiile sale conform Articolului 8.1 (a) (i) si (ii) din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1290/2005. În capitolul privind administrația se regăsesc sarcinile Autorității Competente descrise, dar nu sunt oferite informații privind cadrul său legal de funcționare. Pentru a asigura promptitudinea Autorității Competente de a realiza sarcinile cerute, este recomandată prezentarea mai multor detalii în Capitolul 11, la fel ca pentru toate celelalte organisme.

Sistemul de monitorizare și evaluare

În Capitolul 12 din PNDR se face o descriere a sistemului de monitorizare și evaluare. Descrierea generală este în conformitate cu cerințele Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005. Experiența anterioară a Programului SAPARD, este luată în considerare. Sistemul propus este similar cu cel anterior. APDRP este responsabilă cu colectarea datelor/indicatorilor de la proiecte și beneficiari, monitorizând progresul implementării programului. Pentru a realiza în bune condiții această sarcină, este foarte important să se colecteze și să se proceseze toate datele necesare în timp util și în formă adecvată.

Pentru a avea toate informațiile relevante necesare, conținutul formularelor de cereri de finanțare/de plata și chestionarele de monitorizare ar trebui să corespundă necesităților de monitorizare, urmărind toate categoriile de indicatori stabilite în cadrul programului și a strategiei.

În momentul de față, sistemul informatic nu este încă gata, fiind necesară acordarea unei atenții ridicate proiectării acestuia, pentru a permite colectarea datelor pentru toate nivelurile de implementare și toate organismele și pentru a fi capabil să genereze în mod automat diferite tipuri de rapoarte. O aplicație ar trebui dezvoltată și pentru beneficiari, pentru ca ei să prezinte datele pentru monitorizare în format electronic.

În general, pentru fiecare axă și masură s-au stabilit indicatori de context și orizontali pentru măsurarea alocărilor financiare, output-urilor, rezultatelor și impactului programului. A fost stabilit Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013 – versiunea a IV-a, Decembrie 2009 83 și utilizată o metodologie pentru determinarea indicatorilor, acolo unde sursele statistice naționale nu au fost disponibile.

Pentru a putea măsura în mod corect rezultatul/impactul programului, este necesar să se urmeze aceeași metodologie în perioada de implementare, pentru a avea cifre comparabile.

În ceea ce privește sistemul de raportare, evaluatorii consideră că acesta este în conformitate cu Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005, incluzând toate rapoartele anuale și de evaluare strategică necesare.

Evaluările programului vor fi făcute sub responsabilitatea Autorității de Management și vor examina gradul de utilizare a resurselor, eficacitatea și eficiența programării FEADR, impactul său socioeconomic și impactul asupra priorităților Comunitare. Evaluările vor fi realizate de către evaluatori independenți de toate instituțiile implicate în implementarea PNDR din România, selectați printr-o procedură de licitație publică.

Planul de informare

În conformitate cu Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005, un Plan de Informare și Comunicare a fost pregătit de către AM și APDRP. Planul a fost realizat pe baza experienței anterioare din Programul SAPARD și va fi în viitor corelat cu planurile de comunicare pentru fondurile structurale, pentru a îmbunătăți sinergia între programele finanțate de fondurile comunitare.

Planul de Informare se adresează atât beneficiarilor publici cât și celor privați, și va fi implementat utilizând diferite medii, incluzând scrisori de informare către potențialii beneficiari. Pentru a obține rezultate maxime, planul va fi îmbunătățit pe baza rezultatelor de implementare, la prezentarea propunerii către Comitetul de Monitorizare.

Așa cum s-a văzut din Programul SAPARD anterior, există nevoia ca informațiile să fie bine structurate și să existe o abordare coerentă la nivelul întregii țări. Structurile de implementare la nivel județean ar trebui să fie pregătite pentru a susține mai mult publicitatea. Dacă se consideră oportun, se recomandă dezvoltarea competențelor specifice ale experților județeni pentru a îmbunătăți contactul cu beneficiarii/potențialii beneficiari, oferirea de consultanță privind oportunitățile Programului în contextul dezvoltării mediului de agri-business la nivel de județ, național și european.

Pentru Axa LEADER și pentru programul de formare profesională, informațiile privind sprijinul financiar vor fi de asemenea asigurate prin contracte cu autoritățile și furnizorii de module de instruire. Pentru a asigura transparența fondurilor, acțiuni speciale sunt stabilite pentru publicul larg, non-beneficiari ai programului.

Cadrul administrativ și implementarea la nivel de măsură

Evaluatorii consideră că experiența câștigată în cadrul programelor anterioare reprezintă un avantaj major, dacă este utilizată, pentru rezultatele implementarii PNDR.

Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013

2. Acțiuni de informare şi difuzare de cunoştințe privind schemele de sprijin ale PAC, a modului de aplicare a măsurilor pentru dezvoltare rurală.

Acțiunile prevăzute a se efectua prin această măsură au un caracter colectiv şi nu individual.

Beneficiarii

Beneficiarii finali sunt persoane adulte care activează în domeniile agriculturii, silviculturii (inclusiv proprietari de pădure) şi industriei agro-alimentare.

Beneficiarii direcți, furnizori ai acțiunilor de formare profesională, informare şi difuzare a cunoştințelor, sunt entități publice sau private care activează în domeniul

formării profesionale a adulților şi/sau informării şi difuzării de cunoştințe care îndeplinesc criteriile de eligibilitate şi de selecție.

Descrierea operațiunilor (inclusiv a tipurilor de formare profesională)

1. Oferirea de programe de formare profesională care cuprind acțiuni din domeniile agricol, silvic şi alimentar, ca de exemplu:

a) Diversificarea activităților în exploatațiile agricole, îmbunătățirea calității producției, igiena şi siguranța alimentelor, crearea de condiții pentru a asigura bunăstarea animalelor şi sănătatea plantelor, siguranța muncii, folosirea fertilizanților şi amendamentelor în agricultură în concordanță cu standardele Uniunii Europene;

b) Îmbunătățirea şi încurajarea afacerilor;

c) Îmbunătățirea cunoştințelor privind protecția mediului;

d) Pregătire tehnică (noi tehnologii informaționale, introducerea de inovații, difuzarea rezultatelor cercetării şi a gestionarii durabile a resurselor naturale etc.);

e) Managementul durabil al terenurilor agricole şi forestiere;

f) Dezvoltarea unor capacități inovative în lanțul agro-alimentar;

g) Însuşirea cerințelor privind eco-condiționalitatea şi aplicarea unor metode de producție compatibile cu întreținerea şi ameliorarea peisajului, respectiv cu protecția mediului.

2. Sprijin financiar acordat pentru participarea fermierilor la diferite întruniri tematice, târguri, expoziții, proiecte de succes, evenimente care pot contribui la informarea acestora privind, de exemplu, noile tehnologii aplicate în diferite sectoare, sau pentru acțiuni de schimb de experiență etc.

Lista acțiunilor prezentate la pct. 1 şi 2 nu este exhaustivă.

Detalii privind acordarea sprijinului

Următoarele costuri sunt eligibile pentru ajutor financiar:

a) Costurile legate de pregătirea şi desfăşurarea diferitelor acțiuni de formare profesională:

- Onorarii pentru formatori;
- Diurne pentru cursanți;
- Cheltuieli de transport;
- Materiale didactice şi consumabile;
- Alte cheltuieli legate de implementarea acțiunilor de formare profesională.

b) Costurile privind diferite tipuri de acțiuni de informare şi difuzare de cunoştințe:

- Cheltuieli de transport;
- Materiale informative;
- Alte cheltuieli legate de implementarea acțiunilor de informare şi difuzare de cunoştințe.

Toate aceste costuri trebuie să fie rezonabile, justificate şi să corespundă principiilor unei bune gestionări financiare, în special din punct de vedere al raportului preț-calitate şi al rentabilității.

Nu sunt eligibile:

i. cursurile sau activitățile de formare care intră sub incidența programelor sau sistemelor normale de învățământ agricol şi silvic de nivel secundar sau superior inclusiv cele de calificare;

ii. cheltuielile cu investițiile;

iii. cheltuielile pentru activități de formare sprijinite prin Fondul Social European.

Identificarea instituțiilor care realizează activități de formare profesională şi acțiuni de informare şi difuzare de cunoştințe

Furnizorii de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştințe pot fi entități publice sau private care activează în domeniu, sunt înființate conform legislației în vigoare în România şi care îndeplinesc criteriile de eligibilitate şi de selecție.

Astfel, furnizorii de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştințe pot fi:

o Entități publice:

- ANCA, CEFIDEC;
- Instituții de învățământ: licee şi colegii cu profil agricol, silvic sau alimentar.

o Entități private - persoane juridice care au competență în domeniul agricol, silvic sau alimentar conformă cu obiectivele măsurii.

Evaluarea şi selecția furnizorilor de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştințe

Evaluarea şi selecția furnizorilor de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştințe se va realiza pe baza unei proceduri elaborate de DGDR – AM pentru PNDR în conformitate cu Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice şi a contractelor de concesiune de servicii, cu modificările şi completările ulterioare, complet armonizată cu legislația comunitară privind achizițiile publice.

Nevoile de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştințe identificate şi fondurile necesare pentru acoperirea acestora vor fi cuprinse într-un program anual de achiziții elaborat de DGDR – AM pentru PNDR, în baza căruia vor fi elaborate anunțurile de participare.

Instrumentarea (aplicarea) procedurii de evaluare şi selecție a furnizorilor de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştințe se va face de către DGDR – AM pentru PNDR şi de către DADR, în funcție de valoarea proiectului. Procedura aplicată de DGDR – AM şi de DADR prevede criterii de eligibilitate pentru furnizorii de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştințe şi de selecție ale ofertelor depuse de către aceştia.

Criterii de eligibilitate pentru furnizorii de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştințe:

Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013

- sunt persoane juridice constituite în conformitate cu legislația în vigoare în România;
- au prevăzut în obiectul lor de activitate formarea profesională sau informare şi difuzare de cunoştințe;
- dispun de personal calificat (pentru fiecare domeniu de acțiune furnizorul de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştințe va prezenta: lista experților specializați pe acel domeniu, acordul scris al fiecărui expert pentru participarea la serviciul de formare, informare şi difuzare de cunoştințe, CV-ul fiecărui expert);
- au acces la facilități administrative corespunzătoare activității specifice de formare sau de informare şi difuzare de cunoştințe;
- dispun de capacitate tehnică şi financiară necesare derulării activităților specifice de formare sau de informare şi difuzare de cunoştințe;
- nu sunt în stare de faliment ori lichidare;
- şi-au îndeplinit obligațiile de plată a impozitelor, taxelor şi contribuțiilor de asigurări sociale către bugetul de stat.

Criterii de selecție pentru ofertele furnizorilor eligibili:

Atribuirea contractului de servicii se va face pe baza celui mai avantajos punctaj obținut în urma aplicării unor criterii de selecție pentru ofertele furnizorilor eligibili, care se referă la:

- Caracteristici privind nivelul calitativ şi tehnic (înțelegerea nevoilor, numărul de experți, experiența acestora, logistica folosită pentru implementarea proiectului etc.);
- Planificarea activităților;
- Oferta financiară.

Criterii de prioritizare pentru participanții la activitățile de formare profesională în domeniul agricol. În caietul de sarcini vor fi specificate criteriile de prioritizare, aplicate în funcție de tematica instruirii, pe baza cărora furnizorii de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştințe vor selecta beneficiarii finali. Aceste criterii sunt aplicate dacă numărul beneficiarilor finali identificați este mai mare decât cel prevăzut inițial în caietul de sarcini.

Următoarele criterii pot fi luate în considerare în funcție de tematica instruirii:

• să aibă vârsta de cel mult 40 de ani;
• să fie fermier de semi-subzistență;
• să fie membru al unui grup de producători sau altor forme asociative recunoscute conform legislației naționale în vigoare;
• să aibă un proiect de investiții;
• să aibă ferma amplasată într-o zonă defavorizată;
• să fie beneficiari ai măsurilor din Axele I şi II;
• să aibă un nivel scăzut de educație.

În domeniile forestier şi al industriei alimentare, participanții la instruire vor fi selectați pe baza principiului „primul venit - primul servit”.

Serviciile de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştințe oferite de către furnizorii selectați vor fi monitorizate şi evaluate prin folosirea unor instrumente specifice, cum ar fi:

a) rapoarte periodice de activitate;
b) verificare pe teren/observare directă a activității furnizorului de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştințe;
c) completarea unor chestionare de către fermierii instruiți privind calitatea serviciului furnizat;
d) analiza documentelor întocmite/elaborate (rapoarte, recomandări etc. în funcție de tematica sesiunii de instruire) în cadrul proiectului/activității desfăşurate etc.

Nivelul de sprijin

Ajutorul public acordat în cadrul acestei măsuri este de 100% din totalul cheltuielilor eligibile, conform anexei la Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005.

Beneficiarii finali nu vor suporta nici un fel de taxe pentru a participa la activitățile sprijinite prin măsură.

Delimitarea de alte instrumente financiare ale UE (FSE)

Programul Național pentru Dezvoltare Rurală include activități care privesc dezvoltarea resurselor umane şi, prin urmare, acest program se află în relație de complementaritate cu POS DRU. Delimitarea dintre POS DRU şi PNDR are la bază tipul de intervenții şi nu demarcarea teritorială. În ceea ce priveşte educația şi formarea profesională inițială, POS DRU, prin axa prioritară (AP) 1 “Educație şi formare profesională în sprijinul creşterii economice şi dezvoltării societății bazate pe cunoaştere” va oferi, prin

intermediul şcolilor şi liceelor specializate, programe de formare inițială în agricultură, finalizate cu o atestare în acest domeniu. Formarea profesională continuă pentru persoanele din agricultură, agricultura de subzistență şi semisubzistență, va fi realizată în cadrul POS DRU prin AP 2 „Corelarea învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii" sau prin AP 5 "Promovarea măsurilor active de ocupare". Pentru persoanele ocupate în agricultură şi în agricultura de subzistență, POS DRU, va finanța în cadrul AP 2 doar formarea profesională în vederea calificării (inclusiv recalificarea), ca şi pentru celelalte sectoare. Prin AP 5 a POS DRU se va promova orientarea, consultanța şi formarea în domeniul antreprenorial şi în domenii nonagricole. Prin PNDR, AP 1 „Creşterea competitivității sectoarelor agricol şi forestier" se vor finanța numai programe de formare de scurtă durată (cursuri de bază şi specializări) pentru perfecționarea cunoştințelor lucrătorilor din agricultură şi silvicultură. Pentru absolvenții acestor cursuri de formare se vor acorda atestate de participare. Referitor la încurajarea îmbătrânirii active, POS DRU va susține măsurile care urmăresc creşterea ratei ocupării. PNDR are în vedere pensionarea timpurie cu scopul de a se transfera exploatările agricole de la fermierii bătrâni la cei tineri în schimbul unor plăți compensatorii. Astfel, creşterea competitivității agriculturii va fi urmărită prin stimularea transformării gospodăriilor rurale în ferme agricole familiale cu caracter comercial, precum şi prin creşterea clasei de mijloc în zonele rurale prin promovarea tinerilor fermieri şi a concentrării exploatațiilor agricole. În ceea ce priveşte promovarea incluziunii sociale, PNDR va susține măsuri de reabilitare şi construire a infrastructurii de bază de mici dimensiuni (drumuri, aducțiuni de apă, sisteme de aprovizionare cu apă curentă) şi noi investiții în infrastructura legată de serviciile sociale din zonele rurale. Aceste măsuri completează operațiunile de promovare a incluziunii sociale finanțate în cadrul POS DRU, făcând astfel mai accesibilă implementarea proiectelor de incluziune socială în zonele rurale izolate.

Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative – PO DCA

- **Integral pe CD**

Necesitatea de a investi în capacitatea instituțională este recunoscută de Orientările Strategice Comunitare privind Coeziunea, în acele state membre unde performanța socio-economică şi buna guvernare constituie câteva din principalele provocări ale următoarei perioade de programare1. Dezvoltarea capacității administrative se referă la un set de schimbări structurale şi de proces care permit guvernelor să îmbunătățească formularea şi implementarea programelor în vederea obținerii de rezultate sporite.

Fundamentarea pentru existența unui PO DCA distinct

Strategia Lisabona revizuită afirmă necesitatea unei mai bune legislații, precum şi a unei mai bune elaborări şi furnizări de politici publice în scopul asigurării condițiilor pentru creşterea economică şi crearea de locuri de muncă. Dezvoltarea capacității administrative poate avea o contribuție directă la atingerea acestor obiective.

În perioada de pre-aderare, administrația românească, sprijinită prin Phare, a întreprins mai multe acțiuni între 2001-2006 prin planul de Reformă a Administrației Publice (RAP). Aceste acțiuni s-au concentrat pe crearea legislației necesare şi a cadrului instituțional de îmbunătățire şi întărire a administrației publice în contextul descentralizării şi deconcentrării.

Analizele tehnice întreprinse de către experții români şi de către consultanții străini au confirmat necesitatea de a continua aceste eforturi în vederea atingerii obiectivelor pe termen lung, cum ar fi îmbunătățirea furnizării de servicii publice, sprijinirea creşterii economice, îmbunătățirea în mod real a condițiilor sociale şi a bunei guvernări. Următoarea etapă a procesului de reformă cuprinde respectarea noului cadru legal şi instituțional, implementarea metodologiilor şi procedurilor care au fost pregătite prin actualul proces al RAP şi investiții semnificative în instruirea personalului cu atribuții în noile metode administrative.

În acest context, axele prioritare ale PO DCA vizează:

- Să soluționeze probleme orizontale de management la toate nivelurile administrației publice (central şi local), punându-se accentul pe elementele cheie care întăresc credibilitatea administrației, în special, procesul de luare a deciziilor, o mai bună reglementare legislativă, responsabilizarea administrației publice şi eficacitatea organizațională;

- Să se orienteze în mod special către îmbunătățirea procesului de descentralizare a furnizării de servicii în anumite sectoare prioritare (Sanătate, Educație, Asistență Socială), îmbunătățirea calității şi eficienței furnizării de servicii. Îmbunătățirea receptivității şi credibilității, atribute care conduc la sporirea condițiilor socioeconomice, trebuie să se reflecte într-un nivel crescut de încredere în administrația publică.

Aceşti factori, fiind în linie cu obiectivele generale ale FSE şi cu Orientările Strategice Comunitare privind Coeziunea 2007-2013, reprezintă nivelul cel mai avansat al strategiei prezentate în PO DCA.

Evaluarea ex-ante a PO DCA

În conformitate cu Art. 48(2) al Regulamentului Consiliului nr. 1083/ 2006, evaluarea ex-ante a PO DCA a fost efectuată de către o echipă internațională de evaluatori în perioada august 2006 - ianuarie 2007. Evaluarea a adoptat o abordare interactivă față de AM, ceea ce a dus la luarea în considerare a recomandărilor inițiale primite de la evaluatori în finalizarea PO. Acest proces a cuprins interviuri cu actorii cheie, numeroase întâlniri pentru expunerea de comentarii, seminarii pe indicatori şi rapoarte care au fost diseminate.

Pe parcursul procesului de evaluare, întrebările cheie au fost următoarele:

• *Relevanță:* în ce măsură sunt relevante obiectivele programului pentru nevoile crescânde şi prioritățile de la nivel național şi comunitar?

• *Eficacitate:* cât de realist este programul în atingerea obiectivelor sale specifice şi globale până în 2013 sau mai devreme?

• *Eficiență:* cât de bine sunt alocate resursele pentru obținerea rezultatelor?

• *Armonizare şi Coerență:* sunt măsurile şi obiectivele propuse legate în mod logic de analiza socio-economică, se completează reciproc şi sunt acestea în concordanță cu obiectivele şi intervențiile politicilor regionale, naționale şi comunitare (ex. Obiectivele Strategiei Lisabona) ?

• *Utilitate:* efectele preconizate şi cele nepreconizate sunt realiste şi utile în contextul nevoilor tot mai mari la nivel social, economic şi de mediu?

• *Sustenabilitate:* se vor putea menține efectele obținute în cadrul programului propus şi după încheierea acestuia, fără continuarea finanțării publice?

• *Organizarea managementului şi a monitorizării*: cum vor afecta acestea îndeplinirea obiectivelor programului şi cum vor orienta procesul propus spre atingerea de rezultate pozitive?

Rezultatele şi recomandările evaluării ex-ante au fost:

• Necesitatea organizării de noi consultări cu INA, ANFP, UCRAP şi cele trei ministere de linie care gestionează sectoarele prioritare selectate pentru a se asigura că PO DCA reflectă nevoile existente şi urgente şi pentru a încorpora în procesul RAP lecțiile învățate de aceste instituții până în prezent;

• Utilitatea încorporării în text a unei distincții clare între nevoile, problemele şi oportunitățile de la nivelul administrației centrale şi locale. A treia versiune a PO DCA schimbă abordarea față de cele două niveluri, central şi local. Această distincție ar trebui să fie mai clară în documentele de programare detaliate;

• Se recomandă efectuarea unei analize complete privind competențele funcționarilor publici definitivi şi debutanți. Pe baza acesteia, ar trebui întocmită o analiză detaliată a nevoilor. Aceasta trebuie să se concentreze pe nevoile anumitor funcții şi competențe necesare pentru anumite posturi. Analiza privind competențele va fi realizată de către ANFP/ INA, beneficiari vizați ai PO DCA;

• Strategia ar trebui să se concentreze mai mult pe îmbunătățirea productivității şi eficienței administrației publice, potrivit Strategiei Lisabona. O scurtă justificare e necesară pentru a demonstra că aceste obiective vor fi atinse cu ajutorul activităților şi operațiunilor propuse.

• Indicatorii şi țintele vizate trebuie corelate cu eficiența şi productivitatea administrației publice româneşti;

• PO DCA trebuie să răspundă în continuare priorităților RAP şi schimbărilor permanente ale mediului RAP, şi să accentueze în acelaşi timp nevoia de a se concentra pe sectoarele selectate pentru a răspunde Strategiei Lisabona.

S-au realizat două analize ad-hoc în timpul procesului de evaluare: prima s-a concentrat asupra revizuirii programelor anterioare de creştere a capacității şi a lecțiilor învățate din acestea, iar cea de-a doua a vizat justificarea orientării sectoriale a PO DCA.

Principalele recomandări în urma primei analize ad-hoc exprimă necesitatea colaborării viitoare dintre diverse instituții şi ministere pentru a se asigura că PO DCA va reflecta atât nevoile urgente, cât şi nevoia unei comunicări şi cooperări îmbunătățite între nivelul central şi cel local. Colaborarea a fost intensificată în cursul finalizării PO DCA.

Cea de-a doua analiză ad-hoc a vizat justificarea selectării sectoarelor prioritare în PO şi a raportat că există strategii de descentralizare bine dezvoltate în sectoarele respective, care ating numeroase subiecte relevante ale RAP. O sugestie importantă a fost introducerea problemelor sectoriale în analiza situației existente, analiza SWOT, strategie, descrierea priorităților şi chiar în capitolul privind implementarea. Din concluzii a reieşit faptul că versiunea actuală a PO DCA a avansat simțitor în comparație cu versiunile precedente, în scopul de a introduce orientarea sectorială.

Ca rezultat al recomandărilor evaluării ex-ante, s-au luat următoarele măsuri:

• Reformularea axei prioritare 1 şi a domeniilor majore de intervenție ale acesteia;

• Orientarea spre dezvoltarea de parteneriate şi crearea de structuri durabile de parteneriate;

• Planificarea unor activități de management al schimbării şi asigurarea unui puternic suport politic prin consultări regulate la nivel înalt între parteneri. Sustenabilitatea va fi asigurată prin cursuri de pregătire şi programe de comunicare.

• Reformularea axei prioritare 2 şi a domeniilor majore de intervenție ale acesteia, astfel încât obiectivul principal să fie satisfacerea nevoilor cetățeanului, dar şi asigurarea calității şi eficienței serviciilor publice, pentru a realiza acest obiectiv. Va fi luat în considerare punctul de vedere al cetățenilor şi nu cel intern.

Pe baza acestor întâlniri bilaterale, PO a fost rescris şi actualizat astfel încât să cuprindă recomandările evaluatorilor şi rezultatele numeroaselor întâlniri. Evaluarea ex-

ante a fost un instrument valoros în procesul de programare, deoarece a ajutat la elaborarea unei mai bune versiuni a PO DCA.

Evaluarea strategică de mediu

Având în vedere specificitatea Fondului Social European, care finanţează intervenţii imateriale legate de Dezvoltarea Resurselor Umane, acest PO nu stabileşte cadrul adecvat pentru operaţiuni cu efecte semnificative asupra mediului, cum ar fi proiectele de infrastructură, în special cel prezentat în Anexele I şi II ale Directivei 85/337/EEC, modificată prin Directiva 97/11/EC şi 2003/35/EC.

Dacă vor fi propuse proiecte de infrastructură mai târziu, mai ales folosindu-se regula flexibilităţii din Articolul 34.2 al Regulamentului (CE) nr. 1083/ 2006, nevoia unei analize strategice de mediu va fi reanalizată.

În consecinţă, Autoritatea de Management consideră - iar Autoritatea de Mediu este de acord - că în prezent nu este necesară o evaluare strategică de mediu pentru acest program operaţional, conform Directivei 2001/42/EC. Acest lucru nu va prejudicia monitorizarea necesară în conformitate cu legislaţia naţională sau cu alte măsuri de implementare a Directivei 2001/42/EC.

Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane – POS DRU

- **Integral pe CD**

Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane (POS DRU) stabileşte axele prioritare şi domeniile majore de intervenţie ale României în domeniul resurselor umane în vederea implementării asistenţei financiare a Uniunii Europene prin intermediul Fondului Social European, în cadrul Obiectivului Convergenţă, pentru perioada de programare 2007 – 2013.

Elaborat în contextul Planului Naţional de Dezvoltare 20072013 şi în acord cu Priorităţile Cadrului Strategic Naţional de Referinţă, POS DRU este un instrument important în sprijinirea dezvoltării economice şi a schimbărilor structurale. Mai mult, investiţiile în capitalul uman vor completa şi vor conferi sustenabilitate creşterii productivităţii pe termen lung. O forţă de muncă înalt calificată, cu un nivel de educaţie ridicat, având capacitatea de a se adapta noilor tehnologii şi nevoilor în schimbare ale pieţelor, este esenţială pentru o economie competitivă şi dinamică. România va promova politici active pe piaţa muncii pentru creşterea adaptabilităţii şi flexicurităţii forţei de muncă. Se preconizează obţinerea unui nivel mai înalt de participare pe piaţa muncii, ca fundament al unei economii competitive bazate pe cunoaştere.

POS DRU a fost elaborat sub coordonarea Ministerului Muncii, Familiei şi Egalităţii de Şanse. În timpul consultărilor au fost implicate următoarele instituţii: Ministerul Economiei şi Finanţelor, Agenţia Naţională pentru Ocuparea Forţei de Muncă, Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Tineretului, Ministerul Internelor şi Reformei Administrative, Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor, Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale, Ministerul Sănătăţii Publice, Institutul Naţional de Statistică, Institutul Naţional de Cercetare Ştiinţifică în domeniul Muncii şi Protecţiei Sociale, Comisia AntiSărăcie şi de Promovare a Incluziunii Sociale, Consiliul Naţional pentru Formarea Profesională a Adulţilor, Agenţia Naţională pentru Egalitatea de Şanse, Ministerul Întreprinderilor Mici şi Mijlocii, Comerţului, Turismului și Profesiilor Liberale, alte ministere de linie şi agenţii. De

asemenea, au avut loc consultări pe scară largă cu partenerii sociali, organizații ale societății civile, administrația publică şi alți actori relevanți.

Cooperarea strânsă dintre MMFES şi reprezentanții Direcției Generale pentru Ocupare, Afaceri Sociale şi Egalitate de Şanse din cadrul Comisiei Europene a avut un rol important în definitivarea structurii şi conținutului POS DRU.

Obiectivele şi scopul activităților POS DRU au fost stabilite pe baza analizei dezvoltării resurselor umane în România şi au fost definite în concordanță cu următoarele documente:

− Documentul Comun de Evaluare a Politicilor de Ocupare a Forței de Muncă (JAP 2006);

− Planul Național de Acțiune pentru Ocupare 2004 – 2005;

− Memorandumul Comun privind Incluziunea Socială (JIM 2006);

− Strategia Națională privind Ocuparea Forței de Muncă 20052010;

− Programul Economic de Preaderare 2005;

− Strategia pe termen scurt şi mediu privind formarea profesională continuă 2005–2010;

− Strategia Națională pentru dezvoltarea serviciilor sociale 2005;

− Strategia Națională privind prevenirea şi lupta împotriva fenomenelor de violență domestică 2005;

− Strategia Națională privind incluziunea socială a tinerilor peste 18 ani care părăsesc sistemul de stat de protecție a copilului 20062008;

Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 România

− Strategia Națională pentru dezvoltarea sistemului de asistență socială pentru persoanele vârstnice 20052008;

− Strategia Guvernului pentru îmbunătățirea situației romilor 2001;

− Strategia Națională pentru protecția, integrarea şi incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități în perioada 20062013

Egalitate de şanse pentru persoane cu dizabilități – către o societate fără discriminare“;

− Strategia Națională pentru egalitate de şanse între femei şi bărbați;

− Strategia pentru dezvoltarea sistemului de învățământ preuniversitar 20012010;

− Strategia pentru descentralizarea învățământului 2005;

− Liniile Directoare Strategice privind Educația şi Cercetarea 20062008.

Obiectivul general al POS DRU este dezvoltarea capitalului uman şi creşterea competitivității, prin corelarea educației şi învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii şi asigurarea de oportunități sporite pentru participarea viitoare pe o piață a muncii modernă, flexibilă şi inclusivă a 1.650.000 de persoane.

Obiectivele specifice identificate pot fi rezumate astfel:

− Promovarea calității sistemului de educație şi formare profesională inițială şi continuă, inclusiv a învățământului superior şi a cercetării;

− Promovarea culturii antreprenoriale şi îmbunătățirea calității şi productivității muncii;

− Facilitarea inserției tinerilor şi a şomerilor de lungă durată pe piața muncii;

− Dezvoltarea unei piețe a muncii moderne, flexibile şi incluzive;

− Promovarea (re)inserției pe piața muncii a persoanelor inactive, inclusiv în zonele rurale 1 ;

− Îmbunătățirea serviciilor publice de ocupare;

− Facilitarea accesului la educație şi pe piața muncii a grupurilor vulnerabile.

Intervenția FSE în România va sprijini atingerea obiectivului general şi a obiectivelor specifice din domeniul dezvoltării resurselor umane, contribuind în mod real la implementarea Strategiei Europene de Ocupare şi la atingerea obiectivului general privind creşterea economică şi crearea de locuri de muncă mai multe şi mai bune.

Evaluarea exante a POS DRU

În concordanță cu articolul 47, alineatul 2 al Regulamentului Consiliului (CE) 1083/2006, acest Program a fost subiectul unei evaluări exante în vederea furnizării unei fundamentări pentru asistența financiară. Evaluarea exante a fost externalizată unui Consorțiu condus de Panteia (Olanda) printr-un contract Phare. Exercițiul evaluării exante a fost un proces interactiv. Seminarii, ateliere de lucru, reuniuni şi discuții bilaterale au reunit planificatorii, evaluatorii şi alți actori relevanți în vederea îmbunătățirii calității programării. Rezultatul evaluării exante este inclus în program şi este menit să contribuie la implementarea acestuia cu succes şi eficiență.

Evaluarea exante a abordat următoarele întrebări principale:

· *Relevanță*: în ce măsură obiectivele programului sunt relevante în relație cu nevoile în schimbare şi prioritățile de la nivel național şi de la nivelul UE?

· *Eficacitate*: cât de realist este programul în atingerea obiectivelor sale specifice şi generale până în 2013 sau mai devreme?

· *Eficiență*: cât de bine sunt alocate resursele (input) pentru obținerea realizărilor imediate (output) sau a rezultatelor (result)?

· *Consistență şi coerență*: sunt obiectivele şi măsurile propuse corelate în mod logic cu analiza socioeconomică, sunt ele reciproc consistente (consistența) şi sunt bine ancorate în obiectivele şi intervențiile politicii regionale, naționale şi comunitare (de ex. Obiectivele Lisabona) (coerența)?

· *Utilitate*: sunt reale şi în general satisfăcătoare efectele aşteptate şi neaşteptate în contextul nevoilor considerabile de mediu, sociale şi economice?

· *Sustenabilitate*: efectele obținute în programele propuse vor fi menținute, chiar şi după sfârşitul programului, fără finanțări publice viitoare?

· *Mecanisme de management şi monitorizare*: cum pot acestea să afecteze atingerea obiectivelor programului şi cum pot contribui acțiunile alese la obținerea rezultatelor pozitive?

Evaluarea exante conține următoarele cinci componente principale:

A. Evaluarea analizei socioeconomice şi a relevanței strategiei față de nevoile identificate;

B. Evaluarea fundamentării strategiei şi a consistenței acesteia;

C. Evaluarea coerenței strategiei cu politicile regionale şi naționale şi cu Orientările Strategice Comunitare privind Coeziunea;

D. Evaluarea rezultatelor aşteptate şi a impactului;

E. Evaluarea sistemelor de implementare propuse.

Principalele constatări şi recomandări ale evaluării exante au concluzionat că, în general, Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 20072013 poate fi calificat ca un document care îndeplineşte standardele UE:

· Conține o analiză cantitativă vastă a pieței muncii din România, a sistemului educațional şi a situației grupurilor vulnerabile;

· Analiza relevă puncte tari importante şi multe puncte slabe, dintre care participarea scăzută pe piața muncii, inclusiv în zonele rurale slab dezvoltate, şi participarea scăzută la FPC par a fi elementele cele mai importante.

· Strategia conține intervențiile necesare pentru abordarea obiectivele politicii UE (OSCC, Agenda Lisabona şi Liniile Directoare Integrate) în domeniul pieței muncii, politicilor educaționale şi de incluziune socială.

· Strategia este transpusă într-un set de axe prioritare şi domenii majore de intervenție propuse, care vor aborda punctele slabe ale dezvoltării resurselor umane din România.

· Strategia şi intervențiile sunt in concordanță cu politicile UE şi cu politicile naționale, asigurând complementaritatea cu alte Programe Operaționale şi operațiuni finanțate din FEADR şi FEP. În ceea ce priveşte regiunile, Programul va fi corelat cu inițiativele regionale din domeniul DRU.

· Documentul conține, de asemenea, principale elementele privind implementarea POS DRU.

Evaluatorul exante a prezentat concluziile şi recomandările sale preliminare în cadrul a două proiecte de raport, pentru care au fost organizate două reuniuni de dezbateri: în octombrie 2006, având ca subiect de discuție capitolul de analiză a situației actuale şi obiectivele POS DRU, aşa cum erau formulate la acel moment, şi în decembrie 2006, când au fost discutate strategia şi axele prioritare propuse.

Toate punctele de dezbatere au fost clarificate în timpul acestor două întâlniri şi al altor reuniuni bilaterale, care au avut loc între evaluator şi reprezentanții AM POS DRU.

Majoritatea recomandărilor exante au fost luate în considerare pe parcursul definitivării PO şi doar câteva au fost menținute de către evaluator în raportul final de evaluare exante, pe baza clarificărilor şi explicațiilor furnizate de AM POS DRU.

Recomandările principale ale evaluatorilor exante sau referit la actualizarea datelor statistice şi adăugarea unor informații suplimentare (productivitatea muncii, migrația etc.), adăugarea de noi elemente în analiza SWOT, lecțiile dobândite din experiența Phare, îmbunătățirea fundamentării strategiei şi reflectarea complementarităților şi sinergiilor cu alte PO (în special POR şi POS CCE), cuantificarea mai bună a principalelor obiective ale programului (totalul persoanelor beneficiare ale programului), îmbunătățirea explicațiilor privind rezultatele stabilite pentru principalele domenii majore de intervenție, precum şi cuprinderea mai multor informații privind implementarea operațiunilor (fenomenul de îmbătrânire, parteneriatul etc.).

Toate recomandările au fost incluse în POS DRU.

Evaluarea strategică de mediu

Dată fiind natura Fondului Social European, cu accent pe operațiunile nonmateriale legate de Dezvoltarea Resurselor Umane, acest Program Operațional nu stabileşte un cadru pentru operațiuni care să aibă efecte de mediu semnificative, aşa cum se întâmplă în cazul proiectelor de infrastructură, în special cele listate în Anexele I şi II ale Directivei 85/337/CEE, modificată de Directivele 97/11/CE şi 2003/35/CE.

În consecință, Autoritatea de Management a considerat, şi Autoritatea de Mediu a agreat, că nu a fost necesară o Evaluare Strategică de Mediu a acestui PO, potrivit Directivei 2001/42/CE.

Programul Operațional Sectorial de Mediu – POS MEDIU

- **Integral pe CD**

Programul Operațional Sectorial de Mediu (POS Mediu) este strâns corelat cu obiectivele naționale strategice prevăzute în Planul Național de Dezvoltare (PND) elaborat pentru perioada 2007-2013 şi Cadrul Național Strategic de Referință (CNSR), care se bazează pe principiile, practicile şi obiectivele urmărite la nivelul Uniunii Europene. POS Mediu este astfel conceput încât să reprezinte baza şi totodată un catalizator pentru o economie mai competitivă, un mediu mai bun şi o dezvoltare regională mai echilibrată. POS Mediu se bazează pe obiectivele şi prioritățile politicilor de mediu şi de dezvoltare a infrastructurii ale Uniunii Europene, reflectând atât obligațiile internaționale ale României, cât şi interesele specifice naționale.

POS Mediu continuă programele de dezvoltare a infrastructurii de mediu la nivel național care au fost inițiate în cadrul asistenței de pre-aderare, în particular Phare şi ISPA. În plus față de dezvoltarea infrastructurii, prin intermediul POS Mediu se urmăreşte stabilirea structurilor eficiente de management al serviciilor relevante din punct de vedere al protecției mediului. De asemenea, prioritățile POS Mediu includ intervenții în domenii mai puțin abordate până în prezent, precum eficientizarea sistemelor de încălzire urbane, prevenirea riscurilor, reconstrucția ecologică sau implementarea planurilor de management Natura 2000.

Obiectivul global al POS Mediu îl constituie protecția şi îmbunătățirea calității mediului şi a standardelor de viață în România, urmărindu-se conformarea cu prevederile acquis-ului de mediu. Obiectivul constă în reducerea decalajului existent între Uniunea Europeană şi România cu privire la infrastructura de mediu atât din punct de vedere cantitativ cât şi calitativ. Aceasta ar trebui să se concretizeze în servicii publice eficiente, cu luarea în considerare a principiului dezvoltării durabile şi a principiului "poluatorul plăteşte".

Obiectivele specifice POS Mediu sunt:

*1. **Îmbunătățirea calității şi a accesului la infrastructura de apă şi apă uzată**, prin asigurarea serviciilor de alimentare cu apă şi canalizare în majoritatea zonelor urbane până în 2015 şi **stabilirea structurilor regionale eficiente pentru managementul serviciilor de apă/apă uzată**.*

*2. **Dezvoltarea sistemelor durabile de management al deşeurilor** prin îmbunătățirea managementului deşeurilor şi reducerea numărului de zone poluate istoric în minimum 30 de județe până în 2015.*

*3. **Reducerea impactului negativ asupra mediului şi diminuarea schimbărilor climatice cauzate de sistemele de încălzire urbană** în cele mai poluate localități până în 2015.*

*4. **Protecția şi îmbunătățirea biodiversității şi a patrimoniului natural** prin sprijinirea managementului ariilor protejate, inclusiv prin implementarea rețelei Natura 2000.*

5. ***Reducerea riscului de producere a dezastrelor naturale cu efect asupra populației**, prin implementarea măsurilor preventive în cele mai vulnerabile zone până în 2015.*

În vederea atingerii acestor obiective, s-au identificat următoarele axe prioritare:

Axa prioritară 1 – "Extinderea şi modernizarea sistemelor de apă şi apă uzată";

Axa prioritară 2 – „Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deşeurilor şi reabilitarea siturilor contaminate istoric";

Axa prioritară 3 – „Reducerea poluării şi diminuarea efectelor schimbărilor climatice prin restructurarea şi reabilitarea sistemelor de încălzire urbană pentru atingerea țintelor de eficiență energetică în localitățile cele mai afectate de poluare”;
Axa prioritară 4 – “Implementarea sistemelor adecvate de management pentru protecția naturii”;
Axa prioritară 5 – “Implementarea infrastructurii adecvate de prevenire a riscurilor naturale în zonele cele mai expuse la risc”;
Axa prioritară 6 – “Asistența Tehnică”.

Asistența Tehnică (AT) va sprijini implementarea şi monitorizarea programului şi va contribui substanțial la atingerea obiectivului global şi a celor specifice ale POS Mediu.

Programul acoperă perioada 2007-2013, dar obiectivele sale urmăresc nevoile de dezvoltare ale României după anul 2013, prin punerea bazelor dezvoltării economice durabile. POS va contribui la îndeplinirea obligațiilor pe care România le are în sectorul de mediu, oferind oportunități de investiții în toate regiunile țării.

Punctul de plecare pentru POS îl reprezintă analiza situației actuale a mediului din România. Aceasta este urmată de analiza SWOT, pe baza căreia este construită strategia de dezvoltare. POS conține şi o descriere a axelor prioritare, a domeniilor de intervenție şi identificarea proiectelor, precum şi prevederi referitoare la implementare.

Elaborarea POS Mediu a fost realizată de Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile, în calitate de Autoritate de Management pentru POS Mediu, sub coordonarea Ministerului Economiei şi Finanțelor, ca Autoritate pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale şi în colaborare cu instituțiile publice centrale, regionale şi locale şi cu alți parteneri implicați în acest domeniu.

Implementarea programului este responsabilitatea Autorității de Management pentru POS Mediu (AM), reprezentată de Direcția Generală pentru Managementul Instrumentelor Structurale din cadrul MMDD. În vederea sprijinirii AM în implementarea eficientă a acestui program, au fost desemnate (8) Organisme Intermediare (OI) pentru POS Mediu, constituite ca direcții distincte ale MMDD la nivelul fiecărei Regiuni de Dezvoltare (NUTS II) din România.

POS Mediu este unul din cele 7 programe operaționale elaborate în cadrul Obiectivului “Convergență” pentru perioada de programare 2007 – 2013. POS Mediu a fost elaborat în conformitate cu cea de-a treia prioritate a PND 2007–2013 – “Protecția şi îmbunătățirea calității mediului”, precum şi cu Prioritatea 1 a CNSR – “Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene”. POS Mediu conține elemente esențiale pentru implementarea cu succes a PND şi a CNSR în domeniul protecției mediului; obiectivul de bază îl constituie promovarea dezvoltării durabile a întregii țări.

Având în vedere legătura strânsă dintre mediu şi toate celelalte sectoare economice şi sociale, POS Mediu a fost elaborat în strânsă corelare cu celelalte programe operaționale şi s-a avut în vedere evitarea suprapunerilor, realizarea complementarității între programe şi conformitatea cu obiectivele Strategiei de la Lisabona.

Bugetul total al POS Mediu pentru perioada de programare 2007-2013 este de aproximativ 5,6 miliarde Euro. Din aceştia, aproximativ 4,5 miliarde Euro reprezintă sprijinul comunitar, ceea ce reprezintă 23,5 % din sursele financiare alocate Cadrului Național Strategic de Referință şi aproximativ 1,1 miliarde Euro provenind din bugetul național. Sursele comunitare utilizate în implementarea POS Mediu sunt asigurate din Fondul de Coeziune şi Fondul European pentru Dezvoltare Regională.

Elaborarea POS Mediu a avut în vedere respectarea prevederilor acquis-ului comunitar privind procedurile generale de gestionare a fondurilor comunitare în perioada 2007-2013, aşa cum este prevăzut în Regulamentul Consiliului (CE) Nr. 1083/2006 care stabileşte prevederile generale pentru Fondul European pentru Dezvoltare Regională,

Fondul Social European şi Fondul de Coeziune, care abrogă Regulamentul (CE) Nr. 1260/1999, precum şi în Regulamentul Comisiei (CE) Nr. 1828/2006 care stabileşte reguli pentru implementarea Regulamentului Comisiei Nr. 1083/2006 şi a Regulamentului Nr.1080/2006. Domeniile de finanţare ce vor fi sprijinite prin POS Mediu sunt conforme cu prevederile Regulamentului Nr.1080/2006 al Parlamentului European şi al Consiliului privind Fondul European pentru Dezvoltare Regională şi ale Regulamentului Consiliului Nr. 1084/2006 privind Fondul de Coeziune. Reglementările naţionale şi ale UE, precum şi planurile şi documentele programatice din domeniul protecţiei mediului au fost, de asemenea, utilizate la pregătirea Programului Operaţional Sectorial de Mediu.

EVALUAREA EX - ANTE

Evaluarea ex-ante a POS Mediu a fost realizată de consultanţi externi în cadrul proiectului PHARE RO-2004/016-772.04.03.01.06 – "Evaluare ex-ante", în cel de al doilea semestru al anului 2006, pe baza analizei documentaţiei scrise şi a unor serii de interviuri şi întâlniri de clarificare. Principalele obiective ale acestei evaluări au fost, în conformitate cu prevederile Articolului 48 din Regulamentul Consiliului Nr. 1083/2006, "optimizarea alocării resurselor bugetare şi îmbunătăţirea calităţii activităţilor de programare".

Evaluarea ex-ante s-a concentrat asupra următoarelor aspecte:

Relevanţa: cât de relevante sunt obiectivele programului în raport cu necesităţile şi priorităţile stabilite la nivel naţional şi comunitar?

Eficacitatea: cât de realist este conceput programul astfel încât obiectivele sale generale şi specifice să poată fi atinse până în anul 2013 sau mai devreme?

Eficienţă: cât de bine sunt alocate resursele (contribuţiile) în raport cu rezultatele preconizate?

Consistenţa şi coerenţa: măsurile şi obiectivele propuse sunt legate în mod logic de rezultatele analizelor socio-economice, se completează reciproc (consistenţă) şi sunt în conformitate cu obiectivele şi domeniile de intervenţie ale politicilor comunitare (obiectivele Strategiei de la Lisabona), naţionale şi regionale? (coerenţă)

Utilitatea: atât efectele preconizate, cât şi cele neprevăzute, sunt realiste şi satisfăcătoare, având în vedere contextul general al necesităţilor sociale, de mediu şi economice?

Durabilitatea: efectele obţinute în cadrul programelor propuse se menţin, chiar şi după finalizarea acestora, fără a fi necesară o finanţare publică ulterioară?

Sistemele de management şi monitorizare: în ce măsură influenţează acestea îndeplinirea obiectivelor programului şi cât de mult contribuie procedeele alese la obţinerea unor rezultate pozitive?

Concluzia evaluatorilor a fost că POS Mediu este în concordanţă cu strategiile comunitare.

Programul operaţional propus, priorităţile şi obiectivele sale operaţionale, coincid cu aşa numitele teme orizontale ale Uniunii Europene în ceea ce priveşte angajarea forţei de muncă, oportunităţile de şanse egale, protecţia mediului şi societatea informaţională. Structura programului, aşa cum este prezentată în cadrul variantei preliminare a Programului Operaţional destinat sectorului de mediu din România, este în general adecvată. Obiectivele programului sunt relevante, principalele probleme sunt identificate şi prioritizate, fiind de asemenea prevăzute măsuri corespunzătoare pentru soluţionarea acestora.

Programul a fost îmbunătăţit în concordanţă cu comentariile primite din partea evaluatorilor. De exemplu, una dintre cerinţele evaluatorilor a fost să fie prezentate dovezi care să justifice alocarea resurselor prevăzute în program în raport cu necesităţile României în sectorul de mediu. Ca urmare, a fost inclusă o secţiune privind *Evaluarea*

necesităţilor financiare de investiţii în sectorul de mediu, precum şi mai multe informaţii specifice referitoare la costurile de conformare prezentate în Anexa 4. Alte exemple privind contribuţia evaluării ex-ante la îmbunătăţirea calităţii activităţilor de programare includ:

- Restructurarea analizei SWOT pentru a reflecta mai bine problemele asociate diferitelor sectoare de mediu (cărora li se adresează obiectivele şi priorităţile Programului);
- Revizuirea documentului pentru a reflecta mai bine obiectivele Programului Operaţional, redenumirea Axelor Prioritare 2 şi 3 astfel încât să fie subliniate obiectivele de mediu;
- Modificarea substanţială a textului aferent Priorităţii 3 pentru a asigura claritatea ideilor exprimate şi a pune accentul pe aspectele legate de protecţia mediului, inclusiv introducerea unui indicator suplimentar;
- Clarificarea responsabilităţilor atribuite AM şi OI şi detalierea în general a sistemului de implementare.

Autoritatea de Management, în cazul anumitor recomandări pe care le-a acceptat doar parţial, a explicat motivele sale în răspunsul oficial transmis evaluatorilor ex-ante. În anumite situaţii, AM a fost de acord cu recomandările făcute, însă punerea acestora în practică nu era posibilă sau numai în parte posibilă.

În acelaşi timp, unele dintre recomandările făcute de evaluatori nu au fost acceptate de AM din motive obiective. Ca urmare a unor clarificări ulterioare între AM şi evaluatorii ex-ante, aceştia din urmă au acceptat justificările AM, cu condiţia introducerii în POS a mai multor argumente în special în ceea ce priveşte: justificările alocărilor financiare pentru diferitele axe prioritare ale POS; necesitatea intervenţiilor în sectorul de apă potabilă; necesitatea măsurilor de economisire a energiei asociate intervenţiilor majore; o mai mare importanţă acordată măsurilor de conştientizare a publicului asociate investiţiilor majore; contribuţia la dezvoltarea societăţii civile. Toate aceste aspecte au fost detaliate în actuala versiune a POS Mediu în concordanţă cu recomadările evaluatorilor ex-ante.

Astfel, procesul de evaluare ex-ante şi-a atins obiectivele principale, determinând îmbunătăţirea documentului.

Raportul final al evaluării ex-ante va fi transmis separat Comisiei Europene.

Evaluarea Strategică de Mediu

Evaluarea Strategică de Mediu (SEA) a fost una dintre principalele componente ale evaluării exante.

Aceasta s-a derulat în conformitate cu prevederile Hotărârii de Guvern Nr. 1076/2004 privind procedura evaluării de mediu pentru planuri şi programe, care transpune în legislaţia românească Directiva UE Nr. 2001/42 (SEA) şi cu sprijin provenit de la proiectul PHARE RO-2004/016- 772.04.03.01.06 - " Evaluarea ex-ante".

Asistenţa tehnică menţionată mai sus a asigurat sprijin în realizarea evaluării strategice de mediu, inclusiv sprijin în elaborarea raportului SEA şi organizarea consultării publicului. Pe parcursul întregii proceduri SEA a fost asigurată coordonarea de către autorităţile de mediu şi implicarea celor din sectorul de sănătate. În concordanţă cu prevederile legale, AM pentru POS Mediu a stabilit un grup de lucru pentru SEA, format din reprezentanţi ai Ministerului Economiei şi Finanţelor, Ministerului Sănătăţii Publice – Institutul de Sănătate Publică, Ministerului Internelor şi Reformei Administrative, Ministerului Agriculturii şi Dezvoltării Rurale, departamentelor tehnice ale Ministerului Mediului şi Dezvoltării Durabile şi din partea ONG-urilor. Raportul SEA a fost elaborat de un expert cheie specializat în SEA, cu sprijin din partea grupului de lucru.

Pe parcursul evaluării strategice de mediu a fost analizat întregul conţinut al POS Mediu.

Concluziile şi recomandările experţilor au avut la bază documentele naţionale şi internaţionale relevante pentru POS Mediu. Cadrul de referinţă de bază pentru realizarea evaluării strategice de mediu a fost stabilirea obiectivelor de mediu relevante care au fost definite pe baza analizei documentelor naţionale şi internaţionale relevante existente (strategii, planuri şi programe) şi a situaţiei existente în sectorul de mediu, ţinând cont de obiectivele din POS Mediu. Obiectivele finale relevante în ceea ce priveşte protecţia mediului au inclus probleme relevante legate de sănătatea umană, precum şi aspecte referitoare la protecţia naturii şi a biodiversităţii (în cadrul reţelei Natura 2000).

Concluzia raportului a fost că POS Mediu urmăreşte îmbunătăţirea situaţiei mediului în România. Analiza POS Mediu a demonstrat că măsurile prevăzute în cadrul principalelor domenii de intervenţie pot avea efecte pozitive semnificative, cu excepţia unor activităţi derulate în faza de construcţie şi în cazul în care anumite măsuri de ameliorare a posibilelor efecte nu sunt puse în practică.

În cadrul sistemului general de monitorizare a POS Mediu va fi integrat şi un program de monitorizare a mediului. Acesta va permite semnalarea eventualelor probleme de mediu rezultate din proiectele propuse în cadrul POS Mediu, neidentificate pe parcursul evaluărilor ex-ante, facilitând implementarea de urgenţă a măsurilor corective.

Consultarea publicului s-a realizat atât cu privire la raportul SEA, cât şi la întreg POS Mediu.

Documentele au fost făcute publice, fiind uşor de accesat prin intermediul paginii de web a MMDD. Publicul a fost anunţat prin intermediul canalelor media cu privire la posibilitatea exprimării opiniilor asupra documentelor prezentate, pe parcursul a 45 de zile, iar în luna ianuarie 2007 a fost organizată o dezbatere publică la sediul MMDD. Procedura SEA s-a finalizat pe 31 ianuarie 2007.

Programul Operaţional Asistenţă Tehnică – POAT

- **Integral pe CD**

Programul Operaţional de Asistenţă Tehnică (PO AT) are drept obiectiv asigurarea unui proces de implementare a instrumentelor structurale în România în conformitate cu principiile şi regulile de parteneriat, programare, evaluare, comunicare, management, inclusiv management financiar, monitorizare şi control pe baza responsabilităţilor împărţite între Statele Membre şi Comisia Europeană, conform prevederilor din Regulamentul General privind Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European şi Fondul de Coeziune. Întrucât programul răspunde unor nevoi identificate pentru întregul sistem de management şi implementare a fondurilor structurale, comune în unele cazuri pentru o categorie de actori, programul este prin natura sa orizontal. Celelalte programe operaţionale pot primi sprijin prin Programul Operaţional de Asistenţă Tehnică în vederea implementării operaţiunilor utile şi altor părţi implicate. În acelaşi timp, PO AT oferă sprijin sporit procesului de coordonare şi sistemului de control financiar şi audit.

Împreună cu celelalte Programe Operaţionale, PO AT va contribui în mod substanţial la realizarea priorităţii tematice identificate în Cadrul Strategic Naţional de Referinţă, şi anume *“Construirea unei capacităţi administrative eficace”*.

Strategia PO AT ia în considerare angajamentele asumate de către Guvernul României prin intermediul documentului de poziţie complementar pe Capitolul 21 “Politica regională şi coordonarea instrumentelor structurale” şi va căuta să ţină cont de progresele înregistrate în implementarea *Planului Unic de Acţiuni pentru îmbunătăţirea sistemelor de*

gestionare a fondurilor acordate României de Uniunea Europeană (fonduri de pre-aderare şi instrumente structurale), adoptat de către Guvern în 2005. Programul Operaţional de Asistenţă Tehnică este realizat pe baza proiectelor finanţate din programele de pre-aderare având drept obiectiv consolidarea capacităţii administrative pentru gestionarea fondurilor nerambursabile ale Uniunii Europene.

La nivel naţional, obiectivul PO AT este de a asigura sprijinul necesar procesului de coordonare şi implementare a instrumentelor structurale în România, de a asigura un sistem fiabil de management şi de monitorizare pentru aceste instrumente şi de a asigura o comunicare corespunzătoare la adresa publicului general cu privire la intervenţiile finanţate prin fondurile europene. Toate aceste obiective se vor reflecta în capacitatea de absorbţie la nivel global şi în modul eficient de utilizare a intervenţiilor instrumentelor structurale.

Obiectivele specifice ale PO AT sunt următoarele:

1. Asigurarea sprijinului necesar şi a instrumentelor corespunzătoare unei implementări şi absorbţii eficiente şi eficace a instrumentelor structurale pentru perioada 2007-2013 şi pregătirea viitoarelor intervenţii din instrumentele structurale.

2. Asigurarea conştientizării publicului general cu privire la rolul sprijinului comunitar, precum şi a înţelegerii de către potenţialii aplicanţi a intervenţiilor instrumentelor structurale.

În vederea atingerii acestor obiective, au fost identificate următoarele axe prioritare:

Axa prioritară 1 – Sprijin în implementarea instrumentelor structurale şi coordonarea programelor

Axa prioritară 2 – Sprijin pentru dezvoltarea şi funcţionarea Sistemului Informatic Unic de Management.

Axa prioritară 3 – Diseminarea informaţiei şi promovarea instrumentelor structurale.

Programul Operaţional de Asistenţă Tehnică a fost pregătit de către Ministerul Finanţelor Publice de comun acord cu alte ministere în calitate de Autorităţi de Management pentru celelalte programe operaţionale. Obiectivele, axele prioritare şi domeniile majore de intervenţie propuse sunt de natură orizontală, şi au fost împărţite între Programul Operaţional de Asistenţă Tehnică şi restul programelor operaţionale pe baza principiilor de complementaritate, subsidiaritate şi coerenţă logică, cu o atenţie sporită acordată liniilor directoare cu privire la sistemul de implementare a fondurilor structurale.

Axele prioritare de asistenţă tehnică din cadrul fiecărui program operaţional vor oferi asistenţă specifică procesului de pregătire a proiectelor, monitorizare, evaluare şi control, precum şi activităţilor de comunicare ce asigură o publicitate corespunzătoare, în conformitate cu specificitatea fiecărui program operaţional. Această asistenţă specifică se va complementa cu instrumentele orizontale de asistenţă care răspund nevoilor comune tuturor structurilor şi actorilor implicaţi în gestionarea şi implementarea instrumentelor structurale, cu intervenţiile vizând dezvoltarea unui sistem informatic unic de management capabil să furnizeze informaţii transparente cu privire la absorbţia fondurilor structurale, cu activităţi orizontale în vederea sensibilizării publicului cu privire la rolul sprijinului comunitar şi a asigurării unei înţelegeri de ansamblu asupra intervenţiilor instrumentelor structurale. Aceste trei domenii generale de intervenţie presupun pregătirea şi implementarea unui program operaţional orizontal de asistenţă tehnică.

Implementarea programului este în responsabilitatea Autorităţii de Management pentru Programul de Asistenţă Tehnică, rol îndeplinit de către Direcţia Asistenţă Tehnică din cadrul Ministerului Finanţelor Publice.

Se aşteaptă ca aproximativ 77,4% din totalul cheltuielilor de asistenţă tehnică pentru sprijinirea politicii structurale finanţate din fonduri structurale şi fonduri naţionale (780,91

milioane de Euro), şi anume 604,46 milioane de Euro, să fie alocat axelor prioritare de asistență tehnică din cadrul programelor operaționale sectoriale şi din POR. Restul de fonduri de asistență tehnică, şi anume aproximativ 176,45 milioane de Euro, va fi cheltuit prin implementarea intervențiilor din cadrul Programului Operațional de Asistență Tehnică.

Axele prioritare şi intervențiile din cadrul Programului Operațional de Asistență Tehnică vor fi cofinanțate în întregime din Fondul European de Dezvoltare Regională. Contribuția din FEDR adusă Programului pe perioada 2007-2013 este de 150 milioane de Euro, care reprezintă 85% din finanțarea Programului Operațional de Asistență Tehnică. Fondurile naționale reprezentând partea de co-finanțare a Programul Operațional pe perioada 2007–2013 vor fi de 15%, şi anume aproximativ 26,45 milioane de euro.

PO AT a fost elaborat conform proiectelor de regulamente care stipulează prevederi generale cu privire la FEDR, FSE şi FC pe perioada 2007 – 2013. Domeniile ce vor fi finanțate prin intermediul PO AT sunt conforme cu prevederile stipulate în Regulamentul (CE) Nr… al Parlamentului European şi al Consiliului cu privire la Fondul European de Dezvoltare Regională.

Analiza situației existente

Sistemul instituțional pentru implementarea asistenței UE în România

Asistența de pre-aderare

Din 1991 România a beneficiat de asistență tehnică prin intermediul programelor de pre-aderare şi a dobândit astfel o experiență importantă în coordonarea şi implementarea unor astfel de programe.

Sistemul construit pentru Phare şi ISPA s-a dezvoltat treptat iar în perioada 2005-2006 trece printr-o importantă etapă: procesul acreditării EDIS.

Analiza inițială a decalajelor (faza I de pregătire în procesul de trecere la EDIS) a fost realizată în 2002 prin evaluarea capacității Fondului Național şi a agențiilor de implementare în implementarea programelor Phare şi ISPA şi a stadiului lor de pregătire în procesul de trecere la sistemul EDIS. În cursul anului 2004, analiza inițială a decalajelor a fost actualizată.

Etapa de acoperire a decalajelor (faza II de pregătire în procesul de trecere la EDIS) a fost inițiată în Septembrie 2002 de către Fondul Național şi de Agențiile de Implementare pentru Phare şi ISPA, prin dezvoltarea procedurilor interne şi s-a încheiat în anul 2005. Faza de evaluare a conformității sa derulat în 2005, iar raportul de evaluare a conformității a stabilit că pre-condițiile pentru aplicația formală pentru EDIS sunt îndeplinite.

Domeniile majore de intervenție cu privire la îmbunătățirea sistemelor de management şi control în vederea trecerii la EDIS s-au referit la: definirea responsabilităților în cadrul EDIS, îmbunătățirea manualelor de proceduri, asigurarea funcțiilor de supraveghere, verificarea eligibilității cheltuielilor, iregularități, co-finanțare, previzionarea fluxului monetar, identificarea unităților de evaluare ex-ante, finalizarea politicii de securitate a datelor etc. Aceste recomandări au fost îndeplinite. Toate cele trei faze ale procesului de pregătire pentru EDIS (analiza decalajelor, acoperirea decalajelor şi evaluarea conformității) au fost finalizate cu succes înainte de sfârşitul anului 2005.

Prin urmare, autoritățile române au trimis cererea oficială pentru acreditarea EDIS către Comisia Europeană în decembrie 2005 (a 4-a fază EDIS). Drept consecință, au avut loc două misiuni de audit ale Comisiei Europene – Direcția Generală Extindere: una pentru ISPA în perioada 6-10 Februarie 2006 şi una pentru Phare în perioada 13-24 martie 2006.

EDIS ar putea fi considerat drept un proces util pentru dezvoltarea capacității în gestionarea fondurilor nerambursabile ale Uniunii Europene, chiar dacă sistemul instituțional şi procedural pentru PHARE şi ISPA diferă semnificativ de arhitectura

sistemului construit pentru gestionarea instrumentelor structurale conform proiectelor de regulamente pentru perioada 2007 – 2013: principiul acreditării este acelaşi – existenţa unui sistem eficace de control intern şi un management eficace al ciclului de proiect şi de program.

Sistemul de management şi implementare a instrumentelor structurale a fost construit plecând de la experienţa dobândită în gestionarea instrumentelor de pre-aderare.

Asistenţa post - aderare

Cadrul pentru gestionarea şi implementarea instrumentelor structurale în România a fost creat de către Guvernul României printr-o serie de acte normative, după cum urmează:

- Hotărârea Guvernului nr. 497/2004 a fost adoptată în vederea desemnării responsabilităţilor către instituţiile şi organizaţiile implicate în coordonarea, implementarea şi gestionarea fondurilor nerambursabile ale Uniunii Europene cu scopul de a stabili şi asigura modul de funcţionare a unui cadru instituţional corespunzător pentru instrumentele structurale până la momentul aderării la UE.

Această Hotărâre a Guvernului cuprinde prevederi referitoare la Autoritatea de Management pentru Cadrul de Sprijin Comunitar care are rolul de departament pentru coordonarea managementului instrumentelor structurale (DCMIS), la autorităţile de management pentru programele operaţionale sectoriale şi pentru programul operaţional regional, cât şi la autoritatea de certificare.

- O altă Hotărâre a Guvernului nr. 1179/2004 completează HG 497/2004 şi desemnează Autoritatea de Management pentru Programul Operaţional de Asistenţă Tehnică, precum şi Organismele Intermediare identificate.

- Hotărârea Guvernului nr.128/2006 completează HG 497/2004 şi desemnează Autoritatea de Management pentru Programul Operaţional pentru Consolidarea Capacităţii Administrative.

Programul Operaţional Regional – POR

- **Integral pe CD**

Programul Operaţional Regional 2007 – 2013 (POR) include toate cele 8 Regiuni de Dezvoltare ale României, stabilite prin Legea nr. 151/1998 a dezvoltării regionale, modificată prin Legea nr. 315/2004, cu respectarea Regulamentului CE Nr. 1059/2003, referitor la stabilirea unui sistem comun de clasificare statistică a unităţilor teritoriale. Cele 8 Regiuni de Dezvoltare sunt:

• Regiunea 1: Nord-Est include 6 judeţe: Bacău, Botoşani, Iaşi, Neamţ, Suceava, Vaslui

• Regiunea 2: Sud-Est include 6 judeţe: Brăila, Buzău, Constanţa, Galaţi, Tulcea, Vrancea

• Regiunea 3: Sud include 7 judeţe: Argeş, Călăraşi, Dâmboviţa, Giurgiu, Ialomiţa, Prahova, Teleorman

• Regiunea 4: Sud-Vest include 5 judeţe: Dolj, Gorj, Mehedinţi, Olt, Vâlcea

• Regiunea 5: Vest include 6 judeţe: Arad, Caraş Severin, Hunedoara, Timiş

• Regiunea 6: Nord-Vest include 6 judeţe; Bihor, Bistriţa-Năsăud, Cluj, Maramureş, Satu Mare, Sălaj

• Regiunea 7: Centru include 6 judeţe: Alba, Braşov, Covasna, Harghita, Mureş, Sibiu

• Regiunea 8: Bucureşti – Ilfov include capitala ţării Bucureşti şi Judeţul Ilfov

Regiunile de Dezvoltare ale României

Regiunile de Dezvoltare sunt unități teritorial - statistice, alcătuite din 4-7 județe (cu excepția Regiunii Bucureşti-Ilfov), prin asocierea liberă a Consiliilor Județene. Ele corespund nivelului NUTS II potrivit clasificării EUROSTAT, şi reprezintă cadrul de colectare a datelor statistice specifice la nivel teritorial NUTS II.

Toate regiunile NUTS II din România, inclusiv Bucureşti – Ilfov, au un Produs Intern Brut (PIB) mai mic de 75% din media comunitară. De aceea, ele sunt eligibile pentru finanțare din Fonduri Structurale în cadrul Obiectivului „Convergență", aşa cum este specificat în art. 5 al Regulamentului Consiliului Nr 1083/20061."

Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuințelor (fostul Minister al Integrării Europene) a fost desemnat Autoritate de Management pentru Programul Operațional Regional 2007-2013 (AM pentru ROP), potrivit deciziei Guvernului Nr. 497/2004, având responsabilitatea managementului, gestionării şi implementării asistenței financiare locate acestui program. Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Regional s-a constituit în cadrul MDLPL, conform H.G. 361/2007.

Cele opt Agenții de Dezvoltare Regională (ADR-uri) au fost stabilite în 1998 prin Legea nr. 151/1998, modificată prin Legea nr. 315/2004, ele fiind organisme executive ale Consiliului de Dezvoltare Regională, care grupează reprezentați ai autorităților județene şi locale. ADRurile au fost desemnate organisme intermediare pentru implementarea POR, conform angajamentelor asumate în Capitolul 21 – Politica regională şi coordonarea instrumentelor structurale.

Programul Operațional Regional va fi finanțat în perioada 2007- 2013 din bugetul de stat şi bugetele locale, cât şi din surse private, fiind cofinanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) - unul din Fondurile Structurale ale Uniunii Europene. Contribuția financiară a UE poate ajunge până la 85% din totalul cheltuielilor naționale (publice şi private).

POR implementează elemente importante ale Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională a Planului Național de Dezvoltare (PND), contribuind, împreună cu celelalte Programe Operaționale Sectoriale (PO), la realizarea obiectivului Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională a PND şi al Cadrului Național Strategic de Referință, şi anume diminuarea disparităților de dezvoltare economică şi socială dintre România şi statele membre ale UE.

Disparitățile teritoriale, în ceea ce priveşte dezvoltarea economică şi socială, sunt într-un proces de creştere la nivelul întregii țări, deşi în câteva cazuri ritmul schimbării a fost atât de rapid încât este dificil de identificat modele structurale. Evident este însă faptul că Bucureşti – Ilfov este cea mai dezvoltată regiune a țării şi prezintă semne de congestionare. În acelaşi timp, se observă o uşoară tendință de creştere care se concentrează în regiunile vestice (Nord-Vest, Centru şi Vest) şi mai puțin în regiunile estice (Nord-Est, Sud-Est, Sud şi Sud-Vest), deşi dinamica reală poate fi mai bine evaluată la nivel subregional, unde sunt foarte evidente semnele de decuplare economică a arealelor marginale situate de-a lungul granițelor inclusiv de-a lungul Dunării, întărindu-se tendințele istorice vechi, iar alți factori locali pot fi mai bine evaluați.

De aceea, scopul POR este să sprijine, pe cât posibil, o creştere echilibrată a tuturor zonelor țării, nu atât prin redistribuirea resurselor publice, cât mai ales prin asigurarea, ca toate zonele să aibă un nivel minim de infrastructură de afaceri, socială şi capital uman, care să permită creşterea economică. În acest sens, trebuie să se asigure că există precondiții adecvate şi că nu s-au creat prin anumite mecanisme care se întăreasc unele pe altele (politica fiscală şi piața muncii) pericole de subdezvoltare. Este evident că POR nu poate singur să impulsioneze dezvoltarea regională, nici să joace rol de echilibrare dacă acționează izolat de intervențiile structurale în domeniul transportului, competitivității

economice, mediului, dezvoltării rurale şi a resurselor umane, care sunt incluse în alte programe operaționale şi care constituie într-un fel precondiții pentru succesul Programului Operațional Regional. POR îşi propune să sprijine acest proces de creştere distribuită geografic, dându-i o dimensiune locală mai pregnantă, şi permițând diferitelor zone ale țării să-şi valorifice resursele specifice pe baza nevoilor locale şi a potențialului local, iar diversitatea căilor de dezvoltare a diferitelor zone ale țării poate avea loc pe baza propriei lor istorii a resurselor şi a punctelor lor forte. Cu alte cuvinte, POR va sprijini dezvoltarea locală pe o abordare de jos în sus complementară cu abordarea dezvoltării structurale național sectoriale de sus în jos prevăzută în majoritatea Programelor Operaționale. POR va sprijini, de asemenea, intervențiile locale în zonele cu un nivel ridicat de creştere, pentru a face față problemelor generate de creştere cum ar fi congestionarea, pentru a evita anumite situații de decuplare de la dezvoltarea economică la scară mică şi de a asigura durabilitatea creşterii, prin sprijinirea intervențiilor strategice pe termen lung.

Modalitatea de intervenție prin POR se articulează pe mai multe etape pentru a lua în mod real în considerare capacitatea limitată de programare şi planificarea de la nivel local şi experiența dobândită în anii de construcție instituțională în domeniu, realizată cu sprijin UE. Alocările financiare orientative sunt realizate la nivel regional, pe baza gradului de dezvoltare locală, dându-se prioritate regiunilor subdezvoltate, printr-un mecanism de alocare financiară invers proporțional cu mărimea PIB/locuitor, ajustat cu densitatea populației, astfel încât Regiunile mai puțin dezvoltate primesc proporțional, alocări financiare mai mari în cadrul axelor prioritare agreate la nivel național şi în concordanță cu strategiile de dezvoltare agreate la nivel regional de către autoritățile locale prin Consiliile de Dezvoltare Regională. Aceste fonduri vor fi utilizate pentru finanțarea unor proiecte cu impact major asupra dezvoltării locale, şi care vor stimula creşterea: reabilitarea şi modernizarea infrastructurii locale de transport pentru a îmbunătăţii accesibilitatea, infrastructura educațională şi de sănătate, pentru a asigura formarea capitalului uman şi populație sănătoasă, întărirea structurilor de sprijinire a afacerilor (parcuri industriale, logistice, de afaceri etc) pentru atragerea investitorilor, sprijinirea creării de microîntreprinderi, pentru a permite pieței locale să atingă o masă critică de auto-susținere, valorificarea potențialului turistic local, a patrimoniului cultural şi natural, prin sprijinirea dezvoltării infrastructurii turistice şi a inițiativelor antreprenoriale în acest domeniu, şi, de asemenea, măsuri specifice pentru sprijinirea centrelor urbane, pentru a acționa ca o rețea de motoare de creştere şi pentru a stimula oportunitățile de dezvoltare în arealele învecinate, contribuind astfel la crearea de legături economice regionale, care lipsesc în prezent în majoritatea regiunilor României.

Principalele caracteristici ale POR, care îl individualizează de celelalte Programe Operaționale, sunt:

- Are o dimensiune locală evidentă, în abordarea problemelor socio-economice din punct de vedere local şi valorificarea resurselor şi oportunităților locale;
- Dă prioritate regiunilor relativ rămase în urmă şi mai puțin dezvoltate, pentru a le asigura un set minim de precondiții de creştere, neavând, în sine, un scop redistributiv;
- Domeniile de intervenție ale POR sunt complementare domeniilor de intervenție ale celorlalte Programe Operaționale, şi se aşteaptă să opereze în sinergie cu acestea;
- Promovează o abordare de jos în sus a dezvoltării economice; ia în considerare gradul scăzut al capacității de planificare şi programare din țară şi prevede, în linii mari, axe prioritare tematice la nivel național, şi anume:

***Axa 1* – Sprijinirea dezvoltării durabile a oraşelor – potențiali poli de creştere**

***Axa 2* - Îmbunătăţirea infrastructurii regionale şi locale de transport**
Axa 3 – Îmbunătăţirea infrastructurii sociale
***Axa 4* - Consolidarea mediului de afaceri regional şi local**
***Axa 5* - Dezvoltarea durabilă şi promovarea turismului**
Axa 6 - Asistenţă tehnică

Aceste axe prioritare sunt în concordanţă cu politicile comunitare asupra coeziunii economice şi sociale promovate de Uniunea Europeană aşa cum sunt evidenţiate în Capitolul 3.4 al acestui document.

Prin implementarea acestor axe prioritare, POR contribuie nu numai la atingerea obiectivului global al Stategiei Naţionale de Dezvoltare Regională, dar şi la realizarea obiectivului global al Planului Naţional de Dezvoltare şi al Cadrului Naţional Strategic de Referinţă şi anume, diminuarea disparităţilor de dezvoltare dintre România şi Statele Membre ale UE, prin complementaritatea pe care o asigură Programelor Sectoriale:

- **Creşterea Competitivităţii Economice**
- **Infrastructură de Transport**
- **Infrastructură de Mediu**
- **Dezvoltarea Resurselor Umane**
- **Creşterea Capacităţii Administrative**
- **Asistenţă Tehnică**

Axele Prioritare ale POR au fost identificate într-un larg cadru partenerial (grupuri de lucru tematice, forumuri, etc), sub coordonarea Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor. Partenerii regionali (în special, Agenţiile de Dezvoltare Regională) au fost solicitaţi să se implice activ şi efectiv în procesul de elaborare a Programului Operaţional Regional 2007-2013, pentru a identifica şi integra mai uşor nevoile existente la nivel regional şi local şi pentru a asigura implicarea într-o măsură mai mare a autorităţilor locale şi a organismelor regionale în procesul de definire a politicii de dezvoltare economică şi socială a României. Acest proces s-a desfăşurat pe tot parcursul anului 2005 şi continuă şi în prezent împreună cu organizaţiile parteneriale implicate la nivel naţional şi regional. Principalii parteneri de discuţie în acest sens sunt următorii:

a) Autorităţile/organismele publice regionale, locale, urbane, inclusiv Agenţiile de Dezvoltare Regională

b) Ministerele de linie şi agenţiile guvernamentale, în principal Ministerul Economiei şi Finanţelor (MEF), Ministerul pentru Întreprinderi Mici şi Mijlocii, Comerţ, Turism şi Profesii Liberale (MIMMCTPL), Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Tineretului (MECT), Ministerul Sănătăţii Publice (MSP), Ministerul Internelor şi Reformei Administrative (MIRA), Ministerul Muncii, Familiei şi Egalităţii de Şanse (MMFES), Ministerul Transporturilor (MT), Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile (MMDD), Ministerul Culturii şi Cultelor (MCC);.

c) Parteneri economici şi sociali

d) Alte organisme reprezentând societatea civilă, organizaţiile de mediu, organizaţiile neguvernamentale, organisme responsabile cu promovarea egalităţii între bărbaţi şi femei Organisme internaţionale (Reprezentanţa Comisiei Europene, Banca Mondială, USAID, BERD, PNUD) au participat activ în cadrul consultărilor publice pentru stabilirea axelor prioritare şi identificarea domeniilor de intervenţie şi acţiune ale POR.

Consultările publice organizate de către Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor la nivel naţional şi regional au asigurat o implicare activă şi eficientă a tuturor organismelor relevante pentru dezvoltarea regională şi diseminarea informaţiilor tuturor partenerilor, respectând astfel principiul transparenţei şi accesului la informaţii a tuturor celor interesaţi de domeniile de intervenţie ale POR

POR include comentariile şi recomandările făcute în cadrul consultărilor interministeriale şi interregionale, precum şi a meselor rotunde organizate de MDLPL.

De asemenea, principiul parteneriatului va fi utilizat şi pe parcursul implementării, monitorizării şi evaluării POR. Prin intermediul implementării şi evaluării POR, se va asigura implicarea organizaţiilor relevante de la nivel regional în procesul de selecţie a proiectelor, astfel încât să fie selectate acele proiecte cu impact pozitiv major pentru regiuni, care să soluţioneze nevoi specifice ale regiunilor, prioritizate conform Planurilor şi Strategiilor de Dezvoltare ale Regiunilor de Dezvoltare, precum şi a altor documente locale de programare.

Programul Operaţional Regional este structurat pe 5 axe prioritare şi doisprezece domenii de intervenţie, precum şi o axă prioritară de asistenţă tehnică prin intermediul căreia să se asigure implementarea în bune condiţii a Programului.

Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice – POS CCE

- **Integral pe CD**

Programul Operaţional Sectorial "Creşterea Competitivităţii Economice" (numit în continuare POS CCE) reprezintă principalul instrument pentru realizarea celei de-a doua priorităţi tematice a CSNR – şi anume, creşterea pe termen lung a competitivităţii economice din România, prioritate ce rezultă din prioritatea similară din Planul Naţional de Dezvoltare. În acelaşi timp, POS CCE contribuie, mai mult sau mai puţin, la implementarea tuturor celorlalte priorităţi tematice şi teritoriale ale CSNR.

În urma analizei situaţiei actuale şi a analizei SWOT, se poate constata o dezvoltare lentă sau nefavorabilă a anumitor factori cu influenţă asupra competitivităţii. Deşi a progresat substanţial în ultimii ani, România prezintă serioase decalaje de competitivitate în raport cu statele membre ale UE.

Motivele acestei rămâneri în urmă se regăsesc la nivelul tuturor elementelor care determină competitivitatea. Acestea se reflectă în ultimă instantă, într-o productivitate scăzută, fapt ce defineşte problema competitivităţii în România. Nivelul PIB la PPC1 reprezintă doar 50% din media noilor state membre ale UE.

În ciuda progreselor înregistrate în privinţa privatizării, eficientizării şi reglementării sectorului financiar, accesul firmelor la capital rămâne înca limitat. În plus, utilizarea unor tehnologii şi echipamente cu durata de viaţa depasită, energo-intensive, reduce drastic productivitatea în majoritatea sectoarelor economice.

De aceea, creşterea competitivităţii nu trebuie privită ca un proces de exploatare a avantajelor pe termen scurt (de ex: costul redus al forţei de muncă), ci ca un proces de construire a unei structuri economice bazate pe investiţii de capital si pe cercetare, dezvoltare si inovare. Altfel spus, articularea unei perspective de convergenţă pe termen mediu şi lung şi integrarea cu succes a pieţei româneşti trebuie să aibă în vedere dezvoltarea unei economii bazate pe cunoastere.

Analiza situaţiei actuale şi cea SWOT pun accentul pe decalajele specifice ale diferitelor componente ale competitivităţii economice, precum şi pe nevoile ce decurg din acestea, ca baza pentru cea mai potrivită combinaţie de acţiuni.

Sectorul IMM este cel mai afectat, datorită orientării relativ slabe către activităţi productive, accesului redus la capital, tehnologie şi infrastructură, a adaptabilităţii la nevoile pieţei prin inovare şi datorită nivelului scăzut al abilităţilor manageriale. Nivelul scăzut de complexitate şi puterea de cumpărare scăzută ale pieţei interne nu îndeamnă

companiile spre certificare, afectându-le capacitatea de adaptare la standardele impuse de integrarea în UE şi de concurenţă datorată globalizării.

Cercetarea şi transferul tehnologic sunt sub - finanţate, insuficient orientate către cerere şi lipsite de infastructuri adecvate care să permită ca rezulatatele cercetării să se transforme în inovare aplicată.

Numărul firmelor inovative este de trei până la patru ori mai mic ca pondere în total firme, comparativ cu media Uniunii Europene, principalele decalaje constând în nivelul scăzut al implementării drepturilor de proprietate şi absenţa structurilor de susţinere a start-up-urilor inovative; în plus, initiativele mai vechi nu au avut continuitate datorită planificării şi managementului ineficiente.

România este deficitară şi în ceea ce priveşte infrastructura de afaceri necesară pentru a face faţă competiţiei pe piata naţională şi internaţională, în special în sectorul inovativ şi de înaltă tehnologie. În acest scop ar trebui promovat un set de măsuri nu doar cuprinzătoare ci şi orientate. Trebuie acordată atenţie, în special, structurilor de sprijinire a afacerilor, care în multe cazuri sunt insuficiente datorită lipsei echipamentelor, logisticii, utilităţilor şi spaţiului necesar desfăşurării activităţilor economice. În acelaşi timp, o parte dintre acestea nu sunt complet operaţionale şi necesită asistenţă în continuare pentru a îmbunătăţi serviciile oferite întreprinderilor. Mai mult, se va acorda sprijin şi dezvoltării şi creării de noi structuri pentru sprijinirea afacerilor la nivel naţional, furnizând echipament avansat, utilităţi şi servicii de afaceri. Scopul este de a atrage întreprinderi inovative care operează atât pe piaţa naţională cât şi pe cele internaţionale ce vor beneficia de activităţi de cercetare.

Economia României dovedeşte o tendinţă pozitivă de dezvoltare în ceea ce priveşte industria şi serviciile suport, dar încă insuficientă pentru a acoperi decalajele. Multe domenii economice se bazează fie pe resurse naturale (ca de exemplu industria lemnului, materialelor de construcţii), fie sunt rezultatul istoric al industrializării forţate (ex. industrie grea, metalurgie, chimie, petrol). Aceşti factori nu au stimulat coeziunea şi cooperarea în cadrul acestor ramuri, afectând astfel temeinicia lanţului de producţie şi capacitatea de a crea valoare adaugată.

În plus, există şi alţi factori, care nu intră direct sub incidenţa acestei strategii, dar care au un mare impact asupra competitivităţii. Infrastructura de transport şi protecţia mediului prezintă serioase deficienţe, după decenii de investiţii insuficiente. Accesul la educaţia universitară şi continuă rămâne încă sub media regională, cu o situaţie foarte defavorabilă în ceea ce priveşte absolvenţii din mediul rural (coroborată cu un grad redus de facilităţi).

Analiza SWOT confirmă problemele identificate în analiza situaţiei actuale şi prezintă totodată câteva din oportunităţile şi punctele tari pe care România le poate exploata pentru a creşte competitivitatea economică. Spre exemplu, liberalizarea anumitor sectoare economice chiar la un nivel superior celui înregistrat în multe state membre UE, cum ar fi cel energetic sau cel de telecomunicaţii, ar putea permite un nivel de investiţii mai amplu şi mai rapid, ce ar stimula dezvoltarea la nivel orizontal.

Analiza SWOT scoate totodată în evidenţă şi alte evoluţii pozitive cum ar fi dinamica investiţiilor străine, stabilitatea macroeconomică, creşterea sectorului TIC, sugerând existenţa unor oportunităţi certe de creştere competitivă în aceste domenii.

Importanţa sectorului TIC pentru dezvoltarea economică şi competitivitate este confirmată atât de progresul României la nivelul societăţii informaţionale, cât şi de cercetările recente legate de impactul economic al extinderii societăţii informaţionale asupra creşterii productivităţii prin creşterea capitalului, prin factorul de creştere a productivităţii în sectorul TIC şi prin utilizarea TIC. Acest progres este încă departe de a fi satisfăcător, asa cum rezultă din capitolele de Analiză socio-economică şi Analiză SWOT.

Se pune accent pe conectarea broadband,,conectările de mare viteză la Internet, fiind cunoscute ca surse generatoare de beneficii pentru convergență, trend tehnologic care poate stimula creşterea productivității şi creşterea producției în economie.

Se asteaptă ca tehnologia broadband să contribuie semnificativ la câștigurile din TIC deoarece reprezintă o infrastructură de bază şi permite furnizarea de servicii şi aplicații inovative. Utilizarea de aplicații şi servicii avansate aduce la rândul său câștiguri de productivitate, atât pentru sectorul afacerilor, cât şi pentru administrația publică. Ea crează totodată noi piețe şi creşte cererea pentru noi produse şi servicii TIC cu impact asupra creşterii economice. Este îndeobşte acceptat ca competiția pe piață este cel mai bun mecanism de stimulare a extinderii sistemului de broadband dar şi ca în zonele în care furnizarea de broadband este inadecvată este necesară o anumită intervenție publică. Intervenția publică poate lua multe forme, începând de la politici agregate ale cererii până la sprijin financiar direct în regiunile în care forțele pieței nu reuşesc să opereze ori nu există piețe.

Dezvoltarea economică şi socială durabilă depinde în mod direct de sectorul strategic de energie, care, după cum reiese din capitolul de analiză, înregistrează performanțe scăzute datorită infrastructurilor de producție şi distrubuție învechite, ducând la scăderea eficienței energetice pe parcursul întregului lanț, de la producție până la utilizatorul final. Există o legatură strânsă între inițiativele de politici din energie, competitivitate şi mediul înconjurator. Nevoia de noi investiții în capacitatea de generare (în special în ceea ce priveşte mediul înconjurator) şi de transmisie, precum şi rezolvarea neajunsurilor de pe piețele de gaz şi electricitate reprezintă adevărate provocări. Schema de penalizări în cazul emisiilor poluante, ce luptă împotriva încălzirii globale, a fost revăzută pentru a nu dezavantaja industriile româneşti şi europene față de competitorii internaționali.

Contextul dezvoltării competitive prezentat mai sus, pe baza analizei situației actuale şi a analizei SWOT, reprezintă punctul de plecare în derularea exercițiului de programare şi elaborarea strategiei POS CCE.

În această situație, principalul obiectiv al strategiei este creşterea poziției competitive a țării în contextul stabilității macroeconomice, care să însoțească în acelaşi timp procesul natural de creştere a investițiilor străine directe (ISD).

Mai mult, strategia va trebui să ia în considerare în mod realist faptul că România a devenit parte a canalelor globalizate de producție şi va dezvolta mai puțin o specializare sectorială şi mai degrabă o specializare subsectorială numai în anumite faze productive, produsele sale devenind greu de recunoscut pe piața internațională printr-o strategie de brand. Deci, unul dintre obiectivele finale ale strategiei va fi modificarea graduală a poziției producției româneşti, în diviziunea internațională a activităților productive, prin creşterea ponderii calitătii interne a procesării.

Aceasta va presupune un set de acțiuni articulate şi concertate în investiții de capital, cercetare şi inovare şi asigurarea serviciilor atât pentru sectoarele tradiționale (cu valoare adaugată scazută şi medie), cât şi pentru cele cu valoare adaugată crescută.

Pentru realizarea acestui obiectiv strategia va trebui să:

- dezvolte o bază de afaceri antreprenorială şi inovativă, prin investiții în produse cu valoare adaugată ridicată;
- faciliteze accesul IMM-urilor la finanțare prin instrumente financiare adecvate ;
- aducă în discuție slăbiciunile sectoarelor industriale existente, care utilizează tehnologii învechite, care afectează mediul şi sunt mari consumatoare de energie.
- diversifice în continuare baza de producție a tării pentru minimizarea riscurilor datorate excesivei dependențe de produsele cu valoare adaugată scăzută ;

- stabilească o legatură între activităţile de C&D şi aplicarea lor în industrie şi să promoveze sectoarele inovative care se bazează pe activitatea de cercetare;

- sprijine folosirea pe scară largă a tehnologiilor TIC; sporească eficienţa şi dezvoltarea durabilă a sistemului energetic ca factor al competitivităţii, adresându-se în acelaşi timp problemelor de eficienţă energetică la utilizatorii finali.

Aceasta va implica o imbunătăţire generalizată a proceselor de producţie, incluzând lărgirea şi innoirea gamei tradiţionale de produse româneşti (prin creşterea calităţii lor şi prin creşterea valorii adăugate) şi acţiuni intreprinse în scopul recunoaşterii lor mai bune pe piaţa internaţională, precum şi un efort paralel către diversificarea sectorială (produse mai bune şi produse noi).

Cu alte cuvinte, este esenţială crearea premiselor, prin POS CCE, pentru acţiuni viitoare orientate către inovare. În particular, în ceea ce priveşte sectoarele tradiţionale, strategia va sprijini o tranziţie graduală, de la specializarea actuală de producţie cu valoare adaugată scăzută şi de la activităţile de subcontractare anonime, către un control integrat al producţiei (intermediar şi final) şi către produse orientate către consumatorul final şi produse de varf pe piaţă (asigurând inclusiv strategii de piaţă adecvate), astfel încât să răspundă cererii pentru noi pieţe atât la nivel naţional cât şi internaţional.

Pe lângă înnoirea intrasectorială şi realizarea de produse inovative în sectoarele tradiţionale pentru economia românească, a căror contribuţie la cifra de afaceri şi ocuparea forţei de muncă rămâne în prezent substanţială, este de asemenea necesar să scadă bazarea prelungită pe costuri de producţie scăzute, care nu ar mai putea fi susţinute într-un mediu economic globalizat. În acelaşi timp este foarte importantă susţinerea diversificării activităţilor productive, atât prin investiţii în domenii productive insuficient exploatate în România şi susţinerea noilor companii (start-ups şi spin-offs), cât şi prin sprijinirea modernizării tehnologice a companiilor productive.

Oportunităţile viitoare pentru îmbunătăţiri tehnologice majore şi pentru tranziţia de la avantajele competitive legate de costul redus al forţei de muncă, vor fi legate strict de cerinţele de creştere a eficienţei energetice, deoarece procesele cu consum redus de energie vor implica adoptarea de tehnologii avansate şi vor avea ca rezultat final reducerea costurilor operaţionale şi restructurarea totală a companiilor.

În sfârşit, introducerea generalizată şi orizontală a TIC în procesele productive poate reprezenta, de asemenea, nu numai o metodă de inovare a mijloacelor şi tehnicilor tradiţionale de producere şi comercializare a bunurilor şi serviciilor, ci va asigura, de asemenea, îmbunătăţirea relaţiilor şi interconectării între companii. Investiţiile în TIC reprezintă o precondiţie pentru stimularea cererii şi, în general, pentru crearea unui mediu atractiv atât pentru companii cât şi pentru cetăţeni.

Această strategie se va concentra pe întreprinderile mici şi mijlocii, dar se va adresa, de asemenea, şi întreprinderilor mari. Programul se adresează în primul rând IMM-urilor, atât datorită potenţialului lor inovativ şi adaptabilităţii, la cerinţele pieţei, cât şi datorită necesităţii ca acestea să poată surmonta obstacolele şi constrângerile cărora trebuie să le facă faţă în competiţia lărgită. Sunt necesare, de asemenea, investiţii în întreprinderile mari, pentru a permite atingerea masei critice de investiţii de capital în vederea diversificării şi modernizării tehnologice a industriei prelucrătoare şi imbunătăţirii eficienţei energetice pe ansamblu. Cele două ţinte vor acţiona sinergic, deoarece întreprinderile mari din România sunt unul din principalii actori în ceea ce priveşte tehnologia şi transferul calităţii proceselor către IMM-uri.

După cum s-a subliniat în capitolul de analiză, densitatea regională a IMM-urilor la nivel naţional, IMM-uri/1000 locuitori, este de patru ori mai scazută decât media UE. Mai mult, indicatorul de densitate arată discrepanţe între cele opt regiuni de dezvoltare, ce pot fi grupate pe trei niveluri de decalaje.

Aceeaşi clasificare rezultă analizând la nivel regional un alt indicator important, PIB/locuitor.

Este nevoie de o intervenție de contrabalansare în ceea ce priveşte disparitățile regionale, pentru a lega competitivitatea de coeziunea socio-economică, prin introducerea în procedura de selecție a unei evaluări pe 3 niveluri(în mod special pentru sprijinul direct pentru investiții productive) care va favoriza solicitanții din zonele dezavantajate. De-a lungul perioadei de programare, dacă statisticile vor indica o schimbare a datelor regionale, modificarea se va reflecta corespunzător în procedura de selecție. Această abordare va fi aplicată pentru operațiile similare finanțate național de către Ministerul pentru IMM, Comerț, Turism şi Profesii Liberale (fosta ANIMMC), astfel încât să nu distorsioneze obiectivele urmărite de acest program operațional.

În plus, POS CCE se adresează şi la nivel teritorial prin operațiuni specifice cum ar fi conectarea broadband a zonelor defavorizate, ceea ce va avea impact asupra reducerii decalajului urban-rural.

Strategia este în deplin acord cu Liniile strategice comunitare în care se precizează că atingerea obiectivelor Comunitătii de creştere economică şi de creare de locuri de muncă va necesita schimbarea structurală a activitătilor economice în activităti bazate pe cunoastere2. Pentru România, luând în considerare diferențele mari față de UE 25, obiectivele coeziunii pot fi atinse printr-o perioadă de tranziție care va permite trecerea graduală a României către economia bazată pe cunoaștere pe termen mediu și lung.

Întreg teritoriul României intră sub obiectivul de convergență şi în aceste circumstanțe sunt importante investițiile directe către intreprinderi, pentru creşterea capacității de CDI şi de absorbție a inovării, - aşa cum subliniază Liniile directoare. Acest lucru este de asemenea adevarat pentru sectoarele tradiționale expuse competiției globale, care necesită eforturi suplimentare pentru a fi competitive, ca şi pentru IMM-uri.

Programul Operațional Sectorial Transport – POST

- **Integral pe CD**

Documentul Cadru de Implementare (DCI) a Programului Operațional Sectorial Transport 2007-2013, este un document de programare elaborat de Autoritatea de Management pentru POST stabilită la nivelul Ministerului Transporturilor, în colaborare cu Ministerul Economiei şi Finanțelor.

DCI furnizează principalilor actori implicați (beneficiari, autorități publice, sindicate, societatea civilă, alte părți interesate şi publicului în general) o imagine mai detaliată a scopului şi structurii POST.

Scopul DCI POST este de a prezenta, în principal, beneficiarilor:

- **o descriere detaliată a domeniilor majore de intervenție pentru fiecare axă prioritară din POST,**
- **defalcarea fondurilor pe fiecare domeniu major de intervenție,**
- **principiile privind depunerea cererilor de finanțare, criteriile de selecție şi procedura de evaluare,**
- **indicatorii de monitorizare şi evaluare a POST,**
- **sistemul de management şi control,**
- **procedura de modificare a DCI.**

POST este instrumentul elaborat pe baza obiectivelor Cadrului Strategic Național de Referință (CSNR), stabilind prioritățile, obiectivele şi alocarea fondurilor pentru dezvoltarea sectorului de transporturi din România. Bugetul total al POST pentru perioada de

programare 2007-2013 este de aproximativ 5,7 miliarde EURO, reprezentând aproximativ 23% din totalul fondurilor alocate României pe baza CSNR, pentru perioada mai sus amintită. Din această sumă, 4,57 miliarde EURO reprezintă contribuția financiară din partea Comunității, în timp ce co-finanțarea națională va totaliza aproximativ 1,09 miliarde EURO. Finanțarea comunitară va proveni din Fondul de Coeziune şi Fondul European de Dezvoltare Regională.

Programul Operațional Sectorial Transport a fost aprobat prin decizia CE nr. C(2007) 3469/12.07.2007.

POST are la bază legislația Uniunii Europene (Regulamentele (CE) Nr. 1080/2006, (CE) Nr. 1083/2006, (CE) Nr. 1084/2006) ce stabileşte prevederile aplicabile pentru Fondul de Coeziune,

Fondul European de Dezvoltare Regională şi Fondul Social European pentru perioada de programare 2007-2013.

În plus, POST este în coerență cu Orientările Strategice Comunitare pentru Coeziune (Decizia Consiliului Nr. 2006/702/CE), precum şi cu legislația națională relevantă în domeniul politicii de transport, achiziției de terenuri, achizițiilor publice, finanțărilor publice etc.

Totodată, în paralel cu POST, în cadrul aceleiaşi perioade de programare au fost elaborate Programul Operațional Regional şi Programul Național de Dezvoltare Rurală, programe ce, complementar POST, se adresează infrastructurii de transport locale, respectiv rurale.

Coerența este de asemenea asigurată şi între POST şi Planul de Amenajare a Teritoriului Național aprobat prin Legea Nr. 363/2006 – Secțiunea Transport. Conceptul strategic de *Dezvoltare spațială şi integrare în structurile teritoriale europene 2007-2025*, care vizează integrarea cu structurile teritoriale europene, este în curs de elaborare şi are în vedere POST ca document de referință. Toate aceste programe se integrează intr-o strategie comună de dezvoltare în vederea realizării unui sistem de transport coerent, asigurând coeziunea spațială şi interoperabilitatea cu sistemele de transport ale Uniunii Europene, pentru rețele de transport naționale, regionale (locale) şi rurale.

Strategia POST este în concordanță cu Programul de Guvernare 2005-2008 şi ca angajament al autorităților din România va trebui de asemenea, să fie asigurată aceeaşi viziune strategică şi în următoarele programe de guvernare. Toate fondurile de investiții atrase în sectorul transporturi, inclusiv IFI şi împrumuturile la băncile comerciale, vor contribui eficient la îndeplinirea obiectivelor complementare.

Ținând cont de necesitatea României de a reduce disparitățile de dezvoltare economică şi socială comparativ cu celelalte state membre ale Uniunii Europene, precum şi de faptul că un sistem de transport eficient, durabil, flexibil şi sigur poate fi considerat o precondiție esențială pentru dezvoltarea economică, coroborat cu angajamentul de a dezvolta rețeaua TEN-T şi proiectele prioritare TEN-T, **obiectivul global** al Programului Operațional Sectorial Transport (POST) **este de promova un sistem de transport durabil în România, care va facilita transportul în condiții de siguranță, rapid şi eficient, pentru persoane şi mărfuri cu un nivel de servicii la standarde europene, la nivel național, european, între şi în cadrul regiunilor din România.**

De asemenea, obiectivele specifice urmăresc:

- Promovarea în România a transporturilor internaționale şi de tranzit pentru persoane şi mărfuri, asigurând conexiuni eficiente pentru Portul Constanța, precum şi transportul de tranzit dinspre Uniunea Europeană către sud, prin modernizarea şi dezvoltarea axelor prioritare TEN-T, aplicând măsurile necesare pentru protecția mediului.

- Promovarea transportului eficient al persoanelor şi mărfurilor între regiunile din România, precum şi transferul din zonele mai îndepărtate către axele prioritare de

transport, prin modernizarea şi dezvoltarea reţelelor TEN-T şi naţionale, conform principiilor de dezvoltare durabilă.

- Promovarea dezvoltării unui sistem de transport echilibrat pe moduri, bazat pe avantajul competitiv al fiecărui mod de transport, încurajând dezvoltarea transportului feroviar, naval şi intermodal.

- Sprijinirea dezvoltării durabile a transporturilor prin minimizarea efectelor adverse ale activităţii de transport asupra mediului şi prin creşterea siguranţei traficului şi a sănătăţii publice.

După modernizare, infrastructura de transport astfel îmbunătăţită va conduce direct la creşterea competitivităţii produselor şi aprovizionarea serviciilor, în sectoarele cheie ale economiei şi în cadrul tuturor regiunilor din România. Impactul global va conduce în general la îmbunătăţirea activităţii economice în România.

Pentru a realiza obiectivul POST, fondurile Uniunii Europene şi cele de la Bugetul de stat sunt prevăzute a fi alocate sectorului transport în vederea implementării următoarelor axe prioritare:

1. Modernizarea şi dezvoltarea axelor prioritare TEN-T în scopul dezvoltării unui sistem de transport durabil şi integrării acestuia cu reţele de transport ale Uniunii Europene
2. Modernizarea şi dezvoltarea infrastructurii de transport naţionale situate în afara axelor prioritare TEN-T în scopul dezvoltării unui sistem naţional durabil de transport
3. Modernizarea sectorului de transport în scopul îmbunătăţirii protecţiei mediului, a sănătăţii umane şi a siguranţei pasagerilor
4. Asistenţă Tehnică

Fiecare axă prioritară din cadrul POST este finanţată fie din Fondul de Coeziune fie din FEDR, dar nu din ambele, şi cuprinde una sau mai multe operaţiuni. Pentru fiecare axă prioritară au fost identificate domenii majore de intervenţie.

Programul Operațional pentru Pescuit – POP

- **Integral pe CD**

Programul Operațional pentru Pescuit al României a fost elaborat de Agenția Națională pentru Pescuit și Acvacultură, în conformitate cu art. 17(3) din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1198/2006 din 27 iulie 2006 privind Fondul European pentru Pescuit, în urma unui proces de consultare a agenților socio-economici, autorităților publice centrale și locale, sindicatelor, ONG-urilor și organizațiilor profesionale. În continuarea procesului început prin elaborarea Planului Național Strategic (PNS), au avut loc alte câteva întâlniri cu factorii interesați, Comisia Europeană și alți parteneri, în vederea realizării Programului Operațional, cu contribuția grupurilor tematice de lucru înființate în acest scop.

Planul Național Strategic pentru perioada 2007-2013 este conform cu Politica Comună de Pescuit și cu politica de guvernare a României pentru dezvoltarea acestui sector. Fondul European pentru Pescuit contribuie sub mai multe aspecte la implementarea Politicii Comune de Pescuit în România și a unei strategii specifice, care a fost dezvoltată pornind de la strategia propusă în Planul Național Strategic.

Conform Regulamentului, acest Program Operațional a fost elaborat astfel încât contribuția financiară alocată prin Fondul European pentru Pescuit să completeze sprijinul financiar acordat la nivel național, regional și local, integrându-se în prioritățile Comunității.

Corespondența dintre asistența provenită din Fondul European pentru Pescuit și politicile, prioritățile și activitățile Comunității a fost verificată și asigurată prin utilizarea criteriilor de selecție a acțiunilor ce vor fi finanțate. Complementaritatea Fondului European pentru Pescuit cu celelalte instrumente financiare comunitare a fost verificată sistematic: liniile de demarcare între instrumentele financiare sunt prezentate la nivelul fiecărei axe prioritare.

Acest Program cuprinde rezumatul fiecărei măsuri și prezintă indicatorii pentru realizarea obiectivelor.

Programe pentru IMM-uri

Prezentarea principalelor oportunități de finanțare destinate IMM-uri lor

Introducere

Uniunea Europeană oferă **sprijin pentru întreprinderile mici şi mijlocii din Europa** (IMM-uri).

Acesta este disponibil sub **forme diferite**, precum subvenții, împrumuturi şi, în anumite cazuri, garanții. Sprijinul poate fi oferit fie direct, fie prin intermediul programelor gestionate la nivel național sau regional, precum Fondurile structurale ale Uniunii Europene. De asemenea, IMM-urile pot beneficia de o serie de măsuri de asistență non-financiară, sub forma programelor şi serviciilor de sprijin pentru întreprinderi.

Acest instrument urmăreşte să prezinte principalele programe comunitare disponibile pentru IMM-uri şi conține o scurtă descriere, precum şi principalele site-uri ale fiecărui program. Vă rugăm să rețineți că ghidul nu este exhaustiv.

Schemele de asistență se împart în **patru categorii:**

1. Oportunități de finanțare tematice.

Acest tip de finanțare are obiective tematice specifice - mediu, cercetare, educație - şi este conceput şi pus în aplicare de diferite departamente ale Comisiei Europene. De obicei, IMM-urile sau alte organizații pot depune direct o cerere în cadrul acestor programe, cu condiția prezentării de proiecte durabile, transnaționale şi cu valoare adăugată. În funcție de natura programului, printre solicitanți se pot număra de asemenea grupări industriale, asociații ale întreprinderilor, furnizori de sprijin pentru întreprinderi şi/sau consultanți. Regula generală este cofinanțarea: sprijinul Uniunii Europene ia forma unor subvenții care acoperă doar o parte a costurilor unui proiect.

2. Fonduri structurale

Fondurile structurale (Fondul European de Dezvoltare Regională [FEDR] şi Fondul Social European [FSE]) sunt instrumentele comunitare de finanțare cu cele mai mari fonduri dedicate IMM-urilor, prin intermediul diferitelor programe tematice şi inițiative comunitare puse în aplicare la nivel regional. Beneficiarii fondurilor structurale primesc o contribuție directă pentru finanțarea proiectelor lor.

Vă rugăm să rețineți că gestiunea programelor şi selecția proiectelor are loc la nivel național şi regional.

3. Instrumente financiare

Majoritatea instrumentelor financiare sunt disponibile indirect, prin intermediul intermediarilor financiari. Multe dintre ele sunt gestionate de Fondul European de Investiții.

4. Sprijin pentru internaționalizarea IMM-urilor

În general, sprijinul ia forma asistenței oferite organizațiilor intermediare şi/sau autorităților publice din domeniul internaționalizării, care vizează sprijinirea IMM-urilor în demersul lor de a pătrunde pe piețele necomunitare.

5. Unde pot primi ajutor la nivel local?

Informații despre rețeaua Enterprise Europe Network care oferă sprijin pentru întreprinderile din statele membre.

1. Oportunități de finanțare
Mediu, energie şi transport

LIFE +

Acest program are trei componente:
- Natură şi biodiversitate;
- Politică şi guvernare în materie de mediu;
- Informare şi comunicare.

LIFE+ are un buget previzionat de 2,1 miliarde € pentru perioada 2007-2013. IMM-urile vor putea accesa finanțările LIFE+ atât prin fondurile gestionate de Comisia Europeană, cât şi prin cele gestionate de agențiile naționale.

Informații suplimentare: http://ec.europa.eu/environment/life/funding/lifeplus.htm

Pentru alte surse de finanțare din domeniul mediului, consultați paginile web ale Direcției Generale Mediu: http://ec.europa.eu/environment/funding/intro_en.htm

Programul cadru pentru competitivitate şi inovație (CIP)

„Programul cadru pentru competitivitate şi inovație" (CIP) este un răspuns coerent şi integrat la obiectivele Strategiei de la Lisabona revizuite pentru creştere şi locuri de muncă. Programul se derulează pe perioada 2007-2013 şi are un buget de aproximativ 3,6 miliarde €.

În materie de mediu şi de energie, CIP cuprinde:

a) un Program pentru inovație şi antreprenoriat (EIP) care conține o parte dedicată ecoinovației, pentru care au fost alocate aproximativ 430 miliarde €. Scopul este utilizarea întregului potențial al tehnologiilor ecologice pentru protecția mediului, contribuind, în acelaşi timp, la creşterea economică şi a competitivității.

b) Programul Intelligent Energy Europe (IEE), pentru care au fost alocate aproximativ 727 milioane €. Programul Intelligent Energy-Europe cuprinde acțiuni care urmăresc creşterea adoptării şi cererii de eficiență energetică, promovarea surselor de energie regenerabilă şi a diversificării energetice, precum şi stimularea diversificării carburanților şi a eficienței energetice în transporturi.

Informații suplimentare: http://ec.europa.eu/cip/index_en.htm

Marco Polo II (2007-2013)

Programul Marco Polo vizează reducerea ambuteiajelor, îmbunătățirea performanțelor de mediu ale sistemului de transport de mărfuri în interiorul Comunității şi intensificarea intermodalității, contribuind astfel la un sistem de transport eficient şi durabil. Pentru a atinge acest obiectiv, programul finanțează acțiuni în domeniul transportului de mărfuri, al logisticii şi al altor piețe relevante, inclusiv autostrăzi maritime şi măsuri de evitare a traficului. Programul dispune de un buget de 400 milioane € pentru perioada 2007-2013.

Informații suplimentare: http://ec.europa.eu/transport/marcopolo/index_en.htm

Pentru informații suplimentare despre politica europeană din domeniul energiei şi transportului, consultați site-ul web al Direcției Generale Energie şi Transport: http://ec.europa.eu/dgs/energy_transport/index_en.html

Inovaţie şi cercetare

Al şaptelea program cadru pentru cercetare şi dezvoltare tehnologică (2007-2013)

Cel de-al şaptelea program cadru pentru cercetare şi dezvoltare tehnologică (PC7) acordă o atenţie specială IMM-urilor, prin intermediul programelor sale diferite: „Cooperare" (aproximativ 32,3 miliarde €), „Idei" (aproximativ 7,5 miliarde €), „Oameni" (aproximativ 4,7 miliarde €) şi „Capacităţi" (aproximativ 4 miliarde €).

Promovarea participării IMM-urilor la programul „Cooperare" IMM-urile sunt încurajate să participe activ la toate acţiunile de cercetare. De asemenea, este încurajată implicarea IMM-urilor în cadrul iniţiativelor tehnologice comune (ITC), acolo unde o astfel de activitate este considerată adecvată.

Programul „Idei" este deschis IMM-urilor Ca în orice organizaţie, echipele de cercetători din IMM-uri pot concura pe criterii de excelenţă. Potenţialul uman din cercetare şi tehnologie în cadrul programului „Oameni" O mai mare atenţie este îndreptată spre încurajarea participării crescute a IMM-urilor la „parteneriatele şi platformele dintre întreprinderi şi universităţi".

„Cercetare în beneficiul IMM-urilor" din cadrul programului „Capacităţi" „Cercetare în beneficiul IMM-urilor" vizează întărirea capacităţii de inovare a IMM-urilor europene şi a contribuţiei lor la dezvoltarea de produse şi de pieţe bazate pe noile tehnologii. Bugetul estimativ pentru acţiunile specifice IMM-urilor este de aproximativ 1,3 miliarde €.

Informaţii suplimentare: http://cordis.europa.eu/fp7

Pentru informaţii suplimentare despre politica europeană din domeniul cercetării şi dezvoltării, consultaţi site-ul web al Direcţiei Generale Cercetare şi Dezvoltare: http://ec.europa.eu/education/index_en.html

CORDIS, Serviciul comunitar de informare privind cercetarea şi dezvoltarea: http://cordis.europa.eu Techweb este portalul de cercetare destinat IMM-urilor realizat de Comisia Europeană. Portalul oferă informaţii şi resurse pentru IMM-urile orientate spre tehnologie care doresc să solicite o finanţare pentru cercetare în cadrul celui de-al şaptelea program cadru de cercetare. http://ec.europa.eu/research/sme-techweb/index_en.cfm.

Serviciul de informaţii pe teme de cercetare al Direcţiei Generale Cercetare şi Dezvoltare: http://ec.europa.eu/research/index.cfm?pg=enquiries

Este disponibilă o listă a **punctelor naţionale de contact pentru IMM-uri** (PNC) din cadrul PC7. Comisia Europeană finanţează această reţea care urmăreşte să ofere informaţii practice, asistenţă şi instruire pentru potenţialii participanţi şi antreprenori.

Informaţii suplimentare: http://ec.europa.eu/research/sme-techweb/index_en.cfm?pg=support

Programul cadru pentru competitivitate şi inovaţie (CIP)

„Programul cadru pentru competitivitate şi inovaţie" (CIP) este un răspuns coerent şi integrat la obiectivele Strategiei de la Lisabona revizuite pentru creştere şi locuri de muncă. Programul se derulează pe perioada 2007-2013 şi are un buget de aproximativ 3,6 miliarde €.

În materie de inovaţie şi TI, CIP are două componente principale:

a) Programul pentru inovaţie şi antreprenoriat (EIP) vizează îmbunătăţirea condiţiilor necesare inovaţiei, precum schimbul de bune practici dintre statele membre şi acţiunile care vizează îmbunătăţirea, încurajarea şi promovarea inovaţiei în întreprinderi. Programul

finanțează acțiuni care vizează intensificarea inovației sectoriale specifice, grupările de întreprinderi, parteneriatele public-private de inovare şi aplicarea gestiunii inovației.

b) Programul de sprijin strategic TIC pentru care au fost alocate aproximativ 728 milioane €.

Programul TIC vizează stimularea convergenței piețelor pentru rețele si servicii electronice, conținuturi media şi tehnologii digitale. De asemenea, programul finanțează modernizarea serviciilor din sectorul public, urmărind să crească productivitatea şi calitatea serviciilor.

Informații suplimentare: http://ec.europa.eu/cip/index_en.htm

Pentru informații despre alte programe şi inițiative care contribuie la dezvoltarea societății informaționale, consultați site-ul web al Direcției Generale Societatea Informațională. http://ec.europa.eu/information_society/index_en.htm

EUREKA – o rețea de cercetare şi dezvoltare orientată spre piață

Eureka este o rețea paneuropeană de organizații de cercetare şi dezvoltare industrială, orientată spre piață, care susține competitivitatea companiilor europene prin crearea de legături şi de rețele inovatoare în 36 de țări. EUREKA oferă partenerilor de proiect acces rapid la o cantitate imensă de cunoştințe, competențe şi expertiză din Europa şi facilitează accesul la schemele de finanțare naționale publice sau private.

Informații suplimentare: http://www.eureka.be

Educație şi pregătire

Programul de acțiune integrată în domeniul învățării pe toată durata vieții

Programul de acțiune integrată în domeniul învățării pe toată durata vieții pentru perioada 2007- 2013 cuprinde patru programe specifice: COMENIUS pentru activitățile de educație generală de la ciclul primar la cel liceal, ERASMUS pentru activitățile de educație şi formare avansată din învățământul superior, LEONARDO DA VINCI pentru toate celelalte aspecte din educația şi formarea profesională şi GRUNDTVIG pentru educația adulților. LEONARDO DA VINCI este programul cu cea mai mare importanță pentru întreprinderi, deoarece sprijină inițiativele transnaționale inovatoare de promovare a cunoaşterii, aptitudinilor şi competențelor necesare integrării de succes în viața activă şi exercitării depline a cetățeniei.

Informații suplimentare:
http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc78_en.htm

Erasmus pentru tinerii antreprenori

Acest program este un proiect pilot inițiat de UE în 2009. El oferă asistență practică şi financiară noilor antreprenori care doresc să petreacă o perioadă într-o întreprindere dintr-o altă țară a UE şi să învețe astfel de la antreprenori cu experiență. Obiectivele sunt schimbul de idei, experiență şi informații dintre antreprenori, sporirea accesului pe piață şi identificarea unor potențiali parteneri pentru noi afaceri în alte țări UE. Programul este cofinanțat de UE, având un buget total de 4,3 milioane €, şi acoperă costurile de călătorie şi cazare pe durata şederii.

Informații suplimentare:
http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/support_measures/erasmus/index.htm http://www.erasmus-entrepreneurs.eu/index.php?lan=ro

Cultură şi media

CULTURA 2007-2013

Programul CULTURA 2007-2013 furnizează subvenții pentru proiectele de cooperare culturală în toate domeniile artistice şi culturale (artele spectacolului, arte plastice şi vizuale, literatură, moştenire culturală, istorie etc.). Programul are un buget de 400 milioane € pentru proiecte şi inițiative care celebrează diversitatea culturală şi moştenirea culturală comună din Europa prin intermediul dezvoltării cooperării transfrontaliere dintre instituții şi operatori culturali. Programul are trei obiective principale: promovarea mobilității transfrontaliere a lucrătorilor din sectorul cultural, încurajarea circulației transnaționale a realizărilor culturale şi artistice şi cultivarea dialogului intercultural.

Informații suplimentare: http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/doc411_en.htm

Pagina „Programe de finanțare” de pe site-ul Direcției Generale Educație şi Cultură oferă o prezentare generală a tuturor apelurilor pentru propuneri de proiecte deschise: http://ec.europa.eu/education/programmes/calls/callg_en.html

MEDIA 2007-2013

Pentru perioada 2007-2013, programul are un buget de 755 milioane € şi vizează formarea specialiştilor în mijloace media, dezvoltarea de companii şi proiecte de producție, distribuția şi promovarea lucrărilor cinematografice şi a programelor audiovizuale şi finanțarea festivalurilor cinematografice. Programul furnizează subvenții pentru IMM-urile care sunt active în aceste domenii.

Informații suplimentare: http://ec.europa.eu/information_society/media/index_en.htm

Ocuparea forței de muncă

Informare, consultare şi dialog social

Este prevăzut un capitol bugetar anual specific pentru cofinanțarea măsurilor care promovează comitetele europene de întreprindere, implicarea angajaților atât în cadrul unei societăți europene, cât şi în cadrul unei societăți cooperative europene, informarea şi consultarea angajaților din Comunitatea Europeană şi fuziunile transfrontaliere ale societăților cu răspundere limitată. În 2009, bugetul a fost de 7,3 milioane € şi s-a acordat prioritate proiectelor de cooperare transnațională între angajați şi angajatori şi implementării punctelor de informare şi observare.

Informații suplimentare:

http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=329&langId=en&callId=195&furtherCalls=yes#

Sănătate şi siguranță ocupațională

Agenția Europeană pentru Securitate şi Sănătate în Muncă finanțează acțiunile de sprijinire a IMM-urilor în ridicarea standardelor lor în materie de siguranță şi sănătate.

Informații suplimentare: http://osha.europa.eu/en

2. Fonduri structurale

Obiectivul Fondurilor structurale este de a reduce discrepanțele din dezvoltarea regiunilor şi de a sprijini coeziunea socială şi economică din interiorul Uniunii Europene Prin urmare, Comisia Europeană cofinanțează proiecte regionale din statele membre. Totuşi, trebuie subliniat faptul că sprijinul direct pentru cofinanțarea investițiilor IMM-urilor se poate acorda doar IMM-urilor din regiunile mai puțin dezvoltate economic (aşa-numitele

regiuni de „convergență”). În alte regiuni, a fost acordată prioritate acțiunilor cu un efect de pârghie ridicat (de exemplu formare în domeniul antreprenoriatului, servicii de sprijin, incubatoare de afaceri, mecanisme de transfer de tehnologie, activități în rețea etc.) în comparație cu sprijinul direct furnizat IMM-urilor individuale.

Vă atragem atenția că gestiunea programelor şi selecția proiectelor se realizează la nivel național şi/sau regional.

Pentru perioada 2007-2013, strategia şi resursele politicii de coeziune (Fondul European de Dezvoltare Regională [FEDR], Fondul Social European [FSE] şi Fondul European de Coeziune) sunt grupate în cadru a trei obiective prioritare, cu un buget total de 347,41 miliarde €:

• Convergență: accelerarea convergenței economice a regiunilor mai puțin dezvoltate (81,54% din buget);

• Competitivitate regională şi ocuparea forței de muncă: întărirea competitivității şi atractivității regionale, precum şi sprijinirea lucrătorilor şi a companiilor în adaptarea la schimbările de natură economică (15,94% din buget);

• Cooperarea teritorială europeană: întărirea cooperării transfrontaliere, transnaționale şi interregionale (2,52% din buget).

Fondul European de Dezvoltare Regională

FEDR este cel mai important instrument financiar comunitar de care beneficiază IMM-urile.

Scopul său este de a reduce discrepanțele din dezvoltarea regiunilor şi de a sprijini coeziunea socială şi economică din interiorul Uniunii Europene. FEDR cofinanțează activități dintr-o multitudine de domenii care urmăresc să întărească crearea şi competitivitatea IMM-urilor:

1. antreprenoriat, inovație şi competitivitate a IMM-urilor (precum mentorat în antreprenoriat, tehnologii inovatoare, implementarea sistemelor de management în IMM-uri, ecoinovație, utilizarea mai eficientă a TIC);
2. îmbunătățirea mediului regional şi local pentru IMM-uri (de exemplu, accesul la capital pentru IMM-uri aflate în etapele de pornire şi de expansiune, infrastructură de afaceri şi servicii de sprijin pentru IMM-uri, cercetare şi dezvoltare tehnologică şi capacități de inovare locale şi regionale, cooperare în materie de afaceri şi capacități de inovare);
3. cooperarea interregională şi transfrontalieră a IMM-urilor;
4. investiții în resurse umane (alături de finanțări din Fondul Social European).

Spre deosebire de alte surse de finanțare comunitară, programele FEDR nu sunt gestionate direct de Comisie, ci de autoritățile naționale şi regionale. De asemenea, acestea au rolul de puncte de contact pentru depunerea cererilor de finanțare şi pentru selecția proiectelor.

Informații suplimentare: http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/feder/index_ro.htm

Site-ul Web al Direcției Generale Politica Regională oferă informații despre acțiunile UE care sprijină dezvoltarea regională:

http://ec.europa.eu/regional_policy/index_ro.htm

Site-ul conține:

- lista autorităților de gestionare a fondurilor structurale din fiecare regiune:
http://ec.europa.eu/regional_policy/manage/authority/authority_en.cfm şi
- un rezumat al programelor disponibile în fiecare regiune:
http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/index_en.cfm

Fondul Social European

Pentru perioada 2007-2013, Fondul Social European finanţează măsuri de anticipare şi de gestionare a schimbărilor economice şi sociale, beneficiind de numeroase oportunităţi de finanţare pentru IMM-uri. Cele patru domenii principale de acţiune din cadrul obiectivului

„Competitivitate regională şi ocuparea forţei de muncă" sunt:

1. creşterea adaptabilităţii lucrătorilor şi a întreprinderilor;
2. intensificarea accesului la locuri de muncă şi a participării pe piaţa muncii;
3. consolidarea incluziunii sociale prin combaterea discriminării şi prin facilitatea accesului pe piaţa muncii a persoanelor dezavantajate;
4. promovarea parteneriatului pentru reformă în domeniile ocupării forţei de muncă şi incluziunii.

În regiunile mai puţin prospere, fondul se concentrează asupra promovării ajustării structurale, a creşterii şi a creării de locuri de muncă. În acest scop, ESF finanţează în cadrul obiectivului

„Convergenţă":

1. eforturile de extindere şi de îmbunătăţire a investiţiilor în capitalul uman, în special prin îmbunătăţirea sistemelor de educaţie şi pregătire;
2. acţiunile menite să dezvolte capacităţile instituţionale şi eficienţa administraţiilor publice la nivel naţional, regional şi local.

Informaţii suplimentare: http://ec.europa.eu/employment_social/esf

Fondul pentru Dezvoltare Rurală

Pe perioada 2007-2013, Fondul pentru Dezvoltare Rurală se concentrează asupra a trei axe tematice: îmbunătăţirea competitivităţii agriculturii şi silviculturii, protecţia mediului şi a zonelor rurale, ameliorarea calităţii vieţii şi diversificarea economiei rurale. Cea de-a patra axă introduce de asemenea posibilităţi privind abordările locale ascendente ale dezvoltării rurale.

Pentru fiecare set de priorităţi, statele membre pregătesc strategii naţionale de dezvoltare rurală, pornind de la următoarele şase orientări strategice comunitare:

1. îmbunătăţirea competitivităţii agriculturii şi silviculturii;
2. îmbunătăţirea mediului şi a zonelor rurale;
3. îmbunătăţirea calităţii vieţii din zonele rurale şi încurajarea diversificării;
4. construirea de capacităţi locale pentru ocuparea de locuri de muncă şi pentru diversificare;
5. traducerea priorităţilor în programe;
6. complementaritatea instrumentelor comunitare.

Informaţii suplimentare: http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_en.htm

Resursele comune europene pentru microîntreprinderi şi întreprinderi mijlocii (JEREMIE)

JEREMIE este o iniţiativă comună a Comisiei Europene, a Fondului European de Investiţii şi a Băncii Europene de Investiţii. Iniţiativa urmăreşte ameliorarea accesului la finanţări pentru microîntreprinderi şi întreprinderi mijlocii şi, în special, furnizarea de microcredite, de finanţări de capital de risc sau de garanţii şi alte forme de finanţare inovatoare. Se acordă prioritate finanţării unei afaceri proaspăt demarate, transferului de tehnologie, fondurilor destinate tehnologiei şi inovaţiei, precum şi microcreditelor. JEREMIE este administrat ca o parte integrantă a programelor Fondului European pentru Dezvoltare Regională, iar proiectele sunt selectate la nivelul regional şi naţional corespunzător. Au fost lansate operaţii JEREMIE în nouă state/regiuni membre UE. Alte

acțiuni sunt în curs de negociere (Insulele Canare în Spania, câteva regiuni din Italia şi Malta).

Vă rugăm să rețineți că gestiunea programelor şi selecția proiectelor se realizează la nivel național şi/sau regional.

Informații suplimentare:
http://eif.europa.eu/jeremie/
http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/2007/jjj/jeremie_en.htm

Joint Action to Support Micro-finance Institutions in Europe – JASMINE – (Acțiunea comună de sprijinire a instituțiilor de microfinanțare din Europa)

JASMINE este o inițiativă comună a Comisiei Europene, a Fondului European de Investiții şi a Băncii Europene de Investiții şi completează inițiativa JEREMIE. Inițiativa urmăreşte dezvoltarea ofertei de microcredite în Europa prin intermediul a două acțiuni principale: prin furnizarea de asistență tehnică instituțiilor de microfinanțare pentru a le ajuta să fie intermediari financiari credibili şi pentru a obține capital într-un mod mai facil, precum şi prin finanțarea activităților instituțiilor financiare nebancare, pentru ca acestea să poată acorda un număr mai mare de împrumuturi. Obiectivul programului este de a îmbunătăți accesul la finanțare al întreprinderilor mici, al persoanelor şomere sau al persoanelor fără un loc de muncă în prezent, care ar dori să devină prestatori de activități independente, dar care nu au posibilitatea de a accesa servicii bancare tradiționale. Acest program a debutat în 2009 cu o fază-pilot de trei ani şi cu un capital inițial de 50 milioane €.

Informații suplimentare:
http://eif.europa.eu/jasmine/activity/index.htm
http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/2007/jjj/micro_en.htm

3. Instrumente financiare

Aceste scheme nu furnizează finanțare directă IMM-urilor, ci sunt de obicei derulate prin intermediari financiari, precum bănci, instituții de credit sau fonduri de investiții. Ele urmăresc creşterea volumului de credit disponibil pentru IMM-uri şi încurajarea intermediarilor în a-şi dezvolta propria capacitate de împrumutare pentru IMM-uri.

Programul cadru pentru competitivitate şi inovație (CIP)

Programul cadru pentru competitivitate şi inovație (CIP) prevede o sumă de 1 130 milioane € pentru **instrumente financiare** pentru perioada 2007-2013. Aceste instrumente sunt organizate în cadrul a trei mecanisme gestionate de Fondul European de Investiții (FEI), în numele Comisiei.

1. Facilitatea pentru IMM-uri inovatoare şi cu creştere rapidă (GIF) urmăreşte creşterea aportului de capital pentru IMM-urile inovatoare, atât în fazele de început (GIF1), cât şi în cea de expansiune (GIF2). GIF împarte riscul şi câştigul cu investitorii de capitaluri proprii, oferind pârghii importante în furnizarea de capitaluri companiilor inovatoare.

2. Facilitatea de garantare pentru IMM-uri furnizează garanții suplimentare schemelor de garanții, cu scopul de a creşte finanțarea prin împrumut a IMM-urilor. Ea se concentrează pe abordarea deficiențelor pieței din patru domenii:

(i) accesul la împrumuturi (sau la un substitut al împrumutului, precum leasingul) pentru IMM-urile cu potențial de creştere;

(ii) furnizarea de microcredite;

(iii) accesul la capitaluri şi cvasicapitaluri;
(iv) securitizare.

3. O schemă de creare de capacităţi finanţează capacitatea intermediarilor financiari din unele state membre.

Informaţii suplimentare:
http://ec.europa.eu/cip/index_en.htm
http://ec.europa.eu/enterprise/policies/finance/cip-financial-instruments/index_en.htm
http://www.eif.europa.eu/index.htm

Doriţi să aflaţi dacă un IMM este eligibil pentru un împrumut? Căutaţi o sursă de împrumut garantat de UE în ţara dumneavoastră? Accesaţi site-ul http://access2finance.eu

Resursele comune europene pentru microîntreprinderi şi întreprinderi mijlocii (JEREMIE)

JEREMIE este o iniţiativă comună a Comisiei Europene, a Fondului European de Investiţii şi a Băncii Europene de Investiţii. Iniţiativa urmăreşte ameliorarea accesului la finanţări pentru microîntreprinderi şi întreprinderi mijlocii şi, în special, furnizarea de microcredite, de finanţări de capital de risc sau de garanţii şi alte forme de finanţare inovatoare. Se acordă prioritate finanţării unei afaceri proaspăt demarate, transferului de tehnologie, fondurilor destinate tehnologiei şi inovaţiei, precum şi microcreditelor. JEREMIE este administrat ca o parte integrantă a programelor Fondului European pentru Dezvoltare Regională, iar proiectele sunt selectate la nivelul regional şi naţional corespunzător. Au fost lansate operaţii JEREMIE în nouă state/regiuni membre UE. Alte acţiuni sunt în curs de negociere (Insulele Canare în Spania, câteva regiuni din Italia şi Malta).

Vă rugăm să reţineţi că gestiunea programelor şi selecţia proiectelor se realizează la nivel naţional şi/sau regional.

Informaţii suplimentare:
http://eif.europa.eu/jeremie/
http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/2007/jjj/jeremie_en.htm

Joint Action to Support Micro-finance Institutions in Europe – JASMINE – (Acţiunea comună de sprijinire a instituţiilor de microfinanţare din Europa)

JASMINE este o iniţiativă comună a Comisiei Europene, a Fondului European de Investiţii şi a Băncii Europene de Investiţii şi completează iniţiativa JEREMIE. Iniţiativa urmăreşte dezvoltarea ofertei de microcredite în Europa prin intermediul a două acţiuni principale: prin furnizarea de asistenţă tehnică instituţiilor de microfinanţare pentru a le ajuta să fie intermediari financiari credibili şi pentru a obţine capital într-un mod mai facil, precum şi prin finanţarea activităţilor instituţiilor financiare nebancare, pentru ca acestea să poată acorda un număr mai mare de împrumuturi. Obiectivul programului este de a îmbunătăţi accesul la finanţare al întreprinderilor mici, al persoanelor şomere sau al persoanelor fără un loc de muncă în prezent, care ar dori să devină prestatori de activităţi independente, dar care nu au posibilitatea de a accesa servicii bancare tradiţionale. Acest program a debutat în 2009 cu o fază-pilot de trei ani şi cu un capital iniţial de 50 milioane €.

Informaţii suplimentare:
http://eif.europa.eu/jasmine/activity/index.htm
http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/2007/jjj/micro_en.htm

Investiții proprii ale Fondului European de Investiții (FEI)

Activitatea FEI se sprijină pe două instrumente:

- Instrumentele de capital de risc ale FEI constau în investiții de capital în fonduri de capital de risc şi incubatoare de afaceri care sprijină IMM-urile, în speciale cele proaspăt create şi orientate spre tehnologie.

- Instrumentele de garantare ale FEI constau în furnizarea de garanții care acoperă creditele acordate IMM-urilor de instituțiile financiare.

Informații suplimentare:

http://eif.europa.eu

http://eif.europa.eu/you_are/small_business/index.htm

Împrumuturi oferite de Banca Europeană de Investiții (BEI)

Pentru perioada 2008-2009, BEI alocă 15 miliarde € pentru împrumuturi acordate IMM-urilor, ca parte a unui pachet total de 30 miliarde € pentru perioada 2008-2011. Aceste împrumuturi vor fi acordate cu ajutorul intermediarilor, precum băncile comerciale. Ele vizează investițiile tangibile sau intangibile efectuate de IMM-uri. Împrumuturile BEI pot contribui şi la asigurarea unei baze stabile de capital de lucru pentru IMM-uri; aceasta înseamnă că pot fi eligibile pentru finanțare BEI şi împrumuturile în scopul finanțării pasivelor asociate ciclului comercial al IMM-urilor şi care reflectă necesarul de finanțare pe termen lung al IMM-urilor. Durata acestor împrumuturi va fi cuprinsă între 2 şi 12 ani, cu o valoare maximă de 12,5 milioane € per împrumut.

Informații suplimentare:

http://eib.europa.eu

http://eib.europa.eu/projects/topics/sme/index.htm

http://eib.europa.eu/about/news/eib-loan-for-smes.htm?lang=-ro

O listă cu intermediarii financiari din fiecare țară: http://eib.europa.eu/about/news/the-intermediary-banks-and-financing-institutions-for-creditlines.

4. Sprijin pentru internaționalizarea IMM-urilor

De reținut că o parte din scheme nu furnizează finanțări pentru IMM-uri în mod direct.

Finanțările sunt direcționate spre organizații intermediare şi/sau autorități publice. Prin urmare, finanțarea este deseori indirectă.

AMERICA LATINĂ

AL-Invest IV

Obiectivul acestui program este de a sprijini internaționalizarea IMM-urilor din America Latină printr-o rețea de operatori din Europa şi din America Latină care colaborează la organizarea de întâlniri între companii active în acelaşi domeniu, de pe ambele maluri ale Atlanticului.

Participanții primesc un program de întâlniri directe, organizate special, în funcție de profilurile şi produsele fiecăruia.

Finanțarea se acordă organizațiilor non-profit, precum camerele de comerț care organizează evenimentele de parteneriat care facilitează cooperarea. AL-Invest IV (2009-2012) se implementează prin 3 organizații de afaceri latino-americane: NAFIN, CAINCO şi CNI. Companiile pot beneficia prin participarea directă la aceste evenimente. Costurile de organizare sunt suportate de Comisia Europeană, care contribuie la program cu un buget de 50 milioane €.

Informații suplimentare:
http://ec.europa.eu/europeaid/where/latin-america/regional-cooperation/al-invest/index_en.htm

ACP
PRO€INVEST

PRO€INVEST facilitează investițiile şi transferul de tehnologie în întreprinderile din sectoarele cheie pentru creşterea economică din țările ACP (africane, caraibe şi ale Pacificului). Programul vizează sprijinirea organizațiilor intermediare şi a asociațiilor profesionale, precum şi dezvoltarea de parteneriate nord-sud şi sud-nord între întreprinderi.

Acest program oferă atât finanțare directă, cât şi finanțare indirectă pentru IMM-uri: un sprijin irect prin organizarea de evenimente de parteneriat care să faciliteze cooperarea între întreprinderi, precum şi subvenții directe şi asistență tehnică pentru companiile din ACP/UE.

Având un buget de 110 milioane €, programul este stabilit a se derula până în martie 2011.

Informații suplimentare:
http://www.proinvest-eu.org/page.asp?id=378

JAPONIA ŞI COREEA DE SUD
Programul EU Gateway

Obiectivul acestui program, derulat din 2008 până în 2015, este de a promova introducerea produselor europene pe piața japoneză şi sud-coreeană, completând şi adăugând valoare activităților de promovare a exportului derulate de statele membre UE în mod individual, în sectoarele industriale europene care sunt considerate cu un potențial ridicat în Japonia sau Coreea (servicii şi tehnologii medicale, construcție şi tehnologii de construcții, TIC, tehnologii ecologice şi energetice, design interior, articole de vestimentație). IMM-urile participante beneficiază de sprijin indirect prin organizarea de misiuni comerciale care să faciliteze cooperarea, precum şi asistență financiară şi logistică specifică.

Informații suplimentare:
http://www.eu-gateway.eu

Programele de cooperare industrială UE-Japonia

Acestea sunt programe anuale accesibile companiilor de orice mărime, inclusiv IMM-urilor.

Sprijinul indirect este acordat prin intermediul organizării programelor de formare în Japonia, care sunt gratuite şi includ o bursă pentru participanții din cadrul IMM-urilor. Există 4 programe care se derulează în prezent:

- Programul HRTP urmăreşte să sprijine managerii din IMM-urile europene profund implicați în relațiile dintre companiile lor şi Japonia, urmărind să abordeze piața japoneză. Stagiul cu o durată de cinci săptămâni în Japonia cuprinde un curs de limba şi cultura japoneză, seminarii şi cursuri specializate, precum şi vizite la sediul companiilor.
- Programul DBP (Practici de afaceri şi de distribuție) este o misiune de cinci/opt zile în Japonia, care ajută companiile din Europa să dobândească o înțelegere practică a sistemului de distribuție japonez.
- Programul FDI (Investiții străine directe) este o misiune cu o durată de 5 zile în Japonia, care furnizează participanților din UE o înțelegere practică a modalității în care firmele din UE pot beneficia de politica japoneză din domeniul investițiilor străine directe în

ceea ce priveşte demararea şi dezvoltarea unei afaceri în Japonia prin dobândirea de active locale.

- WCM este o misiune intensivă de cinci/opt zile în Japonia care urmăreşte creşterea productivităţii şi reducerea costurilor în sectorul de producţie şi include vizitarea câtorva dintre cele mai avansate fabrici din lume.

Informaţii suplimentare:

http://www.eu-japan.eu/global/business-training.html - (pagină disponibilă şi în limba japoneză)

Executive Training Program (ETP): Japonia şi Coreea

Scopul ETP este de a sprijini managerii companiilor europene în demersul lor de abordare a pieţelor din Japonia şi Coreea de Sud. Programul de formare, care se desfăşoară în ţară, este o combinaţie de cursuri de limbă, seminarii despre mediul de afaceri şi experienţă autentică de lucru în cadrul companiilor locale. Candidaţii pot fi sponsorizaţi de orice companie europeană care exportă în Japonia/Coreea de Sud sau care are o strategie clară şi argumentată de export sau de investiţii în aceste ţări.

Se acordă sprijin indirect prin intermediul organizării programului de formare, care este gratuit şi include o bursă pentru participanţi (24000 € în ciclul de formare 2009-2010), cu posibilitatea completării prin contribuţii suplimentare din partea companiilor-sponsor.

Informaţii suplimentare:

http://www.etp.org/

Pentru informaţii despre oportunităţile din alte zone geografice şi ţări, consultaţi a site-ului web EuropeAid, Oficiul de Cooperare a Uniunii Europene:

http://ec.europa.eu/comm/europeaid/index_ro.htm

Apeluri pentru propuneri de proiecte

EuropeAid, Oficiul de Cooperare al Uniunii Europene, publică pe site-ul său **cereri de oferte şi apeluri pentru propuneri** pentru programele de relaţii externe. Pentru unele programe pot depune cereri şi IMM-urile.

Informaţii suplimentare:

https://webgate.ec.europa.eu/europeaid/online-services/index.cfm?do=publi.welcome

ŢĂRI VECINE

Instrumentul de asistenţă pentru pre-aderare (IPA)

Începând din ianuarie 2007, Instrumentul de asistenţă pentru pre-aderare (IPA) înlocuieşte o serie de instrumente care vizează ţările candidate (PHARE, ISPA, SAPARD etc.). Acest instrument este constituit din cinci componente distincte: asistenţă pentru tranziţie şi crearea de instituţii; cooperare transfrontalieră; dezvoltare regională; resurse umane; dezvoltare rurală.

Ţările beneficiare se împart în două categorii:

- Ţările candidate UE, eligibile pentru toate cele cinci componente IPA
- Ţările candidate potenţiale din regiunea vest-balcanică, eligibile doar pentru primele două componente.

Comisia Europeană oferă finanţare indirectă IMM-urilor din ţările eligibile IPA facilitând accesul acestora la credite, la operaţii de leasing şi de capital, prin cooperarea cu instituţiile financiare internaţionale (BEI şi BERD). Intermediarii financiari din ţările candidate trebuie să îşi ia angajamentul de a dezvolta operaţiunile pentru IMM-uri ca parte semnificativă a afacerilor proprii.

Pe următoarele site-uri se poate consulta o listă a intermediarilor financiari locali:

http://www.ebrd.com/apply/small/index.htm

http://eib.europa.eu/products/loans/intermediated/index.htm

Detalii şi informaţii suplimentare se găsesc la punctele de contact naţionale pentru fiecare ţară:

http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/ipa/index_ro.htm

Facilitatea de investiţie pentru vecinătate (NIF)

Obiectivul Politicii Europene de Vecinătate, lansate în 2004, este de a stabili o colaborare privilegiată cu vecinii UE printr-o aprofundare a relaţiilor politice şi a integrării economice.

Şaisprezece ţări învecinate beneficiază de această politică. Acţiunile sale sunt finanţate prin ENPI (Instrumentul European de Vecinătate). Pentru perioada 2007-2013, bugetul total pentru această politică este de 12 miliarde €, fiind alocat programelor individuale ale ţărilor în funcţie de necesităţile acestora, de capacitatea lor de absorbţie şi de implementarea reformelor convenite.

Facilitatea de investiţie pentru vecinătate sprijină, printre altele, sectorul privat, în special prin operaţii cu capital de risc orientate spre IMM-uri.

Pentru perioada 2007-2013, bugetul total pentru această iniţiativă este de 700 milioane €, la care se adaugă contribuţiile directe din partea statelor membre şi un fond fiduciar administrat de Banca Europeană de Investiţii.

Pentru a beneficia de această facilitate, proiectul trebuie să fie înaintat de o instituţie europeană de finanţare publică recunoscută de consiliul NIF ca fiind eligibilă (de exemplu, Banca Europeană de Investiţii sau Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare).

Informaţii suplimentare:

http://ec.europa.eu/world/enp/index_en.htm

http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/regional-cooperation/irc/investment_en.htm

Programul de investiţii pentru zona estică

Obiectivul Politicii Europene de Vecinătate, lansate în 2004, este de a stabili o colaborare privilegiată cu vecinii UE printr-o aprofundare a relaţiilor politice şi a integrării economice.

Şaisprezece ţări învecinate beneficiază de această politică. Acţiunile sale sunt finanţate prin ENPI (Instrumentul European de Vecinătate). Pentru perioada 2007-2013, bugetul total pentru această politică este de 12 miliarde €, fiind alocat programelor individuale ale ţărilor în funcţie de necesităţile acestora, de capacitatea lor de absorbţie şi de implementarea reformelor convenite.

Având un buget total de 7 milioane € pentru perioada 2009-2012, obiectivul Programului de investiţii pentru zona estică este menit a sprijini dezvoltarea economică a regiunii (Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Modova şi Ucraina) şi ameliorarea mediului de afaceri din această zonă. Programul sprijină IMM-urile în procesul lor de internaţionalizare, perfecţionând interconectarea acestora şi încurajându-le dezvoltarea comercială.

Informaţii suplimentare:

http://www.enpi-info.eu/maineast.php?id=315&id_type=10

http://ec.europa.eu/europeaid/work/ap/aap/2009_en.htm

Facilitatea UE/BERD de finanţare a IMM-urilor

Acest program oferă finanţare IMM-urilor din 11 ţări din Europa Centrală, inclusiv statele în curs de aderare la UE şi noile state membre. Această finanţare este procesată prin băncile, companiile de leasing şi fondurile de capital locale. Finanţarea disponibilă

este de 847 milioane € din partea BERD, la care se adaugă o contribuție de 130 milioane € din partea Comisiei Europene.

Informații suplimentare:

http://www.ebrd.com/country/sector/fi/debt/euebrd/sme.htm

Sprijinul nefinanciar BERD: programele TAM şi BAS

Prin programele TAM (Managementul schimbării de direcție) şi BAS (Servicii de consultanță pentru afaceri), BERD ajută întreprinderile private să se adapteze la cererile economiei de piață şi contribuie la dezvoltarea întreprinderilor mici şi mijlocii. Primul program vizează schimbările manageriale şi structurale din cadrul companiilor, oferind consultanță din partea unor manageri cu experiență, în timp ce al doilea sprijină inițiativele pe termen lung şi dezvoltă o infrastructură durabilă pentru serviciile de consultanță adresate afacerilor locale.

Companiile pot trimite cereri în mod direct folosind un formular de cerere TAM/BAS. Acesta va fi înaintat echipei de management, care decide dacă poate fi demarat proiectul şi hotărăşte termenele de cooperare.

Informații suplimentare:

http://www.ebrd.com/apply/tambas/index.htm

http://www.ebrd.com/apply/tambas/apply/TAM_Company_Guide.pdf

http://www.ebrd.com/country/index.htm

Împrumuturi BEI pentru IMM-urile din țările aflate în Vecinătatea Estică

În cadrul Parteneriatului estic, BEI lansează, în 2009/2010, împrumuturile pentru IMM-urile din țările aflate în Vecinătatea Estică, lărgind astfel acoperirea geografică a împrumuturilor până dincolo de granițele Uniunii Europene, ale regiunii vest-balcanice şi ale țărilor aflate în faza de pre-aderare.

Pentru informații privind intermediarii locali din țările învecinate, consultați site-urile BEI:

http://eib.europa.eu/products/loans/intermediated/index.htm

Informații suplimentare:

http://www.eib.europa.eu/about/press/2009/2009-184-eib-launches-sme-loans-for-eus-easternneighbours.htm

5. Asistență la nivel local

Enterprise Europe Network

Rețeaua Enterprise Europe Network este cea mai mare rețea de sprijin pentru întreprinderi şi de inovare din Europa care furnizează servicii integrate de calitate ridicată în beneficiul IMM-urilor.

Misiunea rețelei este de a furniza informații integrate, cooperare de afaceri, servicii de transfer de inovație şi tehnologii în sprijinul întreprinderilor mici şi al IMM-urilor inovatoare.

Una dintre activitățile principale ale rețelei este informarea întreprinderilor cu privire la problemele europene şi oferirea unei reacții din partea IMM-urilor către Comisie, pentru a garanta faptul că legislația viitoare va răspunde nevoilor IMM-urilor. Membri rețelei au expertiză în domeniile de interes specific pentru companii, precum: achizițiile publice, cooperarea de afaceri, finanțările, inovația, transferul de tehnologii, cercetarea de piață şi legislația comunitară.

De asemenea, membrii rețelei sprijină companiile care doresc să participe la proiectele Comisiei şi îndeplinesc formalitățile administrative. Ei se bucură de un acces

direct la Comisia Europeană şi sunt sprijiniţi de un număr de angajaţi din cadrul Agenţiei Executive pentru Competitivitate şi Inovare de la Bruxelles, care îi asistă la soluţionarea celor mai complexe întrebări. De asemenea, activităţile de creştere a conştientizării (participarea la târguri, organizarea de seminarii, conferinţe, ateliere etc.) şi furnizarea unei serii de publicaţii în limbile locale (ghiduri, buletine informative, site-uri web etc.) contribuie la diseminarea informaţiilor către companii.

De asemenea, reţeaua Enterprise Europe Network sprijină inovaţia prin furnizarea de servicii de brokeraj pentru transferul tehnologiilor şi al cunoştinţelor. Reţeaua sprijină, de asemenea, activităţile de creare de parteneriate între toate tipurile de jucători din domeniul inovaţiei şi se implică în diseminarea informaţiilor despre problemele privind inovaţia şi în exploatarea tehnologiilor bazate pe cercetare.

Indiferent de stagiul ciclului de afaceri al unei companii sau de nivelul de familiaritate cu problemele europene, reţeaua Enterprise Europe Network poate ajuta. Ea asistă companiile în demersul lor de a profita de oportunităţile de afaceri şi le poate expune pieţelor europene şi internaţionale pin intermediul partenerilor săi din peste 40 de ţări. Reţeaua Enterprise Europe Network are peste 500 de birouri răspândite în Europa şi în ţările terţe. Acestea includ toate statele membre UE, ţările candidate, ţările asociate la Programului pentru competitivitate şi inovaţie, membrii spaţiului economic european şi ţările cuprinse în politica europeană de vecinătate etc.

Informaţii suplimentare: http://ec.europa.eu/enterprise-europe-network

Alte surse de informaţii

Direcţia Generală Întreprinderi şi Industrie - Comisa Europeană: http://ec.europa.eu/enterprise/index_en.htm

Portalul pentru IMM-uri: http://ec.europa.eu/small-business

Baza de date cu ***„subvenţii şi împrumuturi”*** de pe site-ul *„Europa”* oferă o prezentare generală a programelor şi instrumentelor comunitare: http://ec.europa.eu/grants/index_en.htm

TED, Licitaţii Electronice Zilnice: baza de date cu licitaţiile publice, publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene: http://ted.europa.eu/

Europa voastră: acest portal prezintă persoanelor şi întreprinderilor informaţii practice cu privire la drepturile şi oportunităţile de care beneficiază în Uniunea Europeană ca un întreg şi în statele membre luate individual: http://ec.europa.eu/youreurope/

OBȚINEREA FINANȚĂRII

Etape:

1. Alegerea finanțării vizate, în funcție de domeniul de activitate, zonă și resursele de care dispuneți.
2. Beneficiarii eligibili completează cererea de finanțare și anexele solicitate de Autoritatea de Management. Există un model unic de cerere de finanțare pentru toate cele trei instrumente structurale, cu anexe diferențiate pe fiecare fond in parte.
3. Cererea de finanțare este transmisă Organismului Intermediar / Autorității de Management.
4. Se verifică conformitatea administrativă a cererii de finanțare, în conformitate cu procedurile interne ale fiecărei AM.
5. După verificarea conformității administrative urmează verificarea eligibilității proiectului. Criteriile de eligibilitate a proiectelor sunt prezentate in Programul Cadru de Implementare și trebuie aprobate de către Comitetul de Monitorizare.
6. Evaluarea tehnică și financiară a proiectului.
7. Selectarea proiectului conform criteriilor aprobate de Comitetul de Monitorizare.
8. Aprobarea proiectului și semnarea contractului de finanțare
9. Aprobarea proiectului tehnic şi a dosarelor de achiziții
10. Aprobarea cererilor de plată
11. Încasarea ajutorului nerambursabil

Explicații:

Un proiect **este eligibil** dacă:

- este dezvoltat și implementat pe teritoriul României;
- se regăseşte pe lista operațiunilor eligibile prezentate în Programul Cadru de Implementare, pentru fiecare domeniu major de intervenție;
- se adresează unei zone sau grup țintă (daca este cazul), aşa cum este prezentat in Programul Cadru de Implementare sau în Ghidul Solicitantului;
- durata și valoarea finanțării solicitate se încadrează în limitele stabilite în „cererea de proiecte";
- respectă politicile şi normele comunitare și naționale în ceea ce priveşte ajutorul de stat, achizițiile publice, respectiv egalitatea de şanse, dezvoltarea durabilă.

Explicații pe puncte de la 1 la 11

1. ALEGEREA FINANȚĂRII VIZATE, ÎN FUNCȚIE DOMENIUL DE ACTIVITATE, ZONA ȘI RESURSELE DE CARE DISPUNEȚI.
Identificați și alegeti fondul vizat, detalii despre domenile de activitate eligibile găsiți în capitolul lista activităților eligibile

2. **Beneficiarii eligibili completează cererea de finanțare și anexele solicitate de Autoritatea de Management. Există un model unic de cerere de finanțare pentru toate cele trei instrumente structurale, cu anexe diferențiate pe fiecare fond în parte.**

Nr. crt.	Elementele proiectului	Recomandări privind completarea cererii de finanțare
1.	Titlul proiectului	**Să fie atractiv şi scurt;**
		Să fie orientat către beneficiile grupurilor-țintă, către rezultatele care vor fi obținute;
		Să nu conțină acronime, sau cuvinte puțin uzuale, de jargon sau termeni tehnici.
		SĂ NU DEPĂŞEASCĂ UN ANUMIT NUMĂR DE CUVINTE (10 – 15 CUVINTE).
2.	Locul de desfăşurare	Se specifică locația de unde va fi coordonat proiectul şi aria în care îşi manifestă proiectul efectele.
3.	Scopul proiectului	Scopul proiectului este răspunsul direct la problema identificată;
		Arată o situație pozitivă, ameliorată a problemei, ca urmare a punerii în practică a proiectului propus;
		Trebuie să fie cuantificabil, evaluabil;
		Este unul singur şi este legat direct de problema identificată.
		Enunțul scopului trebuie să fie scurt şi concis;
		Nu trebuie să apară necesitatea de a folosi conjuncția „şi" pentru a despărți două propoziții. Dacă se întâmplă acest lucru, este posibil să fie vorba de două scopuri;
		Folosirea cuvântului „prin" atrage după el explicații cu privire la modul în care va fi atins scopul proiectului. Nu este cazul să se facă acest lucru în această secțiune.
4.	Rezumatul proiectului	**Este ultimul element al propunerii de finanțare pe care îl veți întocmi, atunci când ați încheiat toată propunerea, pentru că el trebuie să conțină elementele-cheie ale proiectului:**
		Trebuie să conțină: o scurtă prezentare a solicitantului, scurtă informație privind credibilitatea solicitantului, prezentarea problemei ce urmează a fi abordată, scurtă prezentare a obiectivelor, scurtă prezentare a modului de atingere a obiectivelor, scurtă prezentare a planului de evaluare, menționarea costului total al proiectului, a fondurilor deja primite, specificarea fondurilor solicitate de la finanțatorul căruia îi este adresată cererea şi a fondurilor solicitate de la alți finanțatori, menționarea modului de finanțare în viitor (durabilitatea proiectului).
		Nu trebuie să depăşească o anumită mărime (10/20 de rânduri, până la ½ pagini – după cerințele finanțatorului)
5.	Obiectivele proiectului	**Obiective generale** Se referă la obiectivele pe scară largă, de interes general, în care se înscrie proiectul.
		Sunt foarte uşor de identificat prin raportarea la obiectivele programului de finanțare la care s-a aplicat.
		Scopul şi obiectivele specifice ale proiectului trebuie să se subscrie obiectivelor generale.
		Obiective specifice/operaționale Se adresează cauzei problemei identificate, obiectivele generale se adresează efectelor problemei.

Nr. crt.	Elementele proiectului	Recomandări privind completarea cererii de finanțare
5.	**Obiectivele proiectului – continuare**	**Obiectivul specific (operațional) –** este un **rezultat** scontat care trebuie obținut în efortul de atingere a scopului proiectului şi, implicit a rezolvării problemei.
		Obiectivele reprezintă paşi care trebuie să atinşi pentru îndeplinirea scopului.
		Trebuie acordată o mare atenție atunci când se enunță obiectivele pentru a nu se confunda cu activitățile (activitățile descriu modul cum se îndeplinesc obiectivele)
		Obiectivele reprezintă un rezultat, metodele reprezintă un drum prin care se atinge acest rezultat.
		O regulă bună de deosebire a lor este următoarea: *dacă există un singur mod de a îndeplini obiectivul pe care l-ați enunțat, probabil că, de fapt, ați enunțat o acțiune.*
		Întotdeauna obiectivele se caută prin cauzele problemei. Dacă se rezolvă cauzele care au generat problema, în mod sigur proiectul este viabil şi durabil.
		Obiectivul trebuie să îndeplinească anumite caracteristici, să fie **SMART** (*smart = isteț, engl.*): -**S**pecific; -**M**ăsurabil; -**A**bordabil; -**R**ealist; -Încadrabil în **T**imp.
		Obiectivul trebuie să poată fi **evaluat,** să descrie cum am atins ceea ce s-a propus.
		La formularea obiectivelor, se folosesc verbe active, dinamice la modul infinitiv sau conjunctiv
6.	**Grupul-țintă**	**Grupul-țintă** poate fi o categorie largă de populație asupra căreia solicitantul îşi propune să acționeze. De exemplu: persoanele cu handicap, şomerii, etc
		Beneficiarii direcți ai proiectului reprezintă numai un segment din grupul-țintă asupra cărora proiectul îşi manifestă efectele, în conformitate cu activitățile propuse. Aceştia se exprimă numeric de obicei (ex: 100 de persoane şomere).
		Beneficiarii indirecți: sunt acele persoane asupra cărora proiectul îşi manifestă efectele fără să fie implicați în activitățile proiectului. (ex: familiile persoanelor şomere care au fost recalificate).
7.	**Justificarea proiectului**	**Demonstrați că problema abordată în cadrul proiectului este una reală, iar amânarea rezolvării ei are repercursiuni asupra unui grup semnificativ de cetățeni.**
		Trebuie să explicați într-un mod cât mai convingător ce ar urma să se întâmple dacă problema respectivă ar fi lăsată nerezolvată. Evitați efectele patetice, melodramatice.

Nr. crt.	Elementele proiectului	Recomandări privind completarea cererii de finanțare
7.	Justificarea proiectului – continuare	Explicați cum atingerea scopului şi, implicit, rezolvarea problemei va aduce o serie de avantaje comunității/societății/anumitor grupuri sociale, avantaje pe care ar trebui să le menționați.
		Furnizați detalii potrivit cărora instituția dumneavoastră este în măsură să abordeze problema respectivă şi să ducă proiectul la bun sfârşit. argumentați afirmațiile. demonstrați-vă competența!
8.	Activități	Activitatea **este un mijloc de a atinge un obiectiv. pentru atingerea unui obiectiv sunt necesare mai multe activități.**
		Secțiunea din proiect referitoare la activități cuprinde descrierea detaliată a ceea ce organizația urmează să întreprindă pentru atingerea obiectivelor;
		Dacă un obiectiv este formulat de aşa natură încât poate fi atins printr-o singură metodă, acesta nu mai poate fi numit obiectiv, ci devine o activitate.
		Capitolul referitor la activități trebuie să cuprindă: **- enunțarea fiecărei activități, descrierea acesteia (doar pentru cele esnțiale);** **- specificarea celor care se ocupă de realizarea ei şi a responsabilului cu îndeplinirea sa;** **- specificarea resurselor necesare (personal, echipament, timp);** **- descrierea secvențelor în timp şi modul în care activitățile interferează.**
		Pentru a elabora activitățile prin care se atinge un obiectiv, răspundeți la următoarele întrebări: **- ce anume trebuie întreprins pentru atingerea obiectivului? (*răspunsul la această întrebare îl constituie acțiunile ce trebuie întreprinse);*** **- ce sarcini trebuie îndeplinite în cadrul fiecărei acțiuni? (*răspunsul la această întrebare îl constituie sub-activitățile ce trebuie întreprinse*);** **- ce resurse sunt necesare pentru îndeplinirea fiecărei sarcini (*răspunsul vă ajută să evaluați resursele de care aveți nevoie şi planificarea în timp*);** **- care sunt datele de începere şi încheiere a sarcinilor (*răspunsul la această întrebare vă ajută să determinați secvențele în timp*);** **- cum vor fi selectați participanții (*răspunsul la această întrebare vă ajută să vă dați seama dacă veți avea resursele umane necesare pentru ducerea activității la bun sfârşit*)**
		Resursele specificate la secțiunea „activități” trebuie să corespundă cu resursele cerute în buget. fiecare resursă menționată (personal, echipament, etc.) va trebui „tradusă” în fonduri, adică în bani şi regăsită în buget;

Nr. crt.	Elementele proiectului	Recomandări privind completarea cererii de finanțare
8.	**Activități – continuare**	**Dacă în formularul de aplicație vi se cere o eşalonare în timp a activităților, nu menționați doar numărul activității (a1.1, a1.2, ...); sunt greu de urmărit şi evaluat. pe lângă număr menționați şi denumirea activității (ex: a1.1 achiziționarea de materiale pentru construcții, a1.2 lucrări de amenajare, etc.).**
		Alegeți activitățile relevante şi realiste pentru îndeplinirea obiectivelor (ex: pentru informarea persoanelor fără adăpost despre serviciile medicale oferite, nu este potrivită ca activitate organizarea unui seminar cu aceste familii, sau informarea prin pliante a persoanelor care nu ştiu să citească).
		În enumerarea şi descrierea activităților nu intră activități subînțelese a fi realizate pentru o activitate principală (ex: „solicitarea primei tranşe de finanțare", „plata salariaților", „efectuarea schimburilor valutare", etc.).
		La eşalonarea în timp nu trebuie trecute lunile reale (ex: ianuarie, februarie, etc.) căci trebuie avuți în vedere mai mulți paşi de parcurs: timpul de depunere a cererii de finanțare, timpul necesar evaluării propunerilor de finanțare primite de finanțator - poate dura şi un an din momentul în care cererea a fost depusă şi până la data începerii activității;
		Explicați motivele care v-au determinat să alegeți metodele pentru care ați optat; **Realizați o scurtă discuție despre riscul punerii în practică a metodelor respective. arătați de ce metodele pe care le-ați ales implică o probabilitate mare de atingere a obiectivelor;**
9.	**Metodologia**	Aici trebuie să descrieți metodele de implementare – informații despre derularea efectivă a proiectului (cum se realizează activitățile, cum se selectează echipa, cum se caută furnizorii de servicii, etc.);
		Specificați motivele pentru alegerea metodologiei propuse – de ce s-a ales o activitate şi nu alta, de ce s-a optat pentru o anumită metodă de selecție de personal, de ce se desfăşoară o activitate într-un anumit mod şi nu în altul, etc.;
		Indicați cum intenționează organizația să continue un proiect anterior – există organizații care au programe şi proiecte cu acelaşi specific cu cel propus. aici este bine să descrieți pe scurt activitățile similare anterior desfăşurate de organizație, rezultatele obținute şi de ce v-ați decis să continuați activitățile respective;
		Menționați procedurile de evaluare internă – se referă la evaluarea continuă a proiectului, la cum se poate răspunde la întrebarea: „în ce stadiu sunteți cu derularea proiectului?". aici trebuie descrise acele activități specifice de evaluare internă: evaluarea activităților, a echipei, a stadiului de realizare a proiectului în raport cu ce v-ați propus;

		Indicați nivelul de implicare şi activitățile altor organizații (parteneri sau alții) în proiect – aici trebuie descrise rolurile pe care le au alte organizații, persoane în proiect, altele decât solicitantul.
9.	**Metodologia – continuare**	**Justificați rolului fiecărui partener – de ce s-a ales un partener şi nu altul, ce expertiză aduce partenerul ales, ce relații existau înainte între solicitant şi partener;**
		Furnizați detalii despre echipa propusă pentru implementarea proiectului (pe funcții: nu este nevoie să se includă numele persoanelor).
10.	**Durata proiectului**	**Solicitanții de fonduri trebuie să citească cu atenție în ghidul solicitanților perioada pentru care se acordă finanțare şi trebuie să îşi propună obiective şi activități realiste, care să se încadreze în acest timp.**
		Nu vă propuneți să realizați mai mult decât puteți face în perioada de timp pentru care se acordă finanțare; este posibil să nu vă atingeți obiectivele propuse.
		Durata proiectului se exprimă de obicei în număr de luni; în planul proiectului nu trebuie menționate date exacte, ci trebuie numai să se arate „luna 1”, „luna 2”, etc.
		Nu depăşiți durata pentru care finanțatorul acordă finanțare. Dacă durata propusă în cererea de finanțare depăşeşte durata indicată în Ghidul solicitanților, cererea va fi respinsă.
11.	**Planul proiectului**	Planul proiectului nu trebuie să cuprindă descrierea detaliată a activităților, ci doar titlurile acestora şi termenele de desfăşurare.
		Planul pentru implementarea proiectului trebuie să fie suficient de detaliat pentru a furniza informații cu privire la pregătirea şi implementarea fiecărei activități.
		Planul cuprinde termenele (lunile) orientative (luna 1 de derulare a proiectului, luna 2 …….) nu lunile anului (ex: ianuarie, februarie…….)
12.	**Rezultate preconizate**	Aici trebuie să menționati ce impact are proiectul asupra grupului-țintă, cum contribuie acesta la creşterea calității vieții beneficiarilor.
		Trebuie specificat cum contribuie proiectul la sporirea capacităților manageriale şi tehnice ale grupului-țintă şi ale partenerilor (ex: dacă au fost recalificate persoane şomere - cum le ajută acest lucru să-şi îmbunătățească viața; ce expertiză au căpătat solicitantul şi partenerul prin derularea proiectului, etc.).
		Tot aici trebuie evidențiate rezultatele măsurabile, cuantificabile ale proiectului: publicații şi alte rezultate cuantificate cât mai mult posibil (ex: număr de materiale informative pe categorii, manuale, număr de persoane beneficiare, nr. de km. de şosea reabilitată, nr. de persoane care beneficiază de gaze naturale sau apă potabilă în urma derulării proiectului, etc.).
		Trebuie specificate şi posibilitățile de replicare şi extindere a rezultatelor proiectului (ex: dacă a fost creat un serviciu social nou – autoritățile pot prelua modelul sau pot finanța mai departe proiectul; sau solicitantul a identificat alte nevoi şi va scrie alte propuneri de proiecte pentru a satisface aceste nevoi, etc.)

Nr. crt.	Elementele proiectului	Recomandări privind completarea cererii de finanțare
13.	**Bugetul proiectului**	În termeni financiari, bugetul atribuie o valoare activităților desfăşurate, serviciilor şi operațiunilor planificate în proiect.
		Bugetul proiectului **reprezintă totalitatea nevoilor şi disponibilităților financiare pentru un proiect propus.**
		Bugetele cuantifică activități – adică le conferă valoare în bani;
		Bugetele dirijează cheltuielile astfel încât resursele să fie cheltuite numai pentru activități care sprijină obiectivele proiectului;
		Bugetele identifică ce resurse sunt necesare şi când sunt solicitate;
		Bugetele permit examinarea obiectivelor şi activităților unui proiect din punct de vedere al costului lor actual;
		Un buget realist şi actualizat permite evaluarea financiară a proiectului.
		Etapele necesare în întocmirea bugetului: 1. Stabilirea perioadei de timp 2. Definirea clară a planului de activitate pentru perioada de timp stabilită. 3. Estimarea detaliată a cheltuielilor pentru fiecare activitate şi subactivitate. 4. Estimarea potențialelor surse de venit. 5. Reconcilierea diferențelor dintre cheltuieli şi venituri. 6. Aprobarea bugetului. 7. Implementarea procedurilor care permit o supraveghere permanentă a bugetului comparativ cu costurile actuale imediat după lansarea proiectului. 8. Revizuirea şi actualizarea permanentă a bugetului (buget cheltuit, buget ce urmează a fi cheltuit în acțiuni viitoare, depăşiri ale bugetului sau supraestimarea costurilor, etc.).
		Bugetul trebuie să reflecte resursele reale estimate pentru activitățile desfăşurare în proiect
		Se poate întâmpla ca finanțatorul să nu ofere suma totală pe care o solicitantul o consideră necesară atunci când scrie propunerea de proiect. Gândiți-vă la posibilități alternative de obținere a resurselor pentru proiectul propus.
		Pentru a alcătui un buget realist, interesați-vă de costuri (cereți oferte pentru toate liniile pe care le subcontractați ex: pliante, broşuri, echipamente, consumabile, etc., analizați costurile administrative curente, etc.).
		Când solicitați oferte de la furnizori pentru a construi bugetul, asigurați-vă că ați înțeles dacă prețul conține tva sau nu (sunt finanțatori care decontează inclusiv tva-ul, însă există finanțatori care nu o decontează);

Nr. crt.	Elementele proiectului	Recomandări privind completarea cererii de finanțare
13.	Bugetul proiectului – continuare	**Țineți cont întotdeauna de perioada dintre depunerea proiectului şi aprobarea lui (dacă evaluarea durează mai mult de 6 luni, prețurile şi chiar salarizarea se pot schimba şi atunci bugetul va fi subevaluat);**
		La capitolul de resurse umane, acolo unde aveți personal angajat cu contract de muncă, este foarte important să luați în calcul atât taxele datorate de angajat cât şi taxele datorate de angajator şi să cunoaşteți exact ce reprezintă suma din buget: salariul brut (din care se scad taxele datorate de angajat ajungându-se la un salariu net pe care îl va primi angajatul) sau total cheltuială (sunt incluse atât taxele datorate de angajat cât şi cele datorate de angajator, ajungându-se la un salariu net mult mai mic pentru angajat). vă puteți afla în situația în care ați bugetat un anumit cost pentru salariu şi nu aveți cum să acoperiți taxele angajatorului pentru că nu le-ați prevăzut în buget.
14.	Durabilitatea proiectului	Este exprimată prin posibilitatea ca beneficiile produse de proiect să continue după încetarea finanțării.
		Când solicitați fonduri (prin propunerea de finanțare) trebuie să vă gândiți: **- cum veți susține activitățile demarate prin proiect (dacă este cazul)?** **- care va fi pasul următor în rezolvarea problemelor grupului - țintă?** **- ce veți întreprinde concret?** **- de ce resurse aveți nevoie? (materiale, umane, finaciare)** - De unde veți lua fonduri? Când?
15.	Cadrul logic al proiectului	Sintetizează rezultatele analizei unei situații problematice şi include toate elementele esențiale ale unui proiect, legate între ele într-o manieră logică, de la analiza problemei, până la identificarea costurilor, indicatorilor şi supozițiilor.

3. **Cererea de finanțare este transmisă organismului intermediar / autorității de management.**

Organismului intermediar/autoritatea de management difera in functie de domeniul de activitate.

Program Operațional (PO)	% din total sursă	Fondul european care finanțează	Autoritatea de Management a Programului Operațional (PO)
PO Asistență Tehnică	**1%**	**FEDR**	Ministerul Finanțelor Publice
PO Cooperare Teritorială	**2%**	**FEDR**	Ministerul Dezvoltării Regionale și Locuintei
PO Dezvoltarea Capacității Administrative	**1%**	**FSE**	Ministerul Administrației și Internelor

PO Regional (POR)	**19%**	**FEDR**	Ministerul Dezvoltării Regionale și Locuintei
PO Sectorial Creşterea Competitivității Economice	**13%**	**FEDR**	Ministerul Economiei
PO Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane	**18%**	**FSE**	Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale
PO Sectorial Mediu	**23%**	**FEDR + FC**	Ministerul Mediului
PO Sectorial Transport	**23%**	**FEDR + FC**	Ministerul Transporturilor și Infrastructurii

4. **Se verifică conformitatea administrativă a cererii de finanțare, in conformitate cu procedurile interne ale fiecărei am.**

Procedura externă.

5. D**upă verificarea conformității administrative urmează verificarea eligibilității proiectului. Criteriile de eligibilitate a proiectelor sunt prezentate în programul cadru de implementare și trebuie aprobate de către comitetul de monitorizare.**

Procedura externă.

6. E**valuarea tehnică și financiară a proiectului.**

Procedura externă.

7. S**electarea proiectului conform criteriilor aprobate de comitetul de monitorizare.**

Procedura externă.

8. A**probarea proiectului și semnarea contractului de finanțare.**

Procedura externă.

9. A**probarea proiectului tehnic şi a dosarelor de achiziții.**

Procedura externă.

10. A**probarea cererilor de plată**

Procedura externă.

11. Î**ncasarea ajutorului nerambursabil**

DOCUMENTE NECESARE PENTRU DEPUNEREA UNUI PROIECT

Important: aceste documente pot să difere în funcție de Organismului Intermediar / Autoritatea de Management. Vă rugăm să verificați și eventual să completați această listă în funcție de tipul proiectului.

- Analiză economico-financiară;
- Analiză de risc;
- Studiul de fezabilitate;
- Proiectul tehnic, acolo unde este cazul;
- Autorizația de construcție;
- Aviz de mediu;
- Evaluarea strategică de mediu;

- Documente de confirmare a co-finanțării;
- Titlul de proprietate / Act de concesiune;
- Documente contabile ale firmei;
- Cazierul fiscal al persoanei autorizate să depună cererea de finanțare şi al persoanei responsabile de proiect;
- Adeverință ca solicitantul nu are datorii la bugetul de stat (obținută de la Administrația Financiară)

COLABORAREA CU BANCA

Începem prin a sublinia că această colaborare nu este obligatorie.
În cazul în care optați pentru această colaborare în cadrul proiectului dumneavoastră vă prezentăm în continuare o listă de credite pentru diferite bănci.

Datorită structurii dinamice a pieței informațiile din acest capitol pot să difere de la publicarea ghidului până la momentul elaborării proiectului de către dumneavoastră.

Vă rugăm să solicitați informații actualizate chiar băncii cu care alegeți să colaborați.

Cerințe pentru solicitanții de credite – credite acordare de Banca Comercială Romană

Denumire produs	**Cerințe/Condiții**	**Documente necesare**	**Cheltuieli eligibile/neeligibile**
Linii de credite		• Cererea de credite, semnată de persoanele autorizate să reprezinte legal societatea • Documente care atestă situația economico-financiară a societății (bilanț, contul de profit și pierdere, balanțe de verificare). Banca va solicita, după caz, raportul auditorilor firmei sau certificarea bilanțului conform reglementărilor legale în vigoare • Fluxul de lichidități (cash flow) și bugetul de venituri și cheltuieli aferent perioadei pentru care se solicită creditul • Garanții propuse, inclusiv acte de proprietate a bunurilor • Acordul de consultare la Centrala Riscurilor Bancare • Certificat de atestare fiscală (la prima solicitare de credit și cel puțin o dată pe an) • Hotărârea organului competent potrivit actelor constitutive și legii, cu privire la contractarea și garantarea creditului; în cazul societăților pe acțiuni, se va solicita și înscrierea la registrul comerțului și avansarea spre publicare în Monitorul Oficial Partea a IV-a a hotărârii adunării generale de contractare a imprumutului Orice alte documente necesare solicitate de bancă	**Cheltuielile eligibile generale:** construirea de noi cladiri și instalații și modernizarea celor existente utilaje și echipamente noi, soft-uri pentru computer, inclusiv costurile de instalare și montaj bazate pe contracte cu terțe părți acea parte a costurilor reprezentând plata arhitecților, inginerilor și consultanților, taxe legale, studiilor de fezabilitate, achiziționarea de patente și licențe, pentru pregătirea și/sau implementarea proiectului, direct legate de măsură, care nu depășesc 12% din valoarea eligibilă a proiectului achiziții de mijloace de transport noi, specializate, necesare ca rezultat al identificării lor în studiul de fezabilitate leasing-ul este eligibil doar dacă rezultă transferul de proprietate al bunului in posesia beneficiarului în perioada de implementare a proiectului, până la ultima cerere de plată: o sunt eligibile doar ratele la leasing nu și alte costuri aferente unui contract de leasing: taxa de management, dobânzi, prima de asigurare etc. o facturile emise pentru contractele de leasing trebuie sa facă distincția clară între rata de plată aferentă bunului și alte

			costuri. **Cheltuieli neeligibile:** • cumpărarea, închirierea sau luarea în leasing a terenurilor sau clădirilor existente impozite, taxe vamale și taxe de import care: o sunt recuperabile, rambursabile sau compensate prin orice mijloace; o nu fac parte din sistemul fiscal general din România; o poartă disproportionalități în orice parte a Programului. • costuri operaționale, inclusiv costuri de întreținere și chirie • costurile oricăror servicii, bunuri sau lucrări cu o valoare mai mare de 10 000 de EURO, pentru care beneficiarul nu a obținut oferte din partea a cel puțin trei furnizori, originalele acestora fiind incluse în declarația de cheltuieli • comisioane bancare, costurile garanțiilor și cheltuieli similare • costurile generale ale unui proiect, precum plata arhitecților, a inginerilor și a consultanților, taxe legale, costuri aferente studiilor de fezabilitate pentru implementarea proiectului și costurile pentru achiziții de patente și licențe direct legate de proiect, direct legate de măsură, care depașește 12% din costul total eligibil al proiectului, respectiv 3% pentru acele proiecte care nu includ construcții; cheltuiala legată de produsele sau serviciile care nu respectă prevederile menționate la paragrafele 2.6 si 2.7 din articolul 14, secțiunea A a Acordului Multianual de Finanțare, referitoare la regulile de achiziții de servicii, lucrări și bunuri, pentru organismele publice • cheltuiala legată de proiectele care au generat taxe de utilizator sau participant înainte de încheierea proiectului, fără ca sumele respective să fi fost deduse din costurile eligibile • costuri promoționale, altele decât cele legate de

			publicitatea contribuției SAPARD în proiect • cheltuieli pentru achiziționarea echipamentelor la mâna a doua • plata în natură • cheltuieli pentru proiect realizate înainte de aprobarea proiectului, cu excepția studiilor tehnice și de fezabilitate • investițiile care sprijină vânzarea cu amănuntul • investițiile pentru construirea și modernizarea locuințelor • cheltuielile privind promovarea produselor prin expoziții, reclame și publicitate • achiziționarea de mijloace de transport cu excepția celor specializate • achiziționarea de bunuri second hand • contribuția în natura • costuri de schimb valutar, taxe și pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului euro SAPARD • cheltuieli efectuate de către administrația publică, incluzând Agenția SAPARD și în special, cheltuieli de regie, chirii și salarii ale personalului angajat în activitati de management, implementare, monitorizare și control.
Programul "PHARE 2000 – Coeziune economică și socială" Linie de credit pentru IMM – uri – RO 0007.02.02.02	Exista trei tipuri de criterii de eligibilitate, grupate astfel: • categoriile de solicitanți care pot primi finanțare nerambursabilă; • tipurile de proiecte pentru care se poate acorda un ajutor financiar nerambursabil; • categorii de cheltuieli eligibile. Solicitantul trebuie să respecte următoarele condiții generale pentru a fi eligibil: • să aibă sediul și/sau să facă dovada deschiderii unei filiale în regiunile țintă ale Programului; • să aibă maximum 249 angajați și o cifră de afaceri de cel mult 40 milioane EURO; • să nu fie o filială a unei		

	întreprinderi mari, adică să nu aparțină unei întreprinderi cu peste 249 angajați, pentru mai mult de 25% din capitalul social; • să nu aibă ca filială o întreprindere mare cu peste 249 angajați la care întreprinderea să dețină o participație de 25% sau mai mult din capitalul social; • să aibă acționari privați români și/sau din țările membre UE pentru cel puțin 51% din capitalul social, fiind eligibile IMM-urile la care partenerul român deține cel puțin 20% din capitalul social; • să nu aibă datorii restante neachitate; • să aibă evidentele contabile la zi; • să fi înregistrat profit în anul fiscal anterior.		
Programul SAPARD Măsura 1.1 Îmbunătățire a prelucrării și marketingului produselor agricole și piscicole	Solicitantul trebuie să respecte urmatoarele condiții generale pentru a fi eligibil: • să fie persoană fizică sau juridică română cu capital cel putin egal sau mai mare de 75% privat; capitalul/ acționariatul solicitantului eligibil poate fi atât integral din România, cât și mixt sau integral străin; • să acționeze în nume propriu; • să facă dovada unor surse financiare stabile și suficiente pentru asigurarea continuității activității organizației sale pe tot parcursul implementării proiectului și să ia parte la finanțarea acestuia; • să respecte criteriile de eligibilitate pentru a putea fi acceptat în sesiunea de selecție a proiectelor. Beneficiarii finali pot fi: • societăți comerciale cu capital privat cel putin egal sau mai mare de		

	75%; (Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale); • societăți comerciale cu capital privat cel puțin egal sau mai mare de 75% (provenite din societățile inființate conform Legii nr. 15/1990 privind reorganizarea unităților economice de stat ca regii autonome și societăți comerciale, cu modificările și completările ulterioare) – SPR; • cooperativele de consum (Legea nr. 109/1996 privind organizarea și funcționarea cooperației de consum și a cooperației de credit: o copie după Certificatul de înmatriculare la Registrul Comerțului; hotărâre judecătorească definitivă pronunțată pe baza actului de constituire și a statutului propriu); o asociații și grupuri de producători cu personalitate juridică.		
Programul SAPARD – Măsura 2.1: Dezvoltarea și îmbunătățire a infrastructurii rurale	Există trei tipuri de criterii de eligibilitate și acestea privesc: • Solicitanții care pot cere un ajutor financiar nerambursabil; • Proiectele pentru care poate fi acordat un ajutor financiar nerambursabil; • Tipurile de cheltuieli care pot fi finanțateîn cadrul ajutorului financiar nerambursabil. **3.** Eligibilitatea solicitantului: beneficiarii finali vor fi: • Consiliile locale ale		**Cheltuielile eligibile generale** • Construirea de drumuri de interes local noi și modernizarea drumurilor de interes local existente, cu prioritate pentru cele care facilitează accesul la drumurile județene și naționale și la rețeaua de căi ferate, inclusiv alte lucrări necesare care fac parte integrantă din construcția drumului în conformitate cu Legea nr. 82/1998; • Construirea unor lucrări noi de alimentare cu apă, extinderea și/sau modernizarea lucrărilor existente pentru: captare, aducțiune, stație de tratare, rezervor de înmagazinare, stații de pompare, rețea de distribuție; • Construirea unor lucrări noi de canalizare extinderea și/sau modernizarea lucrărilor

	comunelor din România; • Asociații, cu statut juridic, între Consiliile Locale ale comunelor din România. b) Statutul legal al solicitantului eligibil: • Consiliile locale pot acționa individual sau în asociații, • Asociația de Consilii Locale trebuie să îndeplinească aceleași criterii de eligibilitate ca și solicitanții individuali; • Solicitantul va fi Consiliul Local titular de proiect și, în caz de selecție, partea contractoare („Beneficiarul”). c) Eligibilitatea proiectelor: • Mărimea proiectelor: valoarea totală eligibilă a proiectului trebuie să fie între maximul și minimul prevăzut în Ghidul solicitantului; • Sectoare de investiții: cele menționate mai sus; • Acoperirea geografică: investițiile trebuie să se desfașoare în spațiul rural din România, comunele fiind definite conform Legii nr. 2/1968 cu privire la organizarea administrativ teritorială; • Numărul de finanțări nerambursabile acordate unui beneficiar: cel mult DOUĂ ori, pentru două proiecte diferite, cu o valoare totală cumulată care să nu depășească suma maximă eligibilă pe măsură; • Finanțarea nerambursabilă se acordă post factum, funcționând ca o decontare a cheltuielilor efectuate deja cu investiția.		existente pentru: rețea de canale colectoare a apelor uzate menajere, stația de epurare, stația de pompare, canale de evacuare a apelor epurate (procesate în stațiile de epurare); • La aceste tipuri de proiecte se adaugă construirea de rețele exterioare pentru conectarea la utilități a investiției (energie electrică, drum de acces, telecomunicații, apă, canal). **Cheltuieli neeligibile în cadrul Programului:** • cumpărarea, închirierea sau luarea în leasing a terenurilor și clădirilor existente, indiferent dacă leasingul are ca rezultat trecerea în proprietate a celui care ia în leasing; • impozite, taxe vamale și taxe de import care: o sunt recuperabile, rambursabile sau compensate prin orice mijloace; o nu fac parte din sistemul fiscal general din România; o poartă disproportionalități în orice parte a Programului; • costuri operaționale, inclusiv costuri de întreținere și chirie; • leasing, exceptând cazul în care leasingul are ca rezultat trecerea în proprietatea celui care ia în leasing; • costurile oricăror servicii, bunuri și lucrări care valorează mai mult de echivalentul in lei a 10.000 euro, pentru care beneficiarul nu a obținut oferte de la cel puțin trei furnizori, originalele acestora fiind incluse în declarația de cheltuieli; • comisioane bancare, costurile garanțiilor și cheltuieli similare; • costuri de schimb valutar, taxe și pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului Euro SAPARD; • cheltuieli efectuate de către administrația publică, incluzând Agenția SAPARD și în special, cheltuieli de regie, chirii și salarii ale personalului angajat în activități de management, implementare, monitorizare și control; • acea parte de costuri, precum onorariile plătite arhitecților,

			inginerilor sau consultanților, taxe legale, studii de fezabilitate, achiziții de patente și licențe, costuri ce privesc pregătirea și/sau implementarea unui proiect, direct legate de măsură, care depășesc 12% din totalul costului eligibil al proiectului; • cheltuiala legată de produsele sau serviciile care nu respectă prevederile menționate în paragrafele 2.6 si 2.7 din Articolul 14 din secțiunea A din Acordul Multianual de Finanțare; • cheltuiala privind proiectele care au generat taxe de utilizator sau participant înainte de încheierea proiectului fără ca sumele respective să fi fost deduse din costurile eligibile;
Programul SAPARD – Măsura 3.1 Investiții în exploatații agricole	**Criterii de eligibilitate:** Există trei tipuri de criterii de eligibilitate, grupate astfel: • categoriile de solicitanți care pot primi finanțare nerambursabilă; • tipurile de proiecte pentru care se poate acorda un ajutor financiar nerambursabil; • categorii de cheltuieli eligibile. **Condiții generale pentru eligibilitate** • Să fie persoană fizică sau juridică română cu capital cel putin egal sau mai mare de 75% privat; capitalul/acționariatul solicitantului eligibil poate fi atât integral din România, cât și mixt sau integral străin; • Să acționeze în nume propriu; • Să facă dovada unor surse financiare stabile și suficiente pentru asigurarea continuității activității organizației sale pe tot parcursul implementării proiectului și să ia parte la finanțarea acestuia; • Pentru potențialii		**Cheltuielile generale eligibile** • construirea, modernizarea și extinderea clădirilor și instalațiilor conexe, incluzând, acolo unde este necesar, lucrări de demolare, rețele de utilități; • achiziționarea de utilaje și echipamente noi, echipament IT și software, necesare în administrarea fermei și în procesul de producție, incluzând cheltuielile de montaj; • cheltuieli reprezentând plata arhitecților, inginerilor și consultanților, taxelor legale, a studiilor de fezabilitate, achiziționarea de patente și licențe pentru pregătirea și implementarea proiectului, direct legate de măsura. Aceste cheltuieli nu trebuie să depășească limita procentajului aprobat în Măsura (max 12% din valoarea totală eligibilă a proiectului, dacă proiectul prevede și construcții și max. 3% în cazul în care proiectul nu prevede modernizarea sau realizarea construcțiilor); • achiziți de mașini agricole noi pentru activitățile din cadrul fermei; • achiziții de mijloace de transport noi, specializate, ca rezultat al indentificării lor în studiul de fezabilitate/memoriul justificativ/planul de afaceri, cu o capacitate de transport bine

	beneficiari, cu vârsta sub 40 de ani, o copie legalizată după certificatul de naștere; • Să respecte criteriile de eligibilitate pentru a putea fi acceptat în sesiunea de selecție a proiectelor • Trebuie să se demonstreze **viabilitatea economico-financiară a fermei** *).		fundamentată în documentul respectiv; • unelte și instrumente pentru utilizarea în cadrul fermei, incluzînd acelea pentru protecția împotriva incendiilor și pentru protecția muncii; • leasing-ul este eligibil doar dacă rezultă transferul de proprietate al bunului în posesia beneficiarului în perioada de implementare a proiectului, până la ultima cerere de plată: o sunt eligibile doar ratele la leasing nu și alte costuri aferente unui contract de leasing: taxa de management, dobânzi, prima de asigurare etc. o facturile emise pentru contractele de leasing trebuie să facă distincția clară între rata de plată aferentă bunului și alte costuri. **Cheltuieli neeligibile** • cumpărarea, închirierea sau luarea în leasing a terenurilor sau clădirilor existente; • impozite, taxe vamale și taxe de import care: o sunt recuperabile, rambursabile sau compensate prin orice mijloace; o nu fac parte din sistemul fiscal general din România; o sunt disproporționale în orice parte a Programului. • costuri operaționale, inclusiv costuri de întreținere și chirie; • costurile oricăror servicii, bunuri sau lucrări cu o valoare mai mare de 10.000 de Euro, pentru care beneficiarul nu a obținut oferte din partea a cel puțin trei furnizori, originalele acestora fiind incluse în declarația de cheltuieli; • comisioane bancare, costurile garanțiilor și cheltuieli similare; • costurile generale ale unui proiect, precum plata arhitecților, a inginerilor și a consultanților, taxe legale, costuri aferente studiilor de fezabilitate pentru implementarea proiectului și costurile pentru achiziți de patente și licențe direct legate de proiect, direct legate de măsura, care depășesc 12% din costul total eligibil al proiectului, respectiv 3%

			pentru acele proiecte care nu includ construcții; cheltuiala legată de produsele sau serviciile care nu respectă prevederile menționate la paragrafele 2.6 si 2.7 din articolul 14, secțiunea A a Acordului Multianual de Finanțare, referitoare la regulile de achiziții de servicii, lucrări și bunuri, pentru organismele publice; • cheltuiala legată de proiectele care au generat taxe de utilizator sau participant înainte de încheierea proiectului, fără ca sumele respective să fi fost deduse din costurile eligibile; • costuri promoționale, legate de publicitatea contribuției SAPARD în proiect • cheltuieli pentru cumpărarea de echipamente la mâna a doua; • plata în natură; • cheltuieli pentru proiect realizate înainte de aprobarea proiectului, cu excepția studiilor tehnice și de fezabilitate; • investițiile care sprijină vânzarea cu amănuntul; • investițiile pentru construirea și modernizarea locuințelor; • cheltuielile privind promovarea produselor prin expoziții, reclame și publicitate; • achiziționarea de mijloace de transport cu excepția celor specializate; • achiziționarea de bunuri second hand; • contribuția în natură; • costuri de schimb valutar, taxe și pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului euro SAPARD; • cheltuieli efectuate de către administrația publică, incluzând Agentia SAPARD și în special, cheltuieli de regie, chirii și salarii ale personalului angajat în activitati de management, implementare, monitorizare și control.
Programul SAPARD „Măsura 3.4 – Dezvoltarea și diversificarea activităților economice	Există trei tipuri de criterii de eligibilitate, grupate astfel: • categoriile de solicitanți care pot primi finanțare nerambursabilă;		**Cheltuielile generale eligibile:** • construirea, modernizarea și extinderea clădirilor și instalațiilor conexe, incluzând, acolo unde este necesar, lucrări de demolare, rețele de utilități;

care sa genereze activități multiple și venituri alternative”	• tipurile de proiecte pentru care se poate acorda un ajutor financiar nerambursabil; • categorii de cheltuieli eligibile. **Condiții generale pentru eligibilitate** • să fie persoană fizică autorizată sau juridică română cu capital privat cel putin egal sau mai mare de 75%; capitalul/acționariatul solicitantului eligibil poate fi atât integral din România cât și mixt sau integral străin; • să acționeze în nume propriu; • să facă dovada unor surse financiare stabile și suficiente pentru asigurarea continuității activității organizației sale pe tot parcursul implementării proiectului și să ia parte la finanțarea acestuia; • să respecte criteriile de eligibilitate pentru a putea fi acceptat în sesiunea de selectie a proiectelor.		• achiziționarea de utilaje și echipamente noi, echipament IT și software, necesare în administrarea fermei și în procesul de producție, incluzând cheltuielile de montaj; • cheltuieli reprezentând plata arhitecților, inginerilor și consultanților, taxelor legale, a studiilor de fezabilitate, achiziționarea de patente și licențe pentru pregătirea și implementarea proiectului, direct legate de măsură. Aceste cheltuieli nu trebuie să depășească limita procentajului aprobat în Măsură (max 12% din valoarea totală eligibilă a proiectului, dacă proiectul prevede și construcții și max. 3% în cazul în care proiectul nu prevede modernizarea sau realizarea construcțiilor); • achiziții de mașini agricole noi pentru activitățile din cadrul fermei; • achiziții de mijloace de transport noi, specializate, ca rezultat al indentificării lor în studiul de fezabilitate/memoriul justificativ/planul de afaceri, cu o capacitate de transport bine fundamentată în documentul respectiv; • unelte și instrumente pentru utilizarea în cadrul fermei, incluzând acelea pentru protecția împotriva incendiilor și pentru protecția muncii; • leasing-ul este eligibil doar dacă rezultă transferul de proprietate al bunului în posesia beneficiarului în perioada de implementare a proiectului, până la ultima cerere de plată: o sunt eligibile doar ratele la leasing nu și alte costuri aferente unui contract de leasing: taxa de management, dobânzi, prima de asigurare etc.; o facturile emise pentru contractele de leasing trebuie să facă distincția clară între rata de plată aferentă bunului și alte costuri. **Cheltuieli neeligibile:** • cumpărarea, închirierea sau luarea în leasing a terenurilor sau clădirilor existente; • impozite, taxe vamale și taxe

			de import care: o sunt recuperabile, rambursabile sau compensate prin orice mijloace; o nu fac parte din sistemul fiscal general din România; o poartă disproporționalități în orice parte a Programului. • costuri operaționale, inclusiv costuri de întreținere și chirie; • costurile oricăror servicii, bunuri sau lucrări cu o valoare mai mare de 10 000 de EURO, pentru care beneficiarul nu a obținut oferte din partea a cel puțin trei furnizori, originalele acestora fiind incluse in declarația de cheltuieli; • comisioane bancare, costurile garanțiilor și cheltuieli similare; • costurile generale ale unui proiect, precum plata arhitecților, a inginerilor și a consultanților, taxe legale, costuri aferente studiilor de fezabilitate pentru implementarea proiectului și costurile pentru achiziții de patente și licențe direct legate de proiect, direct legate de măsură, **care depășesc 12%** din costul total eligibil al proiectului, respectiv 3% pentru acele proiecte care nu includ construcții; • cheltuiala legată de produsele sau serviciile care nu respectă prevederile menționate la paragrafele 2.6 si 2.7 din articolul 14, secțiunea A a Acordului Multianual de Finanțare, referitoare la regulile de achiziții de servicii, lucrări și bunuri, pentru organismele publice; • cheltuiala legată de proiectele care au generat taxe de utilizator sau participant înainte de încheierea proiectului, fără ca sumele respective să fi fost deduse din costurile eligibile; • costuri promoționale, altele decât cele legate de publicitatea contributiei SAPARD în proiect; • cheltuieli pentru achiziționarea echipamentelor la mâna a doua; plata în natură; cheltuieli pentru proiect realizate

			înainte de aprobarea proiectului, cu excepția studiilor tehnice și de fezabilitate; • investițiile care sprijină vânzarea cu amănuntul; • investițiile pentru construirea și modernizarea locuințelor; • cheltuielile privind promovarea produselor prin expoziții, reclame și publicitate; • achiziționarea de mijloace de transport cu exceptia celor specializate; • achiziționarea de bunuri second hand; • contribuția în natură; • costuri de schimb valutar, taxe și pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului euro SAPARD; • cheltuieli efectuate de către administrația publica, incluzând Agenția SAPARD și în special, cheltuieli de regie, chirii și salarii ale personalului angajat în activități de management, implementare, monitorizare și control.
Creditul pentru investiții	se încadrează în categoria investiție complexă dacă proiectul cuprinde cel puțin una din următoarele grupe de activități: • efectuarea de lucrări de construcții și instalații, achiziția și punerea în functiune a unor echipamente tehnologice și/sau mijloace de transport, cu sau fără achiziția și amenajarea de teren, care împreună conduc la realizarea unor capacități de producție sau servicii; • efectuarea de lucrări de construcții și instalații, cu sau fără achiziția și amenajarea de teren, care conduc la realizarea unor proprietăți imobiliare care urmează a fi închiriate sau vândute; achiziția unui ansamblu de echipamente tehnologice și/sau mijloace de transport, menit să reprezinte dotarea completă a unei capacități de producție sau servicii.	• Cererea de credite, semnată de persoanele autorizate să reprezinte legal societatea; chestionarul anexat cererii se completează la prima solicitare de credit și ulterior cel puțin o dată pe an sau ori de câte ori intervin modificari; • Documente care atestă situația economico-financiară a societății (bilană, contul de profit și pierdere, balanță de verificare încheiată pe ultima lună). Banca va solicita, după caz, raportul auditorilor firmei sau certificarea bilanțului conform reglementărilor legale în vigoare; • Fluxul de lichidități (cash flow) aferent perioadei pentru care se solicită creditul și bugetul de venituri și cheltuieli al activității generale; • Actele de proprietate a bunurilor propuse în garanție; • Acordul de consultare la Centrala Riscurilor Bancare; • Certificat de atestare fiscală (la prima solicitare de credit și de câte ori este necesar); Hotărârea organului competent potrivit actelor constitutive și legii, cu privire la contractarea și garantarea creditului; în cazul	

		societăților pe acțiuni, se va solicita și înscrierea la registrul comerțului și avansarea spre publicare în Monitorul Oficial Partea a IV-a a hotărârii adunării generale de contractare a împrumutului; Studiu de fezabilitate, în cazul proiectelor de investiții complexe* a căror valoare depășește 1.000.000 EUR, în cazul investițiilor complexe cu valoare cuprinsă între 500.000 – 1.000.000 EUR, reprezentând cel puțin 50% din CA realizată de firmă în ultimul an întreg încheiat și în cazul în care clientul își începe activitatea cu o investiție; ceilalți solicitanți vor prezenta planul de afaceri cu excepția cazurilor în care se finanțează investiții în mijloace fixe sau imobilizari neproductive (activități care nu au legatură directă cu activitatea de bază a societății) a căror valoare totală nu depășește echivalentul a 100.000 EUR, caz în care se poate prezenta memoriul tehnic justificativ; Autorizația de construcție, avizul de mediu și proiectul tehnic ștampilat spre neschimbare care fac parte din aceasta; pentru analiza dosarului de credit, dacă beneficiarul nu a obținut încă autorizația de construire va prezenta cel puțin certificatul de urbanism, avizul de mediu și proiectul tehnic pentru obținerea autorizației de construire, urmând ca tragerile din credit să se efectueze numai după prezentarea autorizației de construire și a anexelor acesteia; Pentru lucrările de construcții-montaj se va solicita și devizul de realizare din contractul cu antreprenorul sau devizele estimative determinate în baza planurilor ștampilate spre neschimbare care sunt parte componentă a proiectului tehnic menționat mai sus; • Listele de utilaje și alte dotări și documente încheiate cu furnizorii de imobilizari (contracte/precontracte/ oferte), după caz; • Lista cheltuielilor de capital pentru investiția aprobată (se solicită în cazul proiectelor de investiții a căror acoperire financiară se Asigură parțial de la buget sau din fondurile	

		speciale extrabugetare); • Actele justificative privind situația juridică a terenului și/sau a construcțiilor, după caz; Alte documente prevăzute de legislația în vigoare. **Garanții acceptate de bancă** Garanții reale imobiliare: o Privilegiul; o ipoteca. Garanții reale mobiliare: o depozit bancar (cash colateral), certificate de depozit, certificate de depozit cu discount; o titlurile la ordin și titlurile nominative; o acțiunile; o cesiunea de creanță; o echipamente, instalații etc.; o planul de afaceri; o fondul de comerț; o asigurare de risc financiar de neplată. Garanții personale: o scrisori de garanție bancară; o avalizarea titlurilor de credit; o garanții de companie/firmă; o garanții emise de fonduri de garantare; o fidejusiunea/cauțiunea; o garanții emise de statul român și de autoritățile administrației publice locale. Alte garanții.	
	Cerințe : **Municipalități mici și mijlocii, care îndeplinesc următoarele condiții:** • au mai puțin de 150.000 locuitori; • serviciul datoriei anuale (inclusiv garanțiile emise) nu depășește 20% din veniturile anuale; • pentru întreaga perioadă a împrumutului, raportul dintre valoarea fondurilor disponibile (total venituri exclusiv subvențiile, minus cheltuielile curente) și serviciul datoriei anuale este de cel puțin 1; • veniturile din privatizare/vânzare de		

	proprietăți ale municipalităților care reprezintă o parte semnificativă din fondurile disponibile provin din surse stabile; • au conducere financiară competența și proceduri de control bugetar riguroase **Companii deținute sau controlate de către municipalitățile mici și mijlocii, care îndeplinesc următoarele condiții:** • prezintă băncii situații financiare auditate, în vederea efectuării analizei economico-financiare; • mențin o rată de acoperire a creditelor, dobânzilor și comisioanelor de minimum 1,2 pe întreaga perioada de rambursare; • prezintă garanții acordate de municipalitățile care le dețin/controlează, în cazul în care garanțiile proprii sunt insuficiente; în cazul companiilor generatoare de venituri cu condiție financiara bună, cerința garantării de către municipalitate nu este obligatorie dacă există acorduri între companie și municipalitate referitoare la: o stabilirea tarifelor companiilor (care să includă datoria în calcul); o politica de colectare (modalitate a de încasare a tarifelor); o prezintă garanții inclusiv din partea municipalităților care le dețin/controlează, în cazul în care sunt subvenționate de acestea; o prezintă băncii documentația privind subvențiile acordate de municipalitățile care le dețin/ controlează din care să reiasă nivelul și		

	modul de calcul al subvenției. **Criterii comune ambelor categorii de împrumutați:** • trebuie să prezinte un studiu de pre-fezabilitate sau un document echivalent al acestuia în cazul proiectelor complexe, a căror valoare depășește 500.000 EUR, care vor fi evaluate fie de către evaluatorii băncii, fie de către experții care asigură asistență tehnică în cadrul Programului (conform termenilor de referință); • investițiile generatoare de venituri trebuie să demonstreze sustenabilitate financiară pe toată durata proiectului; • investițiile care nu generează venituri trebuie sa fie justificate pe baze economice cantitative și calitative și să cuprindă costul minim de realizare a acestora conform cerințelor legale; • toate investițiile trebuie să fie bancabile, rambursabile din cash-flow (în cazul companiilor)/venituri generale (în cazul municipalităților).		
Credit 1 Ora pentru IMM	Pachetul 1 Oră Credite pentru IMM-uri, unic pe piața bancară din România, este construit pe două linii principale: • **Credit pentru capital de lucru , FĂRĂ GARANȚII MATERIALE** Cu valoare maximă de **30.000 RON**, rambursarea creditului se face integral la scadență, lunar plătindu-se doar dobânda. Durata finanțării este de **12 luni**, cu posibilitatea prelungirii la scadență.		

	• **Credit pentru investiții, FĂRĂ APORT PROPRIU DIN PARTEA COMPANIEI** Se acordă în valoare maximă de **100.000 RON**, pe termen de **5 ani** și cu o perioadă de grație de maxim 3 luni, având ca și destinație achiziționarea de mijloace fixe Avantajul creditului pentru investiții este faptul că se solicită drept garanție doar obiectul achiziționat, Banca Transilvania finanțând valoarea integrală a bunului care face obiectul investiției **Condiții necesare în vederea obținerii creditului:** • Perioada minimă de funcționare a companiei de 12 luni; • Conform ultimului bilanț contabil (semestrial sau anual) evoluția cifrei de afaceri a împrumutatului este pozitivă (CA la finele perioadei de raportare față de CA la perioada precedentă); • Conform ultimului bilanț contabil (semestrial sau anual) împrumutatul înregistrează profit din exploatare; • Împrumutatul nu a fost înregistrat în CIP cu mai mult de 3 incidente majore în ultimele 6 luni și nu este în interdictie de a emite cecuri bancare; • La creditele contractate în ultimele 12 luni figurează în CRB cu serviciul datoriei A.		

Credite acordate de Banca Romana de Dezvoltare

Denumire produs	Istoric	Caracteristici	Condiții de acordare/ acte necesare	Beneficiari
PACHETUL GO	gamă diversificată de credite, destinată finanțării act activității curente şi investițiilor documentație simplificată structură de garantare flexibilă		Perioadă maximă de funcționare a companiei de 12 luni, până la data acordării creditului. Documentație necesare: • cerere credit (model BRD); • dosar juridic (documentele de înființare a companiei, certificat de înmatriculare); • aprobare legală/constitutivă privind contractarea creditului; • dosar financiar : cel puțin o ultimă balanță; • documentație garanții;	Întreprinderi mici şi mijlocii
Credit de Investiții		• valoarea: maxim 75.000 RON • finanțare: maxim 75% din valoarea proiectului • durată: maxim 60 luni • perioadă de grație: maxim 6 luni • garanții: structură flexibilă (gaj sau ipotecă, sau alte garanții stabilite de comun acord)		
5.		• valoare: maxim 35.000 RON • durată: 12 luni, cu posibilitate de prelungire la scadență • rambursare la scadență sau în rate • garanții: structură flexibilă (gaj sau ipotecă, sau alte garanții stabilite de comun acord)		

PACHETUL MASTER	**Credite pentru IMM-uri cu perioadă de activitate de peste un an:** • decizia de creditare în doar 15 minute; • gamă diversificată de credite, destinată finanțării activității curente şi investițiilor; • documentație simplificată; • structură de garantare flexibilă, posibil fără garanții reale materiale;		• perioada de funcționare a companiei: minimum 12 luni; • dinamică pozitivă a cifrei de afaceri (conform ultimului bilanț contabil); • compania înregistrează profit din exploatare (conform ultimului bilanț contabil); • conduită tranzacțională satisfăcătoare (CIP, CRB, fără datorii restante la bugetul statului); • compania este stabilă financiar; Documente necesare : • cererea de credit (formular BRD); • dosar juridic (documentele de înființare a companiei, certificat de înmatriculare); • aprobarea legală/constitutivă privind contractarea creditului; • dosar financiar (copie după ultimul bilanț contabil semestrial sau anual, balanța aferentă şi ultima balanță încheiată);	Întreprinderi mici şi mijlocii
6.		• acoperirea necesităților de capital de lucru în activitatea curentă • pană la 75.000 RON (de maxim 1,5 ori cifra de afaceri medie lunară) • durată: 12 luni cu posibilitate de reînnoire • fără garanții materiale		

2. Credit pe Card Business		• până la 20.000 RON / 5000 EUR (de maxim 1,5 ori cifra de afaceri medie lunară) • durată: 12 luni cu posibilitate de reînnoire • fără garanții materiale		
3. Credit pentru Dezvoltare		• finanțarea dotărilor cu echipamente, modernizări, capital de lucru pentru activitatea curentă • maxim 75.000 RON • durată: maxim 12 luni • rambursare în tranşe lunare • fără garanții materiale		
4. Credit de Investiții		• pentru achiziții de echipamente şi/sau imobile • maxim 75.000 RON • durată: maxim 60 luni • perioadă de grație: maxim 6 luni • finanțarea investiției în procent de 100% • garanții: structură flexibilă (bunul procurat din credit sau alte garanții stabilite de comun acord)		
SIMPLIS CREDIT	• rapiditate şi promptitudine – decizie de acordare în aceeaşi zi sau în maximum 24 de ore; • soluții de finanțare complete pe termen scurt, mediu sau lung; • schema de garantare flexibilă – posibilitatea de a opta pentru garanții reale şi/sau personale (în anumite condiții – posibil fără garanții materiale); • finanțare integrală a proiectelor de investiții ; • analiza simplificată – documentația financiară solicitată este minimă (Bilanțul contabil şi		perioada de funcționare a companiei: minimum 12 luni; dinamica pozitivă a cifrei de afaceri; compania înregistrează profit din exploatare (conform ultimului bilanț contabil) conduita tranzacțională satisfăcătoare (CIP, CRB, fără datorii restante la bugetul statului); compania este stabilă financiar. Documente necesare: • cererea de credit (formular BRD); • dosar juridic (documentele de înființare a companiei, certificat de înmatriculare); • aprobarea legală/constitutivă	Întreprinderi mici şi mijlocii

	Contul de Rezultate – inclusiv Anexele).		privind contractarea creditului; • dosar financiar ultimul bilanț anual (inclusiv anexe şi balanța aferentă);	
1. Facilitate de Credit pe Termen Scurt		• finanțare nevoi trezorerie, emitere SGB, scontare acreditive • până la 400.000 RON • durata: 12 luni, cu posibilitate de reînnoire		
2. Facilitate de Credit pe Termen Mediu / Lung		• include o componentă destinată finanțării investiției şi o componentă destinată finanțării capitalului de lucru (max. 40% din valoarea globală a facilității) • maxim 300.000 RON • durata: minim 2 ani / maxim 7 ani • perioada de grație: maxim 9 luni • finanțarea proiectului în procent de 100%		
3. Credit de Investiții		• pentru finanțarea investițiilor în active corporale • maxim 300.000 RON • durata: minim 2 ani / maxim 7 ani • perioada de grație: maxim 9 luni • finanțarea proiectului în procent de 100%		

Credite acordate de Banc Post

Denumire produs	Istoric	Caracteristici	Beneficiari
A. Finanțare Capital Circulant	Banca acordă finanțări pe termen scurt clienților săi pentru capital circulant în raport cu ciclul de fabricație		Companii medii şi mari care îndeplinesc condițiile de eligibilitate ale băncii.
1. Linie de credit	Pentru buna desfăşurare a activității clienților, Banc Post acordă linii de credit "revolving", pentru capital de lucru, pe o perioadă de maximum 12 luni, cu posibilitatea prelungirii în condițiile respectării unor criterii stabilite de bancă.	• Suma acordată depinde de performanțele financiare ale companiei. • Moneda: ROL, EUR, USD • Durata maximă este de 12 luni cu posibilitatea reînnoirii; • Structura garanțiilor: flexibilă;	
2. Credit pe afacere		• Suma acordată depinde de performanțele financiare ale companiei; • Moneda: ROL, EUR, USD • Durata maximă este de 12 luni; • Rambursarea se face în rate lunare egale; • Structura garanțiilor: flexibilă;	Companii medii şi mari care îndeplinesc condițiile de eligibilitate ale băncii.
B. FINANȚAREA INVESTIȚIILOR	Banca acordă clienților săi facilități la termen cu scopul finanțării proiectelor de investiții în spații de producție, spații comerciale, proprietăți imobiliare, achiziții de companii sau alte tipuri de investiții.	• Solicitantul va trebui să contribuie de regulă cu cel puțin 30% din valoarea investiției pentru care solicită finanțare; • Moneda: ROL, EUR, USD • Durata maximă este în general de 10 ani; • Rambursarea se face în rate lunare sau trimestriale; • Aport propriu : Flexibil în funcție de afacere, tenor, sumă; • Se acceptă perioadă de grație; • Structura garanțiilor: flexibilă;	

Credite acordate de Banca Românească

Denumire produs	Istoric	Caracteristici	Beneficiari
Creditele pe obiect	Sunt destinate achiziţionării de mijloace fixe sau clădiri, aprovizionării cu materii prime şi materiale, acoperirii cheltuielilor cu reparaţiile capitale sau curente, precum si pentru refinanţarea creditelor acordate de Banca Românească sau alte bănci comerciale cu destinaţia prevăzuta mai sus	Se acordă pe o perioadă de maximum 12 luni, cu perioadă de graţie de 3 luni în cazul finanţării cheltuielilor de investiţii	persoane juridice
Creditele acordate din linii de finanţare externe pentru investiţii	Se acordă pentru achiziţii de terenuri, clădiri, utilaje, echipamente, know-how, construcţii noi sau modernizări de spatii productive, finanţare capital de lucru	Se finanţează maximum 80% din valoarea proiectului, restul reprezentând contribuţia proprie a clientului. Perioada de creditare este de maximum 6 ani, cu o perioadă de graţie de maximum 12 luni.	persoane juridice
Creditele acordate prin cofinanţare din surse proprii Banca Românească şi programe externe	Se acordă pentru achiziţii terenuri, clădiri, utilaje, echipamente, know-how, construcţii noi sau modernizări de spatii productive, finanţare capital de lucru	Se finanţează maximum 80% din valoarea proiectului. Perioada de creditare este cuprinsă între 1 şi 3 ani, cu posibilitatea acordării unei perioade de graţie de maximum 12 luni, pentru partea din credit finanţată din surse proprii, iar pentru partea finanţată din surse externe aceste termene se stabilesc în funcţie de condiţiile de creditare specifice fiecărui program	persoane juridice

Credite acordate de Banca Transilvania

Denumire produs	Istoric	Caracteristici	Condiții de acordare	Beneficiari
Credit 1 Ora pentru IMM	Pachetul 1 Ora Credite pentru IMM-uri, unic pe piața bancară din România, este construit pe doua linii principale		• Perioadă minimă de funcționare a companiei de 12 luni; • Conform ultimului bilanț contabil (semestrial sau anual) evoluția cifrei de afaceri a împrumutatului este pozitivă (CA la finele perioadei de raportare față de CA la perioada precedentă); • Conform ultimului bilanț contabil (semestrial sau anual) împrumutatul înregistrează profit din exploatare; • Împrumutatul nu a fost înregistrat în CIP cu mai mult de 3 incidente majore în ultimele 6 luni şi nu este în interdicție de a emite cecuri bancare; • La creditele contractate în ultimele 12 luni figurează în CRB cu serviciul datoriei A;	Întreprinderi mici şi mijlocii
• **Credit pentru capital de lucru , FĂRĂ GARANȚII MATERIALE**		Cu valoare maximă de **30.000 RON**, rambursarea creditului se face integral la scadență, lunar plătindu-se doar dobânda. Durata finanțării este de **12 luni**, cu posibilitatea prelungirii la scadență		
• **Credit pentru investiții, FĂRĂ APORT PROPRIU DIN PARTEA COMPANIEI**	Avantajul creditului pentru investiții este faptul că se solicită drept garanție doar obiectul achiziționat, Banca Transilvania finanțând valoarea integrală a bunului care face obiectul investiției	Se acordă în valoare maximă de **100.000 RON**, pe termen de **5 ani** şi cu o perioadă de grație de maxim 3 luni, având ca şi destinație achiziționarea de mijloace fixe.		Întreprinderi mici şi mijlocii
Credit pentru IMM-uri START UP	Creditul Start-up este destinat investițiilor necesare firmelor nou înființate, dar şi a celor care funcționează de nu mai mult de 6 luni Pe lângă finanțare, noile afaceri primesc şi consultanță în ce priveşte realizarea planului de afaceri, aceasta împreună cu un chestionar preliminar de analiză a potențialului	Noul întreprinzător trebuie să acopere doar 25% din valoarea investiției care se poate ridica până la 35.000 RON. În varianta Start-Up Plus, valoarea finanțării se poate ridica chiar până la 85.000 RON. Pentru a susține cu adevărat nou-înființata afacere, Banca Transilvania		Întreprinderi mici şi mijlocii

	noii idei fiind o confirmare în plus a dorinței Băncii Transilvania de a deveni principalul susținător al întreprinderilor mici şi mijlocii.	acordă o perioadă de grație pentru rambursarea creditului de până la 6 luni, întreaga perioadă de rambursare putând ajunge până la 5 ani. Creditul poate fi acordat şi utilizat pentru oricare dintre cheltuielile necesare demarării afacerii finanțate, atât pentru investiții cât şi/sau numai pentru capital de lucru, conform planului de afaceri prezentat.		
Creditul pentru IMM-uri cu dobândă 0%	Principalul avantaj al acestui produs este dobândă 0%, singurele costuri fiind comisionul de analiză şi un comision de administrare lunar de 1% din valoarea creditului. Aceste condiții sunt valabile atâta timp cât clienții returnează creditul în ultima zi a lunii, urmând ca acesta să le fie pus la dispoziție din nou, automat, în dimineața următoare. Un alt avantaj incontestabil al produsului este că pentru acordarea acestui tip de credit NU se solicită garanții materiale.	Valoarea finanțării este de maximum 35.000 RON, dar nu mai mult de valoarea cifrei de afaceri medie lunară. Creditul se acordă pe o durată de **12 luni,** urmând a fi prelungit la scadență (în cazul îndeplinirii criteriilor de eligibilitate).	• Compania funcționează de minimum 12 luni; • Conform ultimului bilanț contabil (semestrial sau anual), evoluția cifrei de afaceri a împrumutatului este pozitivă; • Conform ultimului bilanț contabil (semestrial sau anual), compania înregistrează profit din exploatare; • Împrumutatul nu a fost înregistrat în CIP cu mai mult de 3 incidente majore în ultimele 6 luni şi nu este în interdicție de a emite cecuri bancare; • La creditele contractate în ultimele 12 luni figurează în CRB cu serviciul datoriei A (nu înregistrează restanțe mai vechi de 15 zile); • Compania este stabilă financiar.	Întreprinderi mici şi mijlocii
Credit pentru IMM-uri Scontare 100%	Avantajul major este faptul că orice Întreprindere Mică şi Mijlocie are posibilitatea de a transforma în bani, înainte de scadență, biletele la ordin sau cecurile primite de la clienții săi. Noul produs este destinat companiilor care au nevoie de resurse financiare pentru desfăşurarea şi creşterea activității lor curente.	Valoarea finanțării este de pana la 35.000 RON, dar nu mai mult de valoarea cifrei de afaceri medie lunara. Creditul poate fi acordat pe termen de pana la 12 luni.	• Compania funcționează de minimum 12 luni; • Evoluția cifrei de afaceri a companiei este pozitivă (conform ultimului bilanț contabil semestrial sau anual); • Compania înregistrează profit din exploatare (conform ultimului bilanț contabil semestrial sau anual); • Solicitantul nu a fost înregistrat în Centrala Incidentelor de Plăți	Întreprinderi mici şi mijlocii

			cu mai mult de 3 incidente majore în ultimele 6 luni şi nu este în interdicție de a emite cecuri bancare; • Pentru creditele contractate în ultimele 12 luni figurează în Centrala Riscurilor Bancare cu serviciul datoriei A; • Compania este stabilă financiar; • Compania primeşte instrumente de plată de la emitenți care nu au figurat în CIP cu mai mult de 3 incidente majore în ultimele 12 luni şi nu sunt în interdicție de a emite cecuri bancare.	
Credite micro pentru IMM-uri	Aceste facilități de credit se acordă microcompaniilor şi IMM-urilor, care au o cifră de afaceri anuală de maximum 1,5 milioane RON.	Creditele micro sunt acele credite care îndeplinesc, cumulativ, următoarele condiții: • valoarea acestora este de pana la 50.000 EUR sau echivalentul sumei in USD/RON • sunt garantate cu girant persoana fizica pana la o valoare maxima de 2.000 EUR si cu garanții imobiliare si materiale (autoturisme si alte mijloace de transport, utilaje si echipamente) pentru credite ce depăşesc aceasta valoare		Întreprinderi mici şi mijlocii

Credite acordate de Banca UNICREDIT

Denumire produs	Caracteristici	Condiții de acordare	Beneficiari
Programe de finanțare	Facilitatea de Finanțare pentru IMM-uri - Acord de împrumut cu Kreditanstalt fur Wiederaufbau-KfW, in sumă de 5 mil. EUR	**Criterii de eligibilitate pentru potențiali beneficiari (IMM-uri) :** • max. 250 salariați; • cifra de afaceri anuala: max. EUR 40 milion sau total active de EUR 27 milion; societatea îndeplineşte criteriul UE de independenta (respectiv, nu este deținuta mai mult de 25% de către o altă societate care nu îndeplineşte, conform definiției UE, criteriile pentru a fi încadrata in categoria IMM); **Criterii de eligibilitate pentru proiect :** • min 20% din valoarea proiectului va fi suportata din surse proprii; • proiectul va avea orice valoare, dar din surse KfW se acoperă doar 250.000 EUR/client; perioada maxima de scadenta: 15 septembrie 2009, din care perioada de gratie maximum 1 an;	Persoane juridice
Finanțarea de proiecte imobiliare	este dedicata companiilor care investesc in proiecte imobiliare in vederea vânzării si/sau închirierii		Persoane juridice

Lista codurilor CAEN aferente activităţilor care sunt eligibile la finanţare în cadrul măsurii 312

			n.c.a. : neclasificate altundeva	* parte din	
Diviziune	**Grupă**	**Clasă**	**CAEN Rev.2**	**CAEN Rev. 1**	**ISIC Rev. 4**
	016		**Activităţi auxiliare agriculturii şi activităţi după recoltare**		
		0161	Activităţi auxiliare pentru producţia vegetală	0141*	0161
		0162	Activităţi auxiliare pentru creşterea animalelor cu excepţia: - servicii de expertiză şi control ale cirezilor, turmelor (expertize pentru eliberarea autorizaţiilor de montă pentru masculii reproducători, eliberare de certificate individuale de origine şi productivitate, expertiza şi controlul materialului seminal). - activităţilor de susţinere/promovare a răspândirii creşterii animalelor;	0142	0162
11			**Fabricarea băuturilor**		
	1107		Producţia de băuturi răcoritoare nealcoolice; producţia de ape minerale şi alte ape îmbuteliate	1598	1104
13			**Fabricarea produselor textile**		
	131		**Pregătirea fibrelor şi filarea fibrelor textile**		
		1310	Pregătirea fibrelor şi filarea fibrelor textile **Cu excepţia** inului, în stare brută, topit, meliţat,pieptănat sau prelucrat în alt mod, dar netors; câlţi şi deşeuri de in (inclusiv deşeuri de fire şi material fibros garnetat) si a cânepii, în stare brută, topită,meliţată,pieptănată sau prelucrată în alt mod, dar netoarsă; câlţi şi deşeuri de cânepă (inclusiv deşeuri de fire şi material fibros garnetat	1711 1712 1713 1714 1715 1716 1717	1311
	132		**Producţia de ţesături**		
		1320	Producţia de ţesături	1721 1722 1723 1724 1725 1830*	1312
	133		**Finisarea materialelor textile**		
		1330	Finisarea materialelor textile	1730 5271*	1313
	139		**Fabricarea altor articole textile**		
		1391	Fabricarea de metraje prin tricotare sau croşetare	1760 1830*	1391
		1392	Fabricarea de articole confecţionate din textile (cu excepţia îmbrăcămintei şi lenjeriei de corp)	1740*	1392
		1393	Fabricarea de covoare şi mochete	1751	1393
		1394	Fabricarea de odgoane, frânghii, sfori şi plase	1752*	1394
		1395	Fabricarea de textile neţesute şi articole din acestea, cu excepţia confecţiilor de îmbrăcăminte	1753	1399*
		1396	Fabricarea de articole tehnice şi industriale din textile	1754*	1399*
		1399	Fabricarea altor articole textile n.c.a.	1754* 3663*	1399*

14			**Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte**		
	141		**Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte, cu excepția articolelor din blană**		
		1411	Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte din piele	1810*	1410*
		1412	Fabricarea de articole de îmbrăcăminte pentru lucru	1821	1410*
		1413	Fabricarea altor articole de îmbrăcăminte (exclusiv lenjeria de corp)	1822	1410*
		1414	Fabricarea de articole de lenjerie de corp	1823	1410*
		1419	Fabricarea altor articole de îmbrăcăminte şi accesorii n.c.a.	1771* 1824*	1410*
	142		**Fabricarea articolelor din blană**		
		1420	Fabricarea articolelor din blană	1830*	1420
	143		**Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte prin tricotare sau croşetare**		
		1431	Fabricarea prin tricotare sau croşetare a ciorapilor şi articolelor de galanterie	1771*	1430*
		1439	Fabricarea prin tricotare sau croşetare a altor articole de îmbrăcăminte	1772	1430*
15			**Tăbăcirea şi finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj şi marochinărie, harnaşamentelor şi încălțămintei; prepararea şi vopsirea blănurilor**		
	151		Tăbăcirea şi finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj şi marochinărie şi a articolelor de harnaşament; prepararea şi vopsirea blănurilor		
		1511	Tăbăcirea şi finisarea pieilor; prepararea şi vopsirea blănurilor	1910 1830*	1511
		1512	Fabricarea articolelor de voiaj şi marochinărie şi a articolelor de harnaşament	1920* 3663*	1512
	152		**Fabricarea încălțămintei**		
		1520	Fabricarea încălțămintei	1930*	1520
16			**Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn şi plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie şi din alte materiale vegetale împletite**		
	162		**Fabricarea produselor din lemn, plută, paie şi din alte materiale vegetale**		
		1621	Fabricarea de furnire şi a panourilor din lemn	2020	1621
		1622	Fabricarea parchetului asamblat în panouri	2030*	1622*
		1623	Fabricarea altor elemente de dulgherie şi tâmplărie, pentru construcții	2030*	1622*

		1624	Fabricarea ambalajelor din lemn	2040*	1623
		1629	Fabricarea altor produse din lemn; fabricarea articolelor din plută, paie şi din alte materiale vegetale împletite	1930* 2051* 2052* 3663*	1629
	172		**Fabricarea articolelor din hârtie şi carton**		
		1721	Fabricarea hârtiei şi cartonului ondulat şi a ambalajelor din hârtie şi carton	2121	1702
		1722	Fabricarea produselor de uz gospodăresc şi sanitar, din hârtie sau carton	1754* 2122*	1709*
		1723	Fabricarea articolelor de papetărie	2123 2222*	1709*
		1724	Fabricarea tapetului	2124	1709*
		1729	Fabricarea altor articole din hârtie şi carton n.c.a.	2125* 3663*	1709*
18			Tiparirea si reproducerea pe suporturi a inregistrarilor		
	181		Tiparire si activitati de servicii conexe tiparirii		
		1811	Tiparirea ziarelor	2221	1811*
		1812	Alte activitati de tiparire n.c.a.	2222* 2122* 2125*	1811*
		1813	Servicii pregatitoare pentru pretiparire	2224 2225	1812*
		1814	Legatorie si servicii conexe	2223	1812*
20			**Fabricarea substanţelor şi a produselor chimice**		
	201		**Fabricarea produselor chimice de bază, a îngrăşămintelor şi produselor azotoase; fabricarea materialelor plastice şi a cauciucului sintetic, în forme primare**		
		2012	Fabricarea coloranţilor şi a pigmenţilor	2412	2011*
		2013	Fabricarea altor produse chimice anorganice, de bază	2413 2330*	2011*
		2015	Fabricarea îngrăşămintelor şi produselor azotoase	2415	2012
	202		**Fabricarea pesticidelor şi a altor produse agrochimice**		
		2020	Fabricarea pesticidelor şi a altor produse agrochimice	2420	2021
	203		**Fabricarea vopselelor, lacurilor, cernelii tipografice şi masticurilor**		
		2030	Fabricarea vopselelor, lacurilor, cernelii tipografice şi masticurilor	2430	2022
	204		**Fabricarea săpunurilor, detergenţilor şi a produselor de întreţinere, cosmetice şi de parfumerie**		
		2041	Fabricarea săpunurilor, detergenţilor şi a produselor de întreţinere	2451*	2023*
		2042	Fabricarea parfumurilor şi a produselor cosmetice (de toaletă)	2452 2451*	2023*
	205		**Fabricarea altor produse chimice**		
		2052	Fabricarea cleiurilor	2462*	2029*
		2053	Fabricarea uleiurilor esenţiale	2463	2029*

		2059	Fabricarea altor produse chimice n.c.a. **Cu excepţia uleiurilor şi grăsimilor modificate chimic (biodiesel si bioetanol)**	2462* 2464 2466*	2029*
21			**Fabricarea produselor farmaceutice de bază şi a preparatelor farmaceutice**		
	212		**Fabricarea preparatelor farmaceutice**		
		2120	Fabricarea preparatelor farmaceutice	2442* 2330*	2100*
22			**Fabricarea produselor din cauciuc şi mase plastice**		
	221		**Fabricarea articolelor din cauciuc**		
		2211	Fabricarea anvelopelor şi a camerelor de aer; reşaparea şi refacerea anvelopelor	2511 2512	2211
		2219	Fabricarea altor produse din cauciuc	2513* 1930* 3663*	2219
	222		**Fabricarea articolelor din material plastic**		
		2221	Fabricarea plăcilor, foliilor, tuburilor şi profilelor din material plastic	2521*	2220*
		2222	Fabricarea articolelor de ambalaj din material plastic	2522	2220*
		2223	Fabricarea articolelor din material plastic pentru construcţii	2523* 3663*	2220*
		2229	Fabricarea altor produse din material plastic	2524* 1930* 3663*	2220*
23			**Fabricarea altor produse din minerale nemetalice**		
	231		**Fabricarea sticlei şi a articolelor din sticlă**		
		2311	Fabricarea sticlei plate	2611	2310*
		2312	Prelucrarea şi fasonarea sticlei plate	2612	2310*
		2313	Fabricarea articolelor din sticlă	2613	2310*
		2314	Fabricarea fibrelor din sticlă	2614	2310*
		2319	Fabricarea de sticlărie tehnică	2615*	2310*
	232		**Fabricarea de produse refractare**		
		2320	Fabricarea de produse refractare	2626	2391
	233		**Fabricarea materialelor de construcţii din argilă**		
		2331	Fabricarea plăcilor şi dalelor din ceramică	2630	2392*
		2332	Fabricarea cărămizilor, ţiglelor şi altor produse pentru construcţii, din argilă arsă	2640*	2392*
	234		**Fabricarea altor articole din ceramică şi porţelan**		
		2341	Fabricarea articolelor ceramice pentru uz gospodăresc şi ornamental	2621	2393*
		2342	Fabricarea de obiecte sanitare din ceramică	2622	2393*

		2343	Fabricarea izolatorilor şi pieselor izolante din ceramică	2623	2393*
		2344	Fabricarea altor produse tehnice din ceramică	2624 3162*	2393*
		2349	Fabricarea altor produse ceramice n.c.a.	2625	2393*
	235		**Fabricarea cimentului, varului şi ipsosului**		
		2352	Fabricarea varului şi ipsosului	2652 2653	2394*
	236		**Fabricarea articolelor din beton, ciment şi ipsos**		
		2361	Fabricarea produselor din beton pentru construcţii	2661	2395*
		2362	Fabricarea produselor din ipsos pentru construcţii	2662	2395*
		2365	Fabricarea produselor din azbociment	2665	2395*
		2369	Fabricarea altor articole din beton, ciment şi ipsos	2666	2395*
	237		**Tăierea, fasonarea şi finisarea pietrei**		
		2370	Tăierea, fasonarea şi finisarea pietrei	2670	2396
	239		**Fabricarea produselor abrazive şi a altor produse din minerale nemetalice n.c.a.**		
		2391	Fabricarea de produse abrazive	2681*	2399*
		2399	Fabricarea altor produse din minerale nemetalice, n.c.a.	2682	2399*
24			**Industria metalurgică**		
	243		**Fabricarea altor produse prin prelucrarea primară a oţelului**		
		2431	Tragere la rece a barelor	2731	2410*
		2432	Laminare la rece a benzilor înguste	2732	2410*
		2433	Producţia de profile obţinute la rece	2733 2811*	2410*
		2434	Trefilarea firelor la rece	2734	2410*
	245		**Turnarea metalelor**		
		2451	Turnarea fontei	2721 2751	2431*
		2452	Turnarea oţelului	2752	2431*
		2453	Turnarea metalelor neferoase uşoare	2753	2432*
		2454	Turnarea altor metale neferoase	2754	2432*
25			**Industria construcţiilor metalice şi a produselor din metal, exclusiv maşini, utilaje şi instalaţii**		
	251		**Fabricarea de construcţii metalice**		
		2511	Fabricarea de construcţii metalice şi părţi componente ale structurilor metalice	2811*	2511*
		2512	Fabricarea de uşi şi ferestre din metal	2812*	2511*
	252		**Producţia de rezervoare, cisterne şi containere metalice; producţia de radiatoare şi cazane pentru încălzire centrală**		
		2521	Producţia de radiatoare şi cazane pentru încălzire centrală	2822*	2512*
		2529	Producţia de rezervoare, cisterne şi containere metalice	2821*	2512*

	256		**Tratarea şi acoperirea metalelor; operaţiuni de mecanică generală pe bază de plată sau contract**		
		2561	Tratarea şi acoperirea metalelor	2851	2592*
		2562	Operaţiuni de mecanică generală	2852	2592*
	257		**Producţia de unelte şi articole de fierărie**		
		2571	Fabricarea produselor de tăiat	2861* 2875*	2593*
		2572	Fabricarea articolelor de feronerie	2863*	2593*
		2573	Fabricarea uneltelor	2862* 2956*	2593*
	259		**Fabricarea altor produse prelucrate din metal**		
		2591	Fabricarea de recipienţi, containere şi alte produse similare din oţel	2871*	2599*
		2592	Fabricarea ambalajelor uşoare din metal	2872	2599*
		2593	Fabricarea articolelor din fire metalice; fabricarea de lanţuri şi arcuri	2873 2874*	2599*
		2594	Fabricarea de şuruburi, buloane şi alte articole filetate; fabricarea de nituri şi şaibe	2874*	2599*
		2599	Fabricarea altor articole din metal n.c.a.	2875* 3162* 3663*	2599*
26			**Fabricarea calculatoarelor şi a produselor electronice şi optice**		
	261		**Fabricarea componentelor electronice**		
		2611	Fabricarea subansamblurilor electronice (module)	2466* 3110* 3120* 3130* 3210* 3230*	2610*
		2612	Fabricarea altor componente electronice	3210*	2610*
	262		**Fabricarea calculatoarelor şi a echipamentelor periferice**		
		2620	Fabricarea calculatoarelor şi a echipamentelor periferice	3002* 3230*	2620
	263		**Fabricarea echipamentelor de comunicaţii**		
		2630	Fabricarea echipamentelor de comunicaţii	3220* 3230* 3162*	2630
				3320*	
	264		**Fabricarea produselor electronice de larg consum**		
		2640	Fabricarea produselor electronice de larg consum	3230* 3650*	2640
	265		**Fabricarea de echipamente de măsură, verificare, control şi navigaţie; producţia de ceasuri**		

		2651	Fabricarea de instrumente şi dispozitive pentru măsură, verificare, control, navigație	3162* 3320*	2651*
		2652	Producția de ceasuri	3350*	2652
	266		**Fabricarea de echipamente pentru radiologie, electrodiagnostic şi electroterapie**		
		2660	Fabricarea de echipamente pentru radiologie, electrodiagnostic şi electroterapie	3310*	2660
	267		**Fabricarea de instrumente optice şi echipamente fotografice**		
		2670	Fabricarea de instrumente optice şi echipamente fotografice	3340* 3320* 3230*	2670
	268		**Fabricarea suporților magnetici şi optici destinați înregistrărilor**		
		2680	Fabricarea suporților magnetici şi optici destinați înregistrărilor	2465	2680
27			**Fabricarea echipamentelor electrice**		
	271		**Fabricarea motoarelor electrice, generatoarelor şi transformatoarelor electrice şi a aparatelor de distribuție şi control a electricității**		
		2711	Fabricarea motoarelor, generatoarelor şi transformatoarelor electrice	3110* 3162*	2710*
		2712	Fabricarea aparatelor de distribuție şi control a electricității	3120*	2710*
	272		**Fabricarea de acumulatori şi baterii**		
		2720	Fabricarea de acumulatori şi baterii	3140	2720
	273		**Fabricarea de fire şi cabluri; fabricarea dispozitivelor de conexiune pentru acestea**		
		2731	Fabricarea de cabluri cu fibră optică	3130* 3340*	2731
		2732	Fabricarea altor fire şi cabluri electrice şi electronice	3130* 2523*	2732
		2733	Fabricarea dispozitivelor de conexiune pentru fire şi cabluri electrice şi electronice	3130* 2524* 3120*	2733
	274		**Fabricarea de echipamente electrice de iluminat**		
		2740	Fabricarea de echipamente electrice de iluminat	3150 3161* 3162*	2740
	275		**Fabricarea de echipamente casnice**		

		2751	Fabricarea de aparate electrocasnice	2971* 2956*	2750*
		2752	Fabricarea de echipamente casnice neelectrice	2972*	2750*
	279		**Fabricarea altor echipamente electrice**		
		2790	Fabricarea altor echipamente electrice	2943* 3162* 3120* 3130* 3210*	2790
28			**Fabricarea de maşini, utilaje şi echipamente n.c.a.**		
	281		**Fabricarea de maşini şi utilaje de utilizare generală**		
		2811	Fabricarea de motoare şi turbine	2911* 3430*	2811
		2812	Fabricarea de motoare hidraulice	2912* 2913*	2812
		2813	Fabricarea de pompe şi compresoare	2912*	2813*
		2814	Fabricarea de articole de robinetărie	2913*	2813*
		2815	Fabricarea lagărelor, angrenajelor, cutiilor de vitezăşi a elementelor mecanice de transmisie	2914*	2814
	282		**Fabricarea altor maşini şi utilaje de utilizare generală**		
		2821	Fabricarea cuptoarelor, furnalelor şi arzătoarelor	2921* 2971* 2972*	2815
		2822	Fabricarea echipamentelor de ridicat şi manipulat	2922* 3550*	2816
		2823	Fabricarea maşinilor şi echipamentelor de birou (exclusiv fabricarea calculatoarelor şi a echipamentelor periferice)	3001 3230* 3612*	2817
		2824	Fabricarea maşinilor-unelte portabile acționate electric	2941*	2818
		2825	Fabricarea echipamentelor de ventilație şi frigorifice, exclusiv a echipamentelor de uz casnic	2923* 2971*	2819*
		2829	Fabricarea altor maşini şi utilaje de utilizare generală n.c.a.	2924* 2943* 3320*	2819*
	283		**Fabricarea maşinilor şi utilajelor pentru agricultură şi exploatări forestiere**		
		2830	Fabricarea maşinilor şi utilajelor pentru agricultură şi exploatări forestiere	2931* 2932* 2953*	2821
	284		**Fabricarea utilajelor pentru prelucrarea metalului şi a maşinilor-unelte**		
		2841	Fabricarea utilajelor şi a maşinilor-unelte pentru prelucrarea metalului	2862* 2942* 3162*	2822*
		2849	Fabricarea altor maşini-unelte n.c.a.	2943* 2862*	2822*
	289		**Fabricarea altor maşini şi utilaje cu destinație specifică**		
		2891	Fabricarea utilajelor pentru metalurgie	2951*	2823
		2892	Fabricarea utilajelor pentru extracție şi construcții	2952* 2862*	2824

				3410*	
		2893	Fabricarea utilajelor pentru prelucrarea produselor alimentare, băuturilor şi tutunului	2953*	2825
		2894	Fabricarea utilajelor pentru industria textilă, a îmbrăcămintei şi a pielăriei	2954* 2956*	2826
		2895	Fabricarea utilajelor pentru industria hârtiei şi cartonului	2955*	2829*
		2896	Fabricarea utilajelor pentru prelucrarea maselor plastice şi a cauciucului	2956*	2829*
		2899	Fabricarea altor maşini şi utilaje specifice n.c.a.	2956* 3162* 3320* 3340* 3530* 3650* 3663*	2829*
29			**Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor şi semiremorcilor**		
	291		**Fabricarea autovehiculelor de transport rutier**		
		2910	Fabricarea autovehiculelor de transport rutier	3410*	2910
	292		**Producţia de caroserii pentru autovehicule; fabricarea de remorci şi semiremorci**		
		2920	Producţia de caroserii pentru autovehicule; fabricarea de remorci şi semiremorci	3420*	2920
	293		**Producţia de piese şi accesorii pentru autovehicule şi pentru motoare de autovehicule**		
		2931	Fabricarea de echipamente electrice şi electronice pentru autovehicule şi pentru motoare de autovehicule	3161*	2930*
		2932	Fabricarea altor piese şi accesorii pentru autovehicule şi pentru motoare de autovehicule	3430* 3611*	2930*
30			**Fabricarea altor mijloace de transport**		
	301		**Construcţia de nave şi bărci**		
		3011	Construcţia de nave şi structuri plutitoare	3511* 3611*	3011
		3012	Construcţia de ambarcaţiuni sportive şi de agrement	3512*	3012
	302		**Fabricarea materialului rulant**		
		3020	Fabricarea materialului rulant	3162* 3520* 3611*	3020
	303		**Fabricarea de aeronave şi nave spaţiale**		
		3030	Fabricarea de aeronave şi nave spaţiale	2960* 3530* 3611*	3030
	309		**Fabricarea altor echipamente de transport n.c.a.**		
		3091	Fabricarea de motociclete	3541	3091
				3410*	
		3092	Fabricarea de biciclete şi de vehicule pentru invalizi	3542 3543* 3663*	3092
		3099	Fabricarea altor mijloace de transport n.c.a.	3550*	3099
			Fabricarea de mobilă		
	310		**Fabricarea de mobilă**		
		3101	Fabricarea de mobilă pentru birouri şi magazine	3310* 3550*	3100*

				3611* 3612*	
		3102	Fabricarea de mobilă pentru bucătării	3611* 3613	3100*
		3103	Fabricarea de saltele şi somiere	3615	3100*
		3109	Fabricarea de mobilă n.c.a.	3611* 3614*	3100*
32			**Alte activități industriale n.c.a.**		
	321		**Fabricarea bijuteriilor, imitațiilor de bijuterii şi articolelor similare**		
		3212	Fabricarea bijuteriilor şi articolelor similare din metale şi pietre prețioase	3622 3350*	3211*
		3213	Fabricarea imitațiilor de bijuterii şi articole similare	3661 3350*	3212
	322		**Fabricarea instrumentelor muzicale**		
		3220	Fabricarea instrumentelor muzicale	3630*	3220
	323		**Fabricarea articolelor pentru sport**		
		3230	Fabricarea articolelor pentru sport	3640*	3230
	324		**Fabricarea jocurilor şi jucăriilor**		
		3240	Fabricarea jocurilor şi jucăriilor	3650*	3240
	325		**Fabricarea de dispozitive, aparate şi instrumente medicale şi stomatologice**		
		3250	Fabricarea de dispozitive, aparate şi instrumente medicale stomatologice	2442* 3310* 3320* 3340* 1740* 2924*	3250
	329		**Alte activități industriale**		
		3291	Fabricarea măturilor şi periilor	3662	3290*
		3299	Fabricarea altor produse manufacturiere n.c.a.	1810* 1824* 1920* 2052* 2211* 2524*	3290*
				2875* 3640* 3663* 3310* 2051*	
33			**Repararea, întreținerea şi instalarea maşinilor şi echipamentelor**		
	331		**Repararea articolelor fabricate din metal, repararea maşinilor şi echipamentelor**		
		3311	Repararea articolelor fabricate din metal	2811* 2821* 2822* 2830*	3311

				2861* 2862* 2863* 3550* 2871* 2875* 2960* 3420*	
		3312	Repararea maşinilor	2911* 2912* 2913* 2914* 2921* 2922* 2923* 2924* 2932* 2931* 2941* 2942* 2943* 2951* 2952* 2953* 2954* 2955* 2956* 7250*	3312
		3313	Repararea echipamentelor electronice şi optice	2924* 3110* 3162* 3210* 3230* 3310* 3320 * 3340* 3350*	3313
		3314	Repararea echipamentelor electrice	2971* 3110* 3120* 3162* 3310* 3320*	3314
		3315	Repararea şi întreţinerea navelor şi bărcilor	3511* 3512*	3315*
		3316	Repararea şi întreţinerea aeronavelor şi navelor spaţiale	3530*	3315*
		3317	Repararea şi întreţinerea altor echipamentelor de transport n.c.a.	3520* 3543* 3550*	3315*
		3319	Repararea altor echipamente	1740* 1752* 2040* 2051* 2513* 2521* 2524* 2615* 2640* 2681* 3630* 3650*	3319
	332		**Instalarea maşinilor şi echipamentelor industriale**		
		3320	Instalarea maşinilor şi echipamentelor industriale	2521*	3320

				2615* 2640* 2681* 28* 29* 30* 31* 32* 33* 34* 35* 36* 3320* 3330	
			SECȚIUNEA D -PRODUCȚIA ŞI FURNIZAREA DE ENERGIE ELECTRICĂŞI TERMICĂ, GAZE, APĂ CALDĂŞI AER CONDIȚIONAT		
	353		**Furnizarea de abur şi aer condiționat**		
		3530	Furnizarea de abur şi aer condiționat Exclusiv producerea de gheata, in scop alimentar sau nealimentar	4030*	3530
			SECȚIUNEA E -DISTRIBUȚIA APEI; SALUBRITATE, GESTIONAREA DEŞEURILOR, ACTIVITĂȚI DE		
			DECONTAMINARE		
36			**Captarea, tratarea şi distribuția apei**		
	360		**Captarea, tratarea şi distribuția apei**		
		3600	Captarea, tratarea şi distribuția apei	4100	3600
37			**Colectarea şi epurarea apelor uzate**		
	370		**Colectarea şi epurarea apelor uzate**		
		3700	Colectarea şi epurarea apelor uzate	9001	3700
38			**Colectarea, tratarea şi eliminarea deşeurilor; activități de recuperare a materialelor reciclabile**		
	381		**Colectarea deşeurilor**		
		3811	Colectarea deşeurilor nepericuloase	9002* 9003*	3811
		3812	Colectarea deşeurilor periculoase	4011* 9002* 2330*	3812
	382		**Tratarea şi eliminarea deşeurilor**		
		3821	Tratarea şi eliminarea deşeurilor nepericuloase	1450* 2415* 9002*	3821
		3822	Tratarea şi eliminarea deşeurilor periculoase	9002* 2330*	3822
	383		**Recuperare materialelor**		
		3831	Demontarea (dezasamblarea) maşinilor şi a echipamentelor scoase din uz pentru recuperarea materialelor	3710*	3830*
		3832	Recuperarea materialelor reciclabile sortate	3710* 3720	3830*
39			**Activități şi servicii de decontaminare**		
	390		Activități şi servicii de decontaminare		
		3900	Activități şi servicii de decontaminare	9003*	3900
43			**Lucrări speciale de construcții**		

	431		**Lucrări de demolare şi de pregătire a terenului**		
		4311	Lucrări de demolare a construcțiilor	4511*	4311
		4312	Lucrări de pregătire a terenului	4511*	4312*
		4313	Lucrări de foraj şi sondaj pentru construcții	4512	4312*
	432		**Lucrări de instalații electrice şi tehnico-sanitare şi alte lucrări de instalații pentru construcții**		
		4321	Lucrări de instalații electrice	4531* 4534*	4321
		4322	Lucrări de instalații sanitare, de încălzire şi de aer condiționat	4531* 4533	4322
		4329	Alte lucrări de instalații pentru construcții	2922* 4532 4534* 4531*	4329
	433		**Lucrări de finisare**		
		4331	Lucrări de ipsoserie	4541	4330*
		4332	Lucrări de tâmplărie şi dulgherie	2030* 2523* 2812* 4542	4330*
		4333	Lucrări de pardosire şi placare a pereților	4543	4330*
		4334	Lucrări de vopsitorie, zugrăveli şi montări de geamuri	4544	4330*
		4339	Alte lucrări de finisare	4545*	4330*
	439		**Alte lucrări speciale de construcții**		
		4391	Lucrări de învelitori, şarpante şi terase la construcții	2030* 4522*	4390*
		4399	Alte lucrări speciale de construcții n.c.a.	4521* 4522* 4524* 4525* 4545* 4550	4390*
			SECȚIUNEA G -COMERȚ CU RIDICATA ŞI CU AMĂNUNTUL; REPARAREA AUTOVEHICULELOR ŞI MOTOCICLETELOR		
45			**Comerț cu ridicata şi cu amănuntul, întreținerea şi repararea autovehiculelor şi a motocicletelor**		
	452		**Întreținerea şi repararea autovehiculelor**		
		4520	Întreținerea şi repararea autovehiculelor	5020*	4520
			SECȚIUNEA H -TRANSPORT ŞI DEPOZITARE		
		4939	Alte transporturi terestre de călători n.c.a.	6021* 603	4922*
	494		**Transporturi rutiere de mărfuri şi servicii de mutare**		
		4941	Transporturi rutiere de mărfuri	6024*	4923*
52			**Depozitare şi activități auxiliare pentru transporturi**		
	521		**Depozitări**		
		5210	Depozitări **Cu excepția** activității de exploatare a spațiilor de	6312	5210

			depozitare produse agro-alimentare, specializate* pentru anumite grupe de produse listate în Anexa I la Tratatul de Instituire al Comunității Europene si a Activități de depozitare a produselor forestiere nelemnoase. *Această categorie vizează silozurile, depozitele frigorifice, precum şi cele cu atmosferă controlată, etc. la care managementul activității de depozitare este realizat în totalitate de beneficiarul sprijinului acordat prin AXA I a PNDR. Nu sunt finanțate prin PNDR investițiile pentru depozitele cu caracter general în care, ocazional se pot depozita şi mărfuri agro-alimentare.		
	522		**Activități anexe pentru transporturi**		
		5221	Activități de servicii anexe pentru transporturi terestre	11101 6321 50202 60103	5221
		5224	Manipulări	6311	5224
		5229	Alte activități anexe transporturilor	63404	5229
53			**Activități de poştă şi de curier**		
	532		**Alte activități poştale şi de curier**		
		5320	Alte activități poştale şi de curier	6412	5320
56			**Restaurante şi alte activități de servicii de alimentație**		
	561		**Restaurante**		
		5610	Restaurante **Exclusiv** **restaurante5**	5530	5610
			SECȚIUNEA J -INFORMAȚII ŞI COMUNICAȚII		
58			**Activități de editare**		
	581		**Activități de editare a cărților, ziarelor, revistelor şi alte activități de editare**		
		5811	Activități de editare a cărților	22116 72407	5811

1Tipurile de restaurant, eligibile prin această măsura sunt: familial/pensiune; cu specific (cramă, cu specific local), gradina de vară, clasificate conform Ordinului 636/2008, pentru aprobarea normelor metodologice, privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările şi completările ulterioare.

2Tipurile de restaurant, eligibile prin această măsura sunt: familial/pensiune; cu specific (cramă, cu specific local), gradina de vară, clasificate conform Ordinului 636/2008, pentru aprobarea normelor metodologice, privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările şi completările ulterioare.

3Tipurile de restaurant, eligibile prin această măsura sunt: familial/pensiune; cu specific (cramă, cu specific local), gradina de vară, clasificate conform Ordinului 636/2008, pentru aprobarea normelor metodologice, privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările şi completările ulterioare.

4Tipurile de restaurant, eligibile prin această măsura sunt: familial/pensiune; cu specific (cramă, cu specific local), gradina de vară, clasificate conform Ordinului 636/2008, pentru aprobarea normelor metodologice, privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările şi completările ulterioare.

5Tipurile de restaurant, eligibile prin această măsura sunt: familial/pensiune; cu specific (cramă, cu specific local), gradina de vară, clasificate conform Ordinului 636/2008, pentru aprobarea normelor metodologice, privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările şi completările ulterioare.

		5812	Activități de editarea de ghiduri, compendii, liste de adrese şi similare	22118 72409	5812
		5813	Activități de editare a ziarelor	2212 724010	581311
		5814	Activități de editare a revistelor şi periodicelor	2213 724012	581313
		5819	Alte activități de editare	2215 222214 724015	5819
	582		**Activități de editare a produselor software**		
		5821	Activități de editare a jocurilor de calculator	722116 724017	582018
		5829	Activități de editare a altor produse software	722119 724020	582021

6Tipurile de restaurant, eligibile prin această măsura sunt: familial/pensiune; cu specific (cramă, cu specific local), gradina de vară, clasificate conform Ordinului 636/2008, pentru aprobarea normelor metodologice, privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările şi completările ulterioare.
7Tipurile de restaurant, eligibile prin această măsura sunt: familial/pensiune; cu specific (cramă, cu specific local), gradina de vară, clasificate conform Ordinului 636/2008, pentru aprobarea normelor metodologice, privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările şi completările ulterioare.
8Tipurile de restaurant, eligibile prin această măsura sunt: familial/pensiune; cu specific (cramă, cu specific local), gradina de vară, clasificate conform Ordinului 636/2008, pentru aprobarea normelor metodologice, privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările şi completările ulterioare.
9Tipurile de restaurant, eligibile prin această măsura sunt: familial/pensiune; cu specific (cramă, cu specific local), gradina de vară, clasificate conform Ordinului 636/2008, pentru aprobarea normelor metodologice, privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările şi completările ulterioare.
10Tipurile de restaurant, eligibile prin această măsura sunt: familial/pensiune; cu specific (cramă, cu specific local), gradina de vară, clasificate conform Ordinului 636/2008, pentru aprobarea normelor metodologice, privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările şi completările ulterioare.
11Tipurile de restaurant, eligibile prin această măsura sunt: familial/pensiune; cu specific (cramă, cu specific local), gradina de vară, clasificate conform Ordinului 636/2008, pentru aprobarea normelor metodologice, privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările şi completările ulterioare.
12Tipurile de restaurant, eligibile prin această măsura sunt: familial/pensiune; cu specific (cramă, cu specific local), gradina de vară, clasificate conform Ordinului 636/2008, pentru aprobarea normelor metodologice, privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările şi completările ulterioare.
13Tipurile de restaurant, eligibile prin această măsura sunt: familial/pensiune; cu specific (cramă, cu specific local), gradina de vară, clasificate conform Ordinului 636/2008, pentru aprobarea normelor metodologice, privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările şi completările ulterioare.
14Tipurile de restaurant, eligibile prin această măsura sunt: familial/pensiune; cu specific (cramă, cu specific local), gradina de vară, clasificate conform Ordinului 636/2008, pentru aprobarea normelor metodologice, privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările şi completările ulterioare.
15Tipurile de restaurant, eligibile prin această măsura sunt: familial/pensiune; cu specific (cramă, cu specific local), gradina de vară, clasificate conform Ordinului 636/2008, pentru aprobarea normelor metodologice, privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările şi completările ulterioare.
16Tipurile de restaurant, eligibile prin această măsura sunt: familial/pensiune; cu specific (cramă, cu specific local), gradina de vară, clasificate conform Ordinului 636/2008, pentru aprobarea normelor metodologice, privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările şi completările ulterioare.
17Tipurile de restaurant, eligibile prin această măsura sunt: familial/pensiune; cu specific (cramă, cu specific local), gradina de vară, clasificate conform Ordinului 636/2008, pentru aprobarea normelor metodologice, privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările şi completările ulterioare.
18Tipurile de restaurant, eligibile prin această măsura sunt: familial/pensiune; cu specific (cramă, cu specific local), gradina de vară, clasificate conform Ordinului 636/2008, pentru aprobarea normelor metodologice, privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările şi completările ulterioare.
19Tipurile de restaurant, eligibile prin această măsura sunt: familial/pensiune; cu specific (cramă, cu specific local), gradina de vară, clasificate conform Ordinului 636/2008, pentru aprobarea normelor metodologice, privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările şi completările ulterioare.
20Tipurile de restaurant, eligibile prin această măsura sunt: familial/pensiune; cu specific (cramă, cu specific local), gradina de vară, clasificate conform Ordinului 636/2008, pentru aprobarea normelor metodologice, privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările şi completările ulterioare.
21Tipurile de restaurant, eligibile prin această măsura sunt: familial/pensiune; cu specific (cramă, cu specific local), gradina de vară, clasificate conform Ordinului 636/2008, pentru aprobarea normelor metodologice, privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările şi completările ulterioare.

59			**Activități de producție cinematografică, video şi de programe de televiziune; înregistrări audio şi activități de editare muzicală**		
	591		**Activități de producție cinematografică, video şi de programe de televiziune**		
		5911	Activități de producție cinematografică, video şi de programe de televiziune	9211* 9220*	5911
		5912	Activități post-producție cinematografică, video şi de programe de televiziune	9211*	5912
		5913	Activități de distribuție a filmelor cinematografice, video şi a programelor de televiziune	9212	5913
		5914	Proiecția de filme cinematografice	9213	5914
	592		**Activități de realizare a înregistrărilor audio şi activități de editare muzicală**		
		5920	Activități de realizare a înregistrărilor audio şi activități de editare muzicală	2214 7240* 7487* 9211* 9220*	5920
60			**Activități de difuzare şi transmitere de programe**		
	601		**Activități de difuzare a programelor de radio**		
		6010	Activități de difuzare a programelor de radio	6420* 9220* 7240*	6010
	602		**Activități de difuzare a programelor de televiziune**		
		6020	Activități de difuzare a programelor de televiziune	9220* 6420* 7240*	6020
61			**Telecomunicații**		
	611		**Activități de telecomunicații prin rețele cu cablu**		
		6110	Activități de telecomunicații prin rețele cu cablu	6420*	6110
	612		**Activități de telecomunicații prin rețele fără cablu**		
		6120	Activități de telecomunicații prin rețele fără cablu (exclusiv prin satelit)	6420*	6120
	613		**Activități de telecomunicații prin satelit**		
		6130	Activități de telecomunicații prin satelit	6420*	6130
	619		**Alte activități de telecomunicații**		
		6190	Alte activități de telecomunicații	6420*	6190
62			**Activități de servicii în tehnologia informației**		
	620		**Activități de servicii în tehnologia informației**		
		6201	Activități de realizare a soft-ului la comandă (software orientat client)	7221* 7222*	6201

				7240*	
		6202	Activități de consultanță în tehnologia informației	7210 7222*	6202*
		6203	Activități de management (gestiune şi exploatare) a mijloacelor de calcul	7230*	6202*
		6209	Alte activități de servicii privind tehnologia informației	3002* 7222* 7260	6209
63			**Activități de servicii informatice**		
	631		Activități ale portalurilor web, prelucrarea datelor, administrarea paginilor web şi activități conexe		
		6311	Prelucrarea datelor, administrarea paginilor web şi activități conexe	7230* 7240*	6311
		6312	Activități ale portalurilor web	7240*	6312
	639		**Alte activități de servicii informaționale**		
		6391	Activități ale agențiilor de ştiri	9240*	6391
		6399	Alte activități de servicii informaționale n.c.a	7487*	6399
			SECȚIUNEA M -ACTIVITĂȚI PROFESIONALE, ŞTIINȚIFICE ŞI TEHNICE '		
69			**Activități juridice şi de contabilitate**		
	691		**Activități juridice**		
		6910	Activități juridice	7411	6910
	692		**Activități de contabilitate şi audit financiar; consultanță în domeniul fiscal**		
		6920	Activități de contabilitate şi audit financiar; consultanță în domeniul fiscal	7412	6920
70			**Activități ale direcțiilor(centralelor), birourilor administrative centralizate; activități de management şi de consultanță în management**		
	702		**Activități de consultanță în management**		
		7021	Activități de consultanță în domeniul relațiilor publice şi al comunicării	7414*	7020*
		7022	Activități de consultanță pentru afaceri şi management	7414* 0501*	7020*
71			**Activități de arhitectură şi inginerie; activități de testări şi analiză tehnică**		
	711		**Activități de arhitectură, inginerie şi servicii de consultanță tehnică legate de acestea**		
		7111	Activități de arhitectură	7420*	7110*
		7112	Activități de inginerie şi consultanță tehnică legate de acestea	7420*	7110*
	712		**Activități de testări şi analize tehnice**		
		7120	Activități de testări şi analize tehnice	7430	7120
74			**Alte activități profesionale, ştiințifice şi tehnice**		

	741		**Activități de design specializat**		
		7410	Activități de design specializat	7487*	7410
	742		**Activităţi fotografice**		
		7420	Activităţi fotografice	7481 9240*	7420
	743		**Activităţi de traducere scrisă şi orală (interpreţi)**		
		7430	Activităţi de traducere scrisă şi orală (interpreţi)	7485*	7490*
	749		**Alte activităţi profesionale, ştiinţifice şi tehnice n.c.a.**		
		7490	Alte activităţi profesionale, ştiinţifice şi tehnice n.c.a. Cu excepţia: - activităţilor de brokeraj pentru întreprinderi , adică aranjamente pentru cumpărarea şi vânzarea de întreprinderi mici şi mijlocii, inclusiv a experienţei profesionale, dar neincluzând activităţile de brokeraj pentru bunuri imobiliare; - activităţi de brokeraj pentru brevete (aranjamente pentru cumpărarea şi vânzarea de brevete); - activităţi de evaluare, altele decât pentru bunuri imobiliare şi asigurări(pentru antichităţi, bijuterii etc.); - auditarea facturilor şi a rapoartelor privind mărfurile.	6340* 7487* 7414* 7420* 7460*	7490*
75			**Activităţi veterinare**		
	750		**Activităţi veterinare**		
		7500	Activităţi veterinare	8520	7500
77			SECŢIUNEA N -ACTIVITĂŢI DE SERVICII ADMINISTRATIVE ŞI ACTIVITĂŢI DE SERVICII SUPORT '		
	772		**Activitati de inchiriere si leasing* cu bunuri personale si gospodaresti**		
		7722	Inchirierea de casete video si discuri(CD-uri, DVD-uri)	7140*	7722
		7729	Activitati de inchiriere si leasing cu bunuri personale si gospodaresti n.c.a	7140*	7729
	773		**Activitati de inchiriere si leasing* cu alte masini, echipamente si bunuri tangibile**		
		7731	Activitati de inchiriere si leasing cu masini si echipamente agricole	7131	7730*
		7732	Activitati de inchiriere si leasing cu masini si echipamente pentru constructii	7132*	7730*

* **NU este permisa dotarea microintreprinderilor** cu echipamente, utilaje, bunuri etc, **achiziționate prin leasing operațional.** Conform fisei masurii 312 acesta nu reprezinta o cheltuiala eligibila. **Microintreprinderea nu poate avea calitatea de locator/finantator** in ceea ce priveste echipamentele,utilajele,bunurile etc achizitionate prin masura 312.

			Sunt permise numai activitati de inchiriere a rulotelor special dotate pentru pastrarea produselor agroalimentare in vederea valorificarii		
78			**Activități de servicii privind forța de muncă**		
	781		**Activități ale agențiilor de plasare a forței de muncă**		
		7810	Activități ale agențiilor de plasare a forței de muncă	7450* 9272*	7810
	782		**Activități de contractare, pe baze temporare,a personalului**		
		7820	Activități de contractare, pe baze temporare,a personalului	7450*	7820
	783		**Servicii de furnizare şi management a forței de muncă**		
		7830	Servicii de furnizare şi management a forței de muncă	7450*	7830
80			**Activități de investigații şi protecție**		
	802		**Activități de servicii privind sistemele de securizare**		
		8020	Activități de servicii privind sistemele de securizare	4531* 7460*	8020
81			**Activități de peisagistică şi servicii pentru clădiri**		
	811		**Activități de servicii suport combinate**		
		8110	Activități de servicii suport combinate	7032* 7514*	8110
	812		**Activități de curățenie**		
		8121	Activități generale de curățenie a clădirilor	7470*	8121
		8122	Activități specializate de curățenie	7470*	8129*
		8129	Alte activități de curățenie	9003* 7470*	8129*
	813		**Activități de întreținere peisagistică**		
		8130	Activități de întreținere peisagistică	0141*	8130
82			**Activități de secretariat, servicii suport şi alte activități de servicii prestate în principal întreprinderilor**		
	821		**Activități de secretariat şi servicii suport**		
		8211	Activități combinate de secretariat	7485*	8211
		8219	Activități de fotocopiere, de pregătire a documentelor şi alte activități specializate de secretariat	7485* 6411*	8219
	823		**Activități de organizare a expozițiilor, târgurilor şi congreselor**		
		8230	Activități de organizare a expozițiilor, târgurilor şi congreselor	7487*	8230
	829		**Activități de servicii suport pentru întreprinderi n.c.a.**		
		8292	Activități de ambalare	7482	8292
		8299	Alte activități de servicii suport pentru întreprinderi n.c.a.	7485* 7487*	8299

				7513*	
			SECȚIUNEA Q - SĂNĂTATE ŞI ASISTENȚĂ SOCIALĂ		
86			**Activități referitoare la sănătatea umană**		
	862		**Activități de asistență medicală ambulatorie şi**		
			stomatologică		
		8621	Activități de asistență medicală generală	8512*	8620*
		8622	Activități de asistență medicală specializată	8512*	8620*
		8623	Activități de asistență stomatologică	8513	8620*
			SECȚIUNEA R -ACTIVITĂȚI DE SPECTACOLE, CULTURALE ŞI RECREATIVE		
90			**Activități de creație şi interpretare artistică**		
	900		**Activități de creație şi interpretare artistică**		
		9001	Activități de interpretare artistică (spectacole)	9231* 9234*	9000*
		9002	Activități suport pentru interpretarea artistică (spectacole)	9231* 9232* 9234*	9000*
		9003	Activități de creație artistică	9231* 9240*	9000*
		9004	Activități de gestionare a sălilor de spectacole	9232*	9000*
			SECȚIUNEA S - ALTE ACTIVITĂȚI DE SERVICII		
95			**Reparații de calculatoare, de articole personale şi de uz gospodăresc**		
	951		**Repararea calculatoarelor şi a echipamentelor de comunicații**		
		9511	Repararea calculatoarelor şi a echipamentelor periferice	7250*	9511
		9512	Repararea echipamentelor de comunicații	3220* 5274*	9512
	952		**Reparații de articole personale şi de uz gospodăresc**		
		9521	Repararea aparatelor electronice de uz casnic	5272*	9521
		9522	Repararea dispozitivelor de uz gospodăresc şi a echipamentelor pentru casă şi grădină	2932* 5272*	9522
		9523	Repararea încălțămintei şi a articolelor din piele	5271 5274*	9523
		9524	Repararea mobilei şi a furniturilor casnice	3611* 3612* 3614*	9524
		9525	Repararea ceasurilor şi a bijuteriilor	5273 9529*	
		9529	Repararea articolelor de uz personal şi gospodăresc n.c.a.	1740* 3630* 3640* 5274*	9529*
96			**Alte activități de servicii**		

	960		**Alte activități de servicii**		
		9601	Spălarea şi curățarea (uscată) articolelor textile şi a produselor din blană	9301	9601
		9602	Coafură şi alte activități de înfrumusețare	9302	9602
		9603	Activități de pompe funebre şi similare, cu exceptia inchirierii si vanzarii locurilor de veci	9303	9603
		9604	Activități de întreținere corporală	9304*	9609*
			SECȚIUNEA T - ACTIVITĂȚI ALE GOSPODĂRIILOR PRIVATE ÎN CALITATE DE ANGAJATOR DE PERSONAL CASNIC; ACTIVITĂȚI ALE GOSPODĂRIILOR PRIVATE DE PRODUCERE DE BUNURI ŞI SERVICII DESTINATE CONSUMULUI PROPRIU		
97			**Activități ale gospodăriilor private în calitate de angajator de personal casnic**		
	970		**Activități ale gospodăriilor private în calitate de angajator de personal casnic**		
		9700	Activități ale gospodăriilor private în calitate de angajator de personal casnic	9500	9700